

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46; given Stockholms slott den 4 januari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemtällt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Såsom jag framhöll vid anmälan av proposition till fjolårets riksdag under dess höstsession angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för löpande budgetår har statsregleringen under krigsåren karakteriserats av att riksstaterna, sådana de ursprungligen fastställts av riksdagen, senare regelbundet kompletterats med öppna tilläggsstater, över vilka reglerats uppkomna merkostnader och överskridanden samt även anvisats anslag för nya ändamål. Under den tid som förflutit sedan nämnda proposition avlämnades ha av myndigheterna äskats medel för ändamål, vilkas tillgodoseende icke

ansetts kunna anstå. Därjämte ha vissa tidigare inkomna förslag och yrkanden befunnits påkalla framställning till riksdagen om anslag för det löpande budgetåret.

Då numera förskottsstaterna avvecklats och då statsverkets utgifter och medelsbehov i princip böra prövas enhetligt i samband med statsverkspropositionen, möter givetvis detta förfaringssätt betänkligheter. Möjligheterna till en återgång till en sluten statsreglering av tidigare gängse typ torde böra prövas i samband med den översyn av nuvarande budgetpraxis som är avsedd att företagas i anslutning till av riksdagen uttryckta önskemål om en reglering av gällande budgeträtt.

Till främjande av överskådligheten i statsregleringsarbetet böra i år liksom föregående år nytillkommande framställningar om anslag å tilläggsstat, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, anmälans i två propositioner, en avgiven vid slutet av den ordinarie propositionstiden och en mot slutet av riksdagen. Sistnämnda proposition bör avses för avskrivning av å tilläggsstat äskade investeringsanslag.

De till tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår hänförliga anslagsäskanden, som i enlighet med det anförda ansetts böra i detta sammanhang föreläggas riksdagen, ha tidigare denna dag anmälts. En sammanställning av de beslut om förslag till riksdagen, vilka Kungl. Maj:t därvid på hemställan av vederbörande föredragande enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*bil. 1—17*) fattat, torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår, att å tilläggsstaten äskas anslag om tillhopa 39 miljoner kronor å driftbudgeten och 75 miljoner kronor å kapitalbudgeten.

Av driftbudgetsutgifterna avse sammanlagt 22 miljoner kronor tillfälligt lönetillägg. Vidare äskas 8 miljoner kronor för underhåll av allmänna vägar. Ytterligare äskas sammanlagt 1,4 miljoner kronor under olika huvudtitlar för förstärkning av kommittéanslagen m. fl. anslag för bestridande av utredningskostnader. Bland övriga anslag märkas 2 miljoner kronor till bidrag till inrättande av pensionärshem och 2 miljoner kronor till befrämjande av landsbygdens elektrifiering.

Av anslagen på kapitalbudgeten avse sammanlagt 45 miljoner kronor stödåtgärder för bostadsbyggandet, 7,5 miljoner kronor forcering av byggnadsarbetena för statens vattenfallsverk och 5 miljoner kronor investeringar för telegrafverket. Bland övriga anslag märkas 8 miljoner kronor för aktieteckning i aktiebolaget Aerotransport samt 5 miljoner kronor såsom investering i väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond. Slutligen äskas anslag om sammanlagt 3,6 miljoner kronor för statliga husbyggnadsföretag, varav 2,5 miljoner kronor avse åtgärder för anskaffande av hädadsskrivarkontor.

Chefen för finansdepartementet hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (bil. 1—17) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Skiöld.

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.

Första huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härafter till första huvudtiteln hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

B. Kungl. slottsstaten.

[1.] **1. Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten.** I skrivelse den 6 oktober 1945 har riksmarskalksämberet, under hänvisning till framställning från ståthållareämbetena på Drottningholms och Tullgarns slott, hemställt om anvisande för budgetåret 1945/46 av ytterligare 12 000 kronor under förevarande anslag till täckande av vissa merkostnader för avlönande av park- och trädgårdsarbetarna vid nämnda slott.

Såsom av 1946 års statsverksproposition, första huvudtiteln (s. 9), närmare framgår ha ståthållareämbetena räknat med vissa ökade kostnader för park- och trädgårdsanläggningarna vid ifrågavarande slott redan från och med innevarande budgetår. Sålunda ha utgifterna för park- och trädgårdsarbetarnas timlöner beräknats öka med sammanlagt i runt tal 12 000 kronor för år med hänsyn till efter år 1944 avtalade lönehöjningar. Övriga omkostnader för parker och trädgårdar vid Drottningholms och Tullgarns slott ha för budgetåret 1946/47 av ståthållareämbetena beräknats till sammanlagt 20 700 kronor mera än de belopp, som upptagits härför i den för innevarande budgetår fastställda staten. Enligt ståthållareämbetena sammanhänger denna ut-

giftsökning med att ifrågavarande utgifter såväl i staten för innevarande budgetår som i de tidigare fastställda staterna varit genomgående för lågt beräknade i förhållande till de verkliga utgifterna. Merkostnaderna utöver de i de fastställda staterna upptagna beloppen ha för tidigare budgetår täckts genom de före omläggningen av slottens fastighetsredovisning inflytande inkomsterna från hyresverksamheten m. m., vilka i regel uppgått till större belopp än i staterna beräknats. Beträffande merkostnaderna för innevarande budgetår ha ståthållareämbetena i sin ovanberörda framställning hemställt om anvisande av 12 000 kronor för täckande av de ökade avlöningskostnaderna för park- och trädgårdsarbetarna, medan merkostnaderna i övrigt av ståthållareämbetena beräknats bliva täckta genom disposition av vid vissa slott vid utgången av budgetåret 1944/45 befintliga överskottsmedel.

*Departements-
chefen.*

Jag tillstyrker riksmarskalksämhetets framställning om att ytterligare medel måtte anvisas under förevarande anslag till täckande av ifrågavarande merkostnader för avlönande av park- och trädgårdsarbetarna vid Drottningholms och Tullgarns slott.

Vad beträffar frågan om täckande av ytterligare merkostnader för parker och trädgårdar vid nämnda slott genom disposition av de överskottsmedel från budgetåret 1944/45, vilka uppkommit vid vissa övriga slott till följd av att fastighetsinkomsterna då redovisades vid slotten, får jag i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom tidigare beslut förklarat, att av sådana överskottsmedel finge i erforderlig mån bestridas vissa för budgetåret 1944/45 uppkommande merkostnader under kungl. slottsstaten, vilka borde täckas före övergången till nytt redovisningssystem. Därest riksdagen icke har något att erinra, torde även för innevarande budgetår medgivande böra lämnas att av återstående överskottsmedel bestrida vissa med omläggningen av redovisningen under första huvudtiteln sammanhängande merkostnader.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av kronor 12 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Erik Skiöld.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.

Andra huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

A. Justitiedepartementet m. m.

[1.] **Justitiedepartementet: Avlöningar.** Såsom närmare framgår av en i årets statsverksproposition lämnad redogörelse (II ht s. 2 f) har justitiedepartementets arbetsbörda under senare år undergått en mycket betydande ökning. Sedan år 1940 utgör ökningen av antalet till departementets kansliavdelning inkomna ärenden över 100 procent. En avsevärd del av denna stegring, vilken väsentligen är av icke krisbetonad natur, kommer på ärenden angående svenskt medborgarskap. Beträffande dessa ärenden har en betydande balans uppstått. Vid det senaste årsskiftet utgjorde balansen sålunda omkring 900 ärenden eller mer än som före kriget inkom under ett helt år. Om en fortsatt ökning av balansen skall kunna förebyggas, erfordras att departementets nuvarande personal förstärkes med två föredragande, därav en förste och en andre kanslisekreterare, samt två amanuenser och två kontorsbiträden. Samtliga dessa befattningshavare torde tills vidare böra uppföras på extra ordinarie stat. Då personalförstärkningen bör genomföras snarast, torde

möjlighet böra beredas att anställa ifrågavarande befattningshavare redan under löpande budgetår. Riksdagens bemyndigande torde därför böra utverkas dels att från och med den 1 mars 1946 upptaga ifrågavarande kanslisekreterarbefattningar i justitiedepartementets personalförteckning och dels att överskrida departementets icke-ordinariepost med 10 300 kronor motsvarande kostnaderna för ifrågavarande personal under tiden 1 mars—30 juni 1946.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i gällande personalförteckning för justitiedepartementet från och med den 1 mars 1946 upptaga ytterligare en förste kanslisekreterare i lönegraden Eo 26 och en andre kanslisekreterare i lönegraden Eo 21;

dels ock medgiva att den i avlöningsstaten för justitiedepartementet uppförda anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal må under budgetåret 1945/46 överskridas med högst 10 300 kronor.

C. Domstolarna.

[2.] **9 a. Flyttning av Göta hovrätts arkiv.** I annat sammanhang denna dag (statsverkspropositionen, kapitalbudgeten: bilaga 5, punkten 117) har chefen för kommunikationsdepartementet anmält fråga om anvisande av medel för utvidgning av Göta hovrätts ämbetslokaler. Erforderliga ämbetsrum avses enligt detta förslag att inredas i hovrättens nuvarande arkivbyggnad. En förutsättning för att dessa mycket angelägna byggnadsarbeten skola kunna igångsättas i sådan tid att de hinna slutföras före ikraftträdandet av processreformen är att arkivet snarast förflyttas till annan lämplig förvaringsplats. Tveksamhet råder dock ännu huruvida arkivet skall förflyttas till Stockholm eller om för detsamma erforderliga förvaringsutrymmen skola kunna beredas i Jönköping. Kostnaderna för arkivets förflyttning till Stockholm ha beräknats till 80 000 kronor. Ett anslag å detta belopp torde böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Därest emellertid betryggande förvaringslokaler för arkivet kunna beredas i Jönköping, böra kostnaderna för arkivets förflyttning bli avsevärt lägre. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att, om arkivet skall kvarbli i Jönköping, vidtaga den begränsning av medelstildelingen som på grund härav visar sig möjlig.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyttning av Göta hovrätts arkiv* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av kronor 80 000.

G. Diverse.

[3.] **14. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anfört vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 550 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Stefan Stjernstedt.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

B. Sveriges representation i utlandet.

[1.] **4. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden, reservationsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag av 900 000 kronor.

Vid beräkningen av detta anslag i innevarande års statsverksproposition har icke kunnat förutses den påverkan, som anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål skulle röna av en stegrad prisnivå i olika länder. Utvecklingen har sedermera i betydande utsträckning nödvändiggjort lönetillägg för att möta de förhöjda levnadskostnaderna. Ytterligare löneförhöjningar torde under budgetårets lopp bli ofrånkomliga på ett flertal håll. Därjämte tillkomma under innevarande budgetår ett antal nya beskickningskanslier, vilkas behov av skrivpersonal måste tillgodoses. Till följd härav kan anslaget redan nu förutses bli otillräckligt. På grundval av hitillsvarande utgifter kan det för ändamålet behövlige tilläggsbeloppet icke beräknas till mindre än 100 000 kronor. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100 000.

[2.] **11. Lastkommittén i New York, förslagsanslag.** Denna kommitté har under kriget utgjort ett centralorgan för handläggning i Amerikas Förenta Stater av alla med den s. k. Göteborgstrafiken sammanhängande frågor. Kommitténs nuvarande arbetsuppgifter innefatta dels frågor, sammanhängande med Sveriges anslutning till 1944 års internationella londonöverenskommelse angående kontrollen över handelssjöfarten, dels ock i allmänhet sådana frågor, vartill den i Amerikas Förenta Stater alltjämt bestående importregleringen giver anledning för den svensk-amerikanska handelsn vidkommande. Kommittén förutses komma att fortsätta sin verksamhet under hela innevarande budgetår. Kostnaderna för sagda tid kunna beräknas till 250 000 kronor, d. v. s. samma belopp, som av riksdagen anvisats för budgetåret 1944/45; de sålunda erforderliga medlen torde nu få äskas å tilläggsstat. Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lastkommittén i New York* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 250 000.

C. Internationella förhandlingar m. m.

[3.] **2. Tillfälliga representationskostnader, reservationsanslag.** Detta anslag, som första gången uppfördes i riksstaten för budgetåret 1942/43 med ett belopp av 15 000 kronor och sedan dess utgått med oförändrat belopp, avser att täcka sådana kostnader för representation, som uppstå i samband med internationella förhandlingar och konferenser ävensom övriga liknande representationskostnader. Anslaget, som under de senaste åren varit hårt anlitat, kan förutses under innevarande budgetår bli otillräckligt. De kostnader, som anslaget är avsett att täcka, hava efter krigets upphörande icke oväsentligt stigit främst till följd av ett växande antal besök i Sverige av förhandlingsdelegationer från olika länder. Som exempel må anföras, att under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår delegationer av större eller mindre omfattning från Belgien, Canada, Colombia, Danmark, Frankrike och Norge uppehållit sig i Sverige för varuutbytesförhandlingar. Jag förordar, att ett ytterligare anslag av 10 000 kronor för ändamålet äskas å tilläggsstat, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälliga representationskostnader* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

D. Diverse.

[4.] **13. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 5 000 kronor, vartill kommer en reservation från föregående budgetår av 13 300 kronor. Anslaget kan förutses under innevarande budgetår komma att genom nya utredningar inom utrikesdepartementet tagas i anspråk i väsentligt större utsträckning än tidigare. Jag erinrar i sådant avseende om att sakkunniga tillkallats för bl. a. utgivandet av en framställning över Sveriges utrikespolitik under det andra världskriget, beredande av frågan om Sveriges anslutning till Förenta nationerna samt utredning rörande svenska fordringar och skulder i Japan och Tyskland. Ersättningar till dessa sakkunniga beräknas komma att utgå under tre kvartal av innevarande budgetår och föranleda en merkostnad utöver tillgängliga medel av approximativt 25 000 kronor. Till mötande härav torde medel böra äskas å tilläggsstat, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25 000.

[5.] **14 a. Utländska pressbesök, reservationsanslag.** Redan under kriget besöktes vårt land av representativa utländska pressdelegationer, bland vilka särskilt må nämnas en grupp amerikanska tidningsmän, som gästade Sverige under förra hälften av år 1943, ett besök som torde hava varit av väsentlig betydelse för förståelsen i Amerikas Förenta Stater av Sveriges ställning under kriget. För bestridandet av kostnader i samband med dessa pressbesök anvisade riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 100 000 kronor. Dessa medel hava numera helt tagits i anspråk.

Under det sista krigsåret framkommo i utlandet ytterligare önskemål om utväxlandet av pressbesök. Besvärliga transportförhållanden och brist på medel lade emellertid hinder i vägen för deras förverkligande. Sedan krigets slut medfört vissa förbättringar i transportförhållandena, synes det önskvärt att kunna tillmötesgå dessa framställningar från utländskt presshåll, så mycket mera som dylika besök på verksamt sätt bidra till att sprida upplysning om Sverige. Nyligen har sålunda en representativ delegation av franska tidningsmän besökt Sverige och kunnat skaffa sig förstahandsintryck av svensk kultur och svenska sociala anordningar. Det synes angeläget, att vårt land mot de besökande utövar sådan gästfrihet, som i allmänhet brukas vid sådana tillfällen och som svenska tidningsmän i gengäld kunna påräkna vid svarsbesök i utlandet. För innevarande budgetår kan ett belopp av 50 000 kronor beräknas bliva tillräckligt för ändamålet. Jag förordar, att ett anslag

av denna storlek med reservationsanslags karaktär nu äskas å tilläggsstat och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utländska pressbesök* å tilläggsstat II till riksstaten
för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 50 000.

[6.] **19. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad che-
fen för finansdepartementet vid anmälan denna dag av förslag till proposi-
tion till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för
vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. anfört hemställer jag att Kungl.
Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för
budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 80 000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med in-
stämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Siegbahn.

Bilaga 4.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

C. Försvarskrafterna.

Flygvapnet.

Flygmateriel m. m.

[1.] **116. Flygvapnet: Underhåll av flygmateriel, reservationsanslag.** Detta anslag är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 17 300 000 kronor. Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 136) föreslår jag, att anslaget förstärkes med ett belopp av 875 000 kronor för bestridande av vissa merkostnader på grund av nytt kollektivavtal. Beloppet bör icke medräknas inom den för femårsperioden 1942/47 fastställda kostnadsramen för försvaret.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Underhåll av flygmateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 875 000.

[2.] **119. Flygvapnet: Motorfordon och motorbåtar, reservationsanslag.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1945 års statsverksproposition anvisade riksdagen (skrivelse nr 4) till Flygvapnet: Motorfordon och motorbåtar ett reservationsanslag av 1 400 000 kronor och till Flygvapnet: Snöröjningsmateriel ett reservationsanslag av 720 000 kronor.

I skrivelse den 27 juli 1945 har *flygförvaltningen* anfört, att under anslagen beräknats 750 000 kronor för drift av motorfordon och motorbåtar och 140 000 kronor för drift av snöröjningsmateriel, samt gjort framställning om förstärkning med vissa angivna belopp av nämnda anslag under motivering att drivmedel för motorfordon och motorbåtar samt snöröjningsmateriel för närvarande betingade avsevärt större kostnader än som beräknats under anslagen. Dessa hade beräknats efter förkrigspriserna på bensin.

I en under hand överlämnad, den 3 oktober 1945 dagtecknad promemoria har förvaltningen på grundval av då tillämpade drivmedelspriser gjort förnyad beräkning av de erforderliga förstärkningsbeloppen. För anslaget till motorfordon och motorbåtar ha ytterligare 475 000 kronor beräknats erforderliga, under det anslaget till snöröjningsmateriel beräknats behöva förstärkas med 100 000 kronor.

I yttrande över flygförvaltningens framställning har *försvarets civilförvaltning* framhållit, att den drivmedelsförbrukning, varom fråga vore, avsåge ekonomikörslor. För att sådana körslor skulle kunna utföras i den i försvarsbeslutet förutsatta utsträckningen syntes det enligt civilförvaltningens uppfattning bliva ofrånkomligt att anvisa medel för täckande av ifrågavarande merkostnader.

Departements-
chefen.

I nuvarande läge torde det bliva nödvändigt att förstärka anslaget till motorfordon och motorbåtar. Emellertid kan jag med hänsyn till de av 1945 års riksdag beslutade ändringarna i drivmedelsbeskattningen och övriga under den senaste tiden inträffade omständigheter icke lägga flygförvaltningens kostnadsberäkningar till grund för uppskattningen av den erforderliga förstärkningens storlek. Vid anmälan tidigare denna dag av statsverkspropositionen för budgetåret 1946/47 (fjärde huvudtiteln) har jag ansett mig kunna utgå från ett bensinpris av 43 öre per liter och ett pris å motorbrännolja av 30 öre per liter, allt inklusive skatt. Då dessa priser böra kunna läggas till grund för uppskattningen av drivmedelskostnaderna jämväl under sista hälften av innevarande budgetår beräknar jag den erforderliga anslagsförstärkningen till 215 000 kronor. Jag anser mig böra uttala, att flygförvaltningen bort tidigare än som skett anmäla ifrågavarande medelsbehov.

Vad åter angår anslaget till snöröjningsmateriel skulle med angivna utgångspunkt det ytterligare medelsbehovet uppgå till så ringa belopp, att jag förutsätter detsamma kunna genom lämpliga åtgärder tillgodoses inom ramen för det å riksstaten för innevarande budgetår anvisade anslaget. Jag ifrågasätter alltså ingen förstärkning av detta anslag.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Motorfordon och motorbåtar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 215 000.

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål.

Krigsarkivet.

[3.] 7 a. Krigsarkivet: Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad, *reservationsanslag*. I enlighet med i propositionerna 1942:270 och 1944:175 framlagda förslag har riksdagen (skrivelserna 1942:376 och 1942:322) medgivit, att en nybyggnad för krigsarkivet finge uppföras med anlitande av investeringsanslaget för armén till Vissa byggnadsarbeten m. m.

Utöver i propositionen 270 upptagna byggnadskostnader anmäldes däri (s. 48) jämväl medelsbehov för arkivhyllor med omkring 200 000 kronor samt för inredning i övrigt. Föredragande departementschefen fann det dock icke behövt att i nämnda sammanhang taga ställning till dessa medelsbehov.

Kungl. Maj:t har den 26 januari och den 16 mars 1945 ställt medel till förfogande för bestridande av kostnaderna för utsprängning och inredning m. m. av för krigsarkivet avsedda arkivlokaler inom den till Ladugårdsgärde förlagda skyddsrumsanläggningen för de militära ämbetsbyggnaderna samt den 11 maj 1945 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att gå i författning om uppförande av ifrågavarande nybyggnad för krigsarkivet.

I skrivelse den 28 juni 1945 har *krigsarkivarien* efter samråd med byggnadsstyrelsen anfört, att byggnaden förmodligen komme att uppföras i tvenne etapper, varvid i första etappen ämbetsbyggnaden, i den andra ett arkivtorn skulle färdigställas. Ämbetsbyggnaden, vars dimensioner vore förhållandevis små, syntes komma att stå färdig för inflyttning omkring den 1 april 1946, medan de bombsäkra arkivlokalerna som hölle på att inredas i berget under den blivande ämbetsbyggnaden, förmodligen kunde tagas i bruk omkring den 1 december 1945.

Krigsarkivarien har vidare anfört i huvudsak följande.

Vad beträffar frågan om byggnadens *möblering* finge till en början framhållas, att krigsarkivet icke tidigare erhållit någon speciell för arkivändamål avpassad inredning utan huvudsakligen fått övertaga äldre möbler från generalstaben och från genom 1925 års försvarsbeslut indragna truppförband. Det nu förefintliga möbelbeståndet bildade därför en heterogen samling av olika typer och vore delvis i bristfälligt skick. Det kunde emellertid till sin huvuddel alltså användas, varvid en del av de äldsta möblerna dock först borde repareras, innan de toges i bruk i de nya lokalerna. För lagning och renovering av dessa möbler hade beräknats en summa av 2 500 kronor.

Nyanskaffningen av möbler förutsattes skola ske med beaktande av bestämmelserna i Kungl. Maj:ts cirkulär den 12 november 1943 (nr 781) angående standardtyper för kontorsmöbler. Det borde framhållas, att denna nyanskaffning även avsåge att delvis tillgodose försvarsstabens krigshistoriska

avdelning, som även skulle erhålla vissa lokaler i ämbetsbyggnadens bottenvåning. De nya möblerna vore avsedda för forskarsal, expeditionslokaler, 8 tjänsterum, visningssalar samt lunchrum, och totalkostnaden för ifrågasvarande möbelanskaffning beräknades uppgå till 27 500 kronor. Härtill komme ett belopp av 350 kronor för ett ljusbord, erforderligt för undersökning av kartor och ritningar, ävensom en summa av 375 kronor för anskaffning av 4 väggur, varav ett avsett för forskarsalen. Kostnaderna för inköp av gardiner hade beräknats till 1 200 kronor, varvid förutsatts, att gardintyg kostnadsfritt ställdes till förfogande av intendenturavdelningen. Sammanlagt fordrades alltså för möbler och gardiner (2 500 + 27 500 + 350 + 375 + 1 200 =) 31 925 kronor.

Kostnaderna för *elektrisk armatur* till ljuspunkter i forskarsal, tjänsterum, arbetsrum, visningssalar m. m. hade beräknats till sammanlagt 2 600 kronor. Därtill komme kostnader för ljuspunkter i arkivlokalerna under jord eller 2 000 kronor, alltså tillhopa 4 600 kronor.

Beträffande nyanskaffningen av *arkivhyllor* — och *kartskåp* — hade av kostnadsskäl kraven sänkts och fordringarna på kvaliteten satts lägre än vid krigsarkivets tidigare inköp av sådan inredning. De under ämbetsbyggnaden belägna bombsäkra tunnlarna beräknades rymma 7 500 hyllmeter arkivalier. Krigsarkivets bestånd av moderna arkivhyllor omfattade omkring 8 700 hyllmeter och täckte således ifrågasvarande behov, varför någon nyanskaffning av hyllor ej behövde äga rum. Hyllorna i ordnarrum, katalogrum och bibliotek omfattade 1 800 hyllmeter, varav 1 200 kunde erhållas från det nuvarande återstående beståndet. Kostnaderna för nyanskaffning av 600 hyllmeter hade uppskattats efter ett pris av 7:50 kronor per hyllmeter till 4 500 kronor. För montering och justering av 8 700 hyllmeter erfordrades 4 200 kronor samt för nya hyllståndare 2 000 kronor. För rullade kartor erfordrades särskilda hyllor, uppgående till 40 meter och vilkas anskaffning efter en kostnad av 15 kronor per hyllmeter hade uppskattats till 600 kronor.

För de betydande samlingar av kartor och ritningar, vilka efter byggnadens färdigställande skulle inlevereras huvudsakligen från de marina myndigheterna, erfordrades 40 *kartskåp*. Kostnaderna för inköp av dessa beräknades efter 650 kronor per skåp till 26 000 kronor. För målning och renovering av äldre kartskåp hade beräknats en summa av 1 100 kronor.

Inköp av 4 nya *transportvagnar* (3 för arkivalier och 1 för kartor och ritningar) beräknades efter en kostnad av 375 kronor per vagn till 1 500 kronor.

6 *eldsläckningsapparater* betingade ett pris av 125 kronor per st eller sammanlagt 750 kronor.

Behov föreläge av såväl rikstelefon som lokaltelefon. Ur ekonomisk synpunkt fördelaktigast syntes vara att dels teckna abonnemang för 8 rikstelefonapparater, dels anskaffa en lokaltelefonanläggning av L. M. Ericsons typ. Inträdesavgifter för rikstelefonabonnemangen, anläggning och lokaltelefon samt vissa signalanordningar droge en sammanlagd kostnad av 19 300 kronor.

För städmaterial, servis för lunchrum, skyltar m. m. hade beräknats ett belopp av 1 000 kronor.

För 30 *markiser* erfordrades 2 430 kronor, räknat efter 81 kronor för markis (uppsättningen inberäknad).

Ett *cykelstall* för 25 cyklar beräknades draga en kostnad av 400 kronor.

För *transport* av 9 000 hyllmeter arkivalier och böcker samt 97 000 kartor m. m. ävensom för flyttning av möbler, arkivhyllor, kartskåp m. m. hade beräknats åtgå en summa av 12 500 kronor.

För oförutsedda utgifter och smärre ospecificerade kostnader i samband med inflyttningen i nybyggnaden borde 1 195 kronor beräknas.

Samtliga ovannämnda kostnader uppginge till 114 000 kronor enligt följande sammanställning:

Möblering, klockor, gardiner, inklusive lagning och reovering av äldre möbler	kronor	31 925
Elektrisk armatur	»	4 600
Arkivhyllor	»	11 300
Kartskåp	»	27 100
Transportvagnar	»	1 500
Eldsläckningsapparater	»	750
Riks- och lokaltelefoner m. m.	»	19 300
Städmaterial, lunchservis, skyltar m. m.	»	1 000
Markiser	»	2 430
Cykelstall	»	400
Transport av arkivalier, möbler m. m.	»	12 500
Oförutsedda utgifter	»	1 195

Summa kronor 114 000.

Beräkningarna vore grundade på infordrade preliminära anbud. Det vore av vikt med hänsyn till de långa leveranstiderna samt behovet att i god tid kunna uppgöra noggranna planer över lokalerna, att krigsarkivet redan innevarande höst kunde disponera den erforderliga anslagssumman.

Under återopande av det anförda hemställde krigsarkivarien att 114 000 kronor måtte anvisas för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen har den 9 augusti 1945 avgivit yttrande i ärendet och därvid intet haft att erinra.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att krigsarkivets nya byggnad är avsedd att uppföras i två etapper, varvid i första etappen själva ämbetsbyggnaden och de bombsäkra arkivlokalerna skola färdigställas, i den andra ett arkivtorn uppföras. Då ämbetsbyggnaden och de i berg insprängda arkivlokalerna beräknas kunna tämligen snart tagas i bruk, böra medel för inredning m. m. av dessa lokaler stå till förfogande redan under innevarande budgetår. Jag upptager därför i detta sammanhang frågan om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål. Vid kostnadsberäkningen har förutsatts, att redan befintlig utrustning skall i största möjliga utsträckning tagas i anspråk. De beräknade kostnaderna, 114 000 kronor, ge mig icke anledning till erinran. Beräknade efter prisläget den 1 juli 1941 uppgå kostnaderna till omkring 90 000 kronor, vilket belopp bör belasta den för svarsarets utbyggande under femårsperioden 1942/47 beräknade kostnadsramen. Jag förutsätter, att inventarieanskaffningen skall ske av byggnadsstyrelsen i samråd med krigsarkivarien.

Återopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 114 000.

*Departement-
chefen.*

E. Diverse.

[4.] **12 b. Historik över den militära försvarsberedskapen m. m., reservationsanslag.** Vid anmälan av statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 192) har jag beräknat kostnaderna för angivna ändamål till 85 000 kronor. Härav ha i statsverkspropositionen äskats 30 000 kronor såsom reservationsanslag å riksstaten för nästa budgetår. Återstående belopp, 55 000 kronor, synes böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Under återopande av vad vid anmälan av statsverkspropositionen samt här anförts får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Historik över den militära försvarsberedskapen m. m.*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa
ett *reservationsanslag* av kronor 55 000.

[5.] **30. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. anført hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten
för budgetåret 1945/46 anvisa ett *för-*
slagsanslag av kronor 12 500 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Magnus Lagercrantz.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.

Femte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, och statsrådet Mossberg anmälde härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46, statsrådet Möller beträffande punkterna 1—4 och 7—13 samt statsrådet Mossberg beträffande punkterna 5 och 6. Föredragandena yttra därvid följande.

B. Sociala verk och inrättningar.

[1.] **Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.** I gällande avlöningsstat för socialstyrelsen äro upptagna bland annat en anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, å förslagsvis 13 300 kronor och en högstberäknad anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 490 000 kronor. Under förstnämnda anslagspost har, såvitt nu är i fråga, till ersättningar till sakkunniga personer å barnavårdens specialområden samt till arkitekt beräknats ett belopp av 5 500 kronor (prop. 233/1945 s. 22 och 23).

I skrivelse den 12 december 1945 har *socialstyrelsen* hemställt, att sistnämnda belopp måtte få överskridas med 2 800 kronor och icke-ordinarie-posten med 46 000 kronor. I förstnämnda hänseende har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Styrelsen har i sina petita för budgetåret 1946/47 erinrat om att av den för budgetåret 1945/46 upptagna delposten till ersättningar till sakkunniga

personer å barnavårdens specialområden samt till arkitekt å 5 500 kronor avse 3 500 kronor ersättning till arkitekt, 1 500 kronor den balans beträffande arkitektarvoden, som beräknades föreligga vid ingången av budgetåret 1945/46, samt 500 kronor ersättning till läkarexpertis. I nämnda petita framhöll styrelsen vidare, att den faktiska balansen i fråga om arkitektarvoden den 1 juli 1945 utgjort 1 825 kronor eller 325 kronor mer än det tidigare beräknade beloppet samt att medelsbehovet för anlitande av arkitektexpertis under budgetåret 1945/46 på grund av ökningen av hithörande arbetsuppgifter sannolikt skulle komma att uppgå till 6 000 kronor eller 2 500 kronor utöver vad som anvisats för ändamålet. Av denna anledning uppskattade styrelsen arkitektkostnadsbalansen vid budgetårets slut till omkring 2 800 kronor, vilken summa inräknades i det belopp, som styrelsen ansåg sig böra föreslå till täckande av förevarande kostnader under budgetåret 1946/47.

Styrelsen har sålunda utgått från att det under innevarande budgetår uppkommande, förslagsvis beräknade underskottet skulle balanseras till nästa budgetår. Skulle en dylik överföring icke befinnas lämplig, hemställer styrelsen att med 2 800 kronor få överskrida det belopp, som för innevarande budgetår anvisats för ändamålet.

Vad angår det begärda överskridandet av icke-ordinarieposten har styrelsen till en början erinrat om att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1945 medgivit, att hos styrelsen finge såsom förstärkning av personalen å styrelsens socialvårdsbyrå under tiden 1 juli—31 december 1945 finnas anställda två befattningshavare med uppgift att biträda med tillsynen över de utländska barn, som vistades i riket. I skrivelse den 13 november 1945 hade styrelsen hemställt, att angivna befattningshavare skulle få vara anställda hos styrelsen jämväl under återstoden av budgetåret. Vid bifall till denna framställning komme icke-ordinarieposten att belastas med, för hela budgetåret räknat, sammanlagt 17 550 kronor.

Vidare har styrelsen erinrat om att den i särskild skrivelse den 12 oktober 1945 anmält, att dess behov av personal icke skulle kunna täckas av de möjligheter, som icke-ordinarieposten erbjöde. Styrelsen hade därvid framhållit, att anledningen härtill vore en vid anslagsberäkningen oförutsedd ökning av styrelsens arbetsuppgifter, främst å socialvårdsbyrån. I nämnda skrivelse upplyste styrelsen, att socialvårdsbyråns personal förstärkts med en amanuens å hemhjälpsavdelningen och ett skrivbiträde å skyddshemsavdelningen varjämte nykterhetsvårdsbyrån tillförts ett skrivbiträde. Styrelsen framhåller nu, att dessa tre befattningshavare varit anställda hos styrelsen från budgetårets början samt att kostnaderna för deras avlöning under budgetåret komme att uppgå till sammanlagt 9 760 kronor. Styrelsen framhåller vidare, att socialvårdsbyråns barnavårdsavdelning erhållit väsentligt vidgade arbetsuppgifter i samband med den nya, från och med den 1 januari 1946 gällande barnavårdslagstiftningen. Med hänsyn härtill måste avdelningen tillföras ytterligare en amanuens och avdelningens kanslipersonal förstärkas med två arbetskrafter, varav en i ledande ställning. För nu angivna tre befattningshavare, en amanuens, ett kanslibiträde och ett kontorsbiträde beräknar styrelsen avlöningskostnaden för sex månader till omkring 5 300 kronor.

Såsom en tredje grupp av avlöningskostnader, vilka komma att föranleda ett överskridande av icke-ordinarieposten, upptager styrelsen avlöningar till vikarier under befattningshavares tjänstledighet för sjukdom eller av annan anledning. Visserligen har, framhåller styrelsen, vid avlöningsstatens beräkning hänsyn i viss omfattning tagits till dylika kostnader, men de härför beräknade beloppen jämte vad som på grund av tjänstledighetsavdrag m. m. kan komma att inbesparas av avlöningsanslaget torde icke kunna täcka behovet. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Förste byråsekreteraren på arbetsmarknadsbyrån åtnjuter sedan flera år tjänstledighet för offentligt uppdrag. Denna tjänst, som är ordinarie, uppehålls på förordnande med vikariatsersättning av en av styrelsens förste amanuenser. Lönen jämte vikariatsersättning till vikarien belastar icke-ordinarieposten. Befattningens ordinarie innehavare torde icke återinträda i tjänst förrän mot budgetårets slut. Avlöningskostnaden till vikarien uppgår till 6 582 kronor.

En av livrustkammarens ordinarie expeditivakter har tjänstgjort hos socialstyrelsen sedan 1940 och därunder avlönats ur avlöningsstatens ordinariepost. Sedan denna tjänstgöring upphört den 30 september 1945 har såsom ersättare anställts en extra expeditivakt. Avlöningen till denne under nio månader av budgetåret utgår ur icke-ordinarieanslaget. Kostnaden utgör 2 057 kronor.

Härutöver har icke-ordinarieposten kommit att belastas på grund av långvariga förordnanden av icke-ordinarie befattningshavare på ordinarie tjänster, vilka förordnanden i viss utsträckning föranlett anställande av ersättare i rekryteringsgraden. Vidare har styrelsen på grund av förekommande tjänstledigheter för kvinnliga befattningshavare för havandeskap och barnsbörd måst anställa vikarier i tidigare icke beräknad omfattning. Styrelsen beräknar emellertid att en del av dessa kostnader skall kunna täckas utan överskridande av icke-ordinarieposten. Behovet av ytterligare medel torde kunna begränsas till ett belopp motsvarande avlöningen till två skrivbiträden under hela budgetåret, 4 764 kronor.

Sammanlagt skulle kostnaderna för de till denna grupp hörande avlöningsbehoven, för vilka särskilda medel erfordras, uppgå till 13 400 kronor.

Vad först angår socialstyrelsens hemställan om överskridande av den under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna delposten till ersättningar till sakkunniga personer å barnvårdens specialområden samt till arkitekt vill jag framhålla, att jag har för avsikt att, därest riksdagen icke anmäler erinran häremot, föreslå Kungl. Maj:t att medgiva överskridande under innevarande budgetår av delposten med belopp, motsvarande den av styrelsen beräknade balansen å arkitekt-arvoden vid utgången av budgetåret, eller 2 800 kronor. Jag får i detta sammanhang erinra om att jag vid framläggande denna dag av förslag rörande socialstyrelsens avlöningsanslag för nästa budgetår under hänvisning härtill ansett någon uppräknings av delposten för nästa budgetår av ifrågakommande anledning icke böra förekomma.

Beträffande härefter styrelsens förslag om överskridande under innevarande budgetår av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 21 december 1945

*Departements-
chefen.*

medgivit, att hos styrelsen må som förstärkning av personalen å styrelsens socialvårdsbyrå från och med den 1 januari tills vidare till och med den 30 juni 1946 finnas anställda två befattningshavare med uppgift att biträda med tillsynen över de utländska barn, som vistas i riket. Såsom styrelsen omnämnt har tidigare motsvarande medgivande lämnats för tiden 1 juli—31 december 1945. Avlöningskostnaderna för nämnda befattningshavare beräknar jag liksom styrelsen till 17 550 kronor. Vad styrelsen anför beträffande behovet i övrigt av personal utöver icke-ordinariepostens ram kan jag icke biträda i vidare mån än att jag förordar en förstärkning av posten för detta ändamål med 12 150 kronor, motsvarande kostnaden för avlöning under helt budgetår åt en amanuens i lönegrad Ex 15, ett kontorsbiträde i lönegrad Eo 4 och två skrivbiträden i lönegrad Ex 2. Mot de av styrelsen beräknade ytterligare kostnaderna för avlöning till vikarier och en extra expeditivsvakt, 13 400 kronor, har jag intet att erinra.

De av mig i det föregående förordade ytterligare utgifterna under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppgå till sammanlagt (17 550 + 12 150 + 13 400) 43 100 kronor. Orsakerna till utgiftsökningen äro huvudsakligen att finna i omständigheter, som icke kunnat förutses vid anslagspostens beräkning. Då det under anslagsposten för innevarande budgetår anvisade beloppet icke torde komma att förslå till bestridande av dessa nytillkomna utgifter, tillstyrker jag, att riksdagens medgivande inhämtas till överskridande av posten med högst nämnda belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för socialstyrelsen upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1945/46 överskridas med högst 43 100 kronor.

[2.] **27. Bidrag till inrättande av pensionärshem, reservationsanslag.** För rubricerade ändamål är för innevarande budgetår å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 8 miljoner kronor.

I skrivelse den 4 december 1945 har *statens byggnadslånebyrå* hemställt om ett tilläggsanslag å 2 miljoner kronor för bidrag till inrättande av pensionärshem för innevarande budgetår. Till stöd härför har byggnadslånebyrån anfört följande.

Under tiden 1 juli—30 november 1945 ha statsbidrag till inrättande av pensionärshem av byrån tillstyrkts med i runt tal 4,6 miljoner kronor, varav 1 miljon kronor avsett ansökningar, som inkommit till byggnadslånebyrån före den 1 juli 1945. Vid ingången av december månad 1945 förelåg således en medelsreservation av omkring 3,4 miljoner kronor.

Därest antalet till byggnadslånebyrån inkommande ansökningar om statsbidrag till ifrågavarande ändamål under återstoden av innevarande budgetår kommer att ligga på samma nivå som hittills under budgetåret, skulle för sagda tid uppstå ett behov av statsbidrag av omkring 5 miljoner kronor. Enligt byråns hittillsvarande erfarenheter synes emellertid en viss ökning i

efterfrågan på statsbidrag vara att förvänta under återstoden av budgetåret. Ifrågavarande behov av medel torde enligt byråns mening därför kunna uppskattas till omkring 5,5 miljoner kronor. Enär för närvarande en medelsreservation av omkring 3,4 miljoner kronor föreligger, erfordras för täckande av ifrågavarande behov ett belopp av cirka 2 miljoner kronor.

Den bostadsförsörjning för mindre bemedlade åldringar och invalider, som avses med ifrågavarande anslag, är av den sociala angelägenhetsgrad, att ett avbrott i bidragsgivningen till pensionärshem på grund av uppkommande brist på medel bör undvikas. I likhet med byggnadslånebyrån uppskattar jag behovet av ytterligare medelsanvisning för det löpande budgetåret till ett belopp av omkring 2 miljoner kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2 000 000.

[3.] **Försäkringsrådet: Avlöningar.** I gällande avlöningsstat för försäkringsrådet är upptagen bland annat en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 89 000 kronor.

Genom beslut den 18 maj 1945 har Kungl. Maj:t i anledning av en av försäkringsrådet gjord framställning bemyndigat rådet att från och med den 22 maj 1945 tills vidare till och med den 30 juni 1946 förordna två befattningshavare hos rådet i lägre lönegrad än den 24:e att därstädes vara tillfälliga föredragande med rätt för envar av dem att, utöver lön å egen befattning, härför uppbära en särskild ersättning motsvarande vad som skulle hava tillkommit honom vid vikariat å förste byråsekreterartjänst hos rådet. Därjämte förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta för rådet att från och med den 22 maj 1945 tills vidare, utöver förut befintlig amanuenspersonal, anställa ytterligare två amanuenser. — Skälet till denna anordning är att försäkringsrådets arbetsbalans fått en relativt betydande omfattning och att det är angeläget att denna balans nedbringas eller i vart fall icke ytterligare ökas. Vid beräkningen av rådets icke-ordinariepost har hänsyn icke tagits till kostnaderna för denna anordning.

I skrivelse den 24 augusti 1945 har *försäkringsrådet* anfört, att de tillfälliga föredragandena ha exakt samma arbetsbörda som försäkringsrådets förste byråsekreterare, vilka äro placerade i 24:e lönegraden, och att anordningen med tillfälliga föredragande kommer att bestå under återstoden av innevarande budgetår. Med hänsyn härtill hemställer rådet, att till de två tillfälliga föredragandena måtte från och med den 1 januari 1946 utgå vikariatslön, beräknad efter lönegrad Eo 24, löneklass 23. Vidare hemställer rådet, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal måtte med hänsyn till ifrågavarande anordning förstärkas med ett belopp av 14 900 kronor.

I ärendet har *allmänna lönenämnden* avgivit utlåtande.

Departements-
chefen.

Efter samråd med chefen för finansdepartementet finner jag mig icke kunna biträda försäkringsrådets hemställan om vikariatslön åt ifrågavarande tillfälliga föredragande. Däremot torde rådets arbetsbörda nödvändiggöra att den genom beslutet den 18 maj 1945 medgivna anordningen bibehålles under hela innevarande budgetår. Kostnaderna härför under den å avlöningsstaten för försäkringsrådet upptagna posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknas till 11 500 kronor, varav 1 800 kronor hänföra sig till vikariatsersättningar åt de tillfälliga föredragandena och 9 700 kronor till avlöning åt två i lönegrad Ex 16 placerade amanuenser. Då vid beräkningen av icke-ordinarieposten hänsyn icke tagits till denna kostnad, torde riksdagens medgivande böra inhämtas att överskrida posten med högst 11 500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för försäkringsrådet upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1945/46 överskridas med högst 11 500 kronor.

[4.] **62 a. Vissa nybyggnader för en central depå för blindas arbeten, reservationsanslag.** Till uppförande av en centraldepå för blindas arbeten har för budgetåret 1939/40 under rubriken vissa nybyggnader för en central depå för blindas arbeten under femte huvudtiteln anvisats ett reservationsanslag av 285 000 kronor. Den 5 maj 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att för en kostnad av högst 285 000 kronor låta uppföra ifrågavarande nybyggnader å det till institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas upplåtna markområde i Stockholms län. Samtidigt ställdes berörda anslag till byggnadsstyrelsens förfogande. — Sedan Kungl. Maj:t den 30 december 1939 med ändring av nämnda beslut förordnat, att byggnadsföretaget icke finge utföras, med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnade tillstånd, förordnade Kungl. Maj:t den 4 juli 1941, att beslutet den 30 december 1939 icke vidare skulle utgöra hinder för byggnadsstyrelsen att låta uppföra nybyggnaderna för centraldepån. Härvid föreskrev emellertid Kungl. Maj:t, med ändring av beslutet den 5 maj 1939, att kostnaderna för byggnadsföretaget finge uppgå till högst 275 000 kronor. — Sedermera förordnade Kungl. Maj:t den 2 oktober 1942, att med vidare åtgärder för uppförande av ifrågavarande byggnader skulle anstå, till dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämde, samt slutligen den 31 augusti 1945, att beslutet den 2 oktober 1942 icke vidare skulle utgöra hinder för byggnadsstyrelsen att låta uppföra byggnaderna.

I skrivelse den 17 december 1945 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att byggnadsarbetena igångsatts snarast möjligt efter beslutet den 31 augusti 1945 och numera fortskridit så långt, att grund och sockel för själva depåbyggnaden i det närmaste färdigställt. Styrelsen har vidare i skrivelsen hemställt, att för slutförande av byggnadsföretaget för centraldepån för blindas arbeten ytterligare ett anslag av 40 000 kronor måtte anvisas. Som skäl härför har styrelsen i berörda skrivelse och en denna kompletterande promemoria anfört följande.

Det belopp å 275 000 kronor, till vilket kostnaden för byggnadsföretaget enligt beslutet den 4 juli 1941 högst får uppgå, är beräknat efter prisläget i maj 1941. Då nuvarande prisläge måste beräknas ligga cirka 20 procent högre än prisläget vid sistnämnda tidpunkt, skulle en merkostnad av cirka 55 000 kronor kunna beräknas uppstå, men styrelsen håller före, att denna, om största sparsamhet iakttages, dock icke behöver överstiga 45 000 kronor.

Härtill kommer emellertid en kostnadsökning av cirka 11 000 kronor för anordnande av en transformatorstation i depåbyggnadens källare. Denna transformatorstation var ursprungligen tänkt att förläggas i den för några år sedan uppförda byggnaden för statens sjuksköterskeskola och utföras i samband med denna byggnad. Enär det vid denna tidpunkt icke var bestämt, varifrån den elektriska strömmen till sjuksköterskeskolans byggnad skulle tagas, ansåg styrelsen lämpligast att låta anstå med utförandet av transformatorstationen, till dess denna fråga blivit avgjord. Sjuksköterskeskolan har med anledning härav hittills tillförts elektrisk ström genom en provisorisk kabel, som framdragits från karolinska sjukhuset. Sedan det numera av kostnadsskäl bestämts, att för sjuksköterskeskolan och depåbyggnaden erforderlig elektrisk ström skall tagas från karolinska sjukhusets kraftcentral, är det emellertid, med hänsyn till möjligheten att kunna från transformatorstationen tillföra även övriga byggnader vid blindinstitutet samt eventuellt blivande statliga byggnader å närbelägna markområden elektrisk ström, lämpligast att förlägga stationen i depåbyggnaden i stället för i sjuksköterskeskolan. Det därstädes för transformatoranläggningen ursprungligen avsedda utrymmet blir därigenom disponibelt för annat ändamål.

Kostnaden för transformatoranläggningen i sjuksköterskeskolans byggnad ingår i byggnadsanslaget för denna byggnad med 6 000 kronor. Detta belopp finnes alltså tillgängligt. Kostnaden för den planlagda transformatoranläggningen i depåbyggnaden är beräknad till samma belopp, men en kostnad av cirka 5 000 kronor tillkommer för iordningställande av ett transformatorrum.

Då de sammanlagda byggnadskostnaderna för centraldepån alltså kunna beräknas till $(275\,000 + 45\,000 + 5\,000)$ 325 000 kronor och för ändamålet anvisats ett anslag av 285 000 kronor, föreligger ett ytterligare anslagsbehov av 40 000 kronor.

Med hänsyn till den förändring i prisläget, som inträtt sedan ifrågavarande byggnadsföretag i maj 1941 kostnadsberäknades till 275 000 kronor, finner byggnadsstyrelsen att även med största sparsamhet en merkostnad av cirka 45 000 kronor kommer att uppstå. Mot denna beräkning har jag intet att erinra.

*Departements-
chefen.*

Styrelsen föreslår vidare, att den transformatorstation, som varit avsedd att förläggas till den för några år sedan ävenledes å Tomtebodaområdet uppförda byggnaden för statens sjuksköterskeskola, skulle anordnas i depåbyggnaden. Styrelsen beräknar den ytterligare merkostnaden härför till 11 000 kronor men upplyser, att ett belopp av 6 000 kronor, motsvarande kostnaden för själva transformatoranläggningen, alltså finnes tillgänglig å byggnadsanslaget för skolbyggnaden. Då enligt vad jag från byggnadsstyrelsen inhämtat det ur ekonomisk synpunkt är önskvärt att kunna tillföra även övriga byggnader vid blindinstitutet å Tomteboda och eventuellt blivande statliga byggnader å närbelägna markområden elektrisk ström från ifrågavarande transformatorstation och detta tekniskt lättare skulle kunna genomföras om

stationen anordnas i den centralt inom området belägna depåbyggnaden, bi-träder jag byggnadsstyrelsens förslag i denna del. Styrelsens beräkning av den ytterligare merkostnaden härför, 11 000 kronor, föranleder icke erinran från min sida. Dock synes hela denna kostnad böra upptagas under byggnadsanslaget för blinddepån och härav föranledd besparing å byggnadsanslaget för sjuksköterskeskolan icke böra vidare få disponeras.

Då för depåbyggnadernas uppförande tidigare anvisats ett anslag av 285 000 kronor, skulle det sammanlagda ytterligare medelsbehovet uppgå till (275 000 + 45 000 + 11 000 — 285 000) 46 000 kronor. Under rubriken Vissa nybyggnader för en central depå för blindas arbeten torde ett reservationsanslag å sistnämnda belopp böra äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa nybyggnader för en central depå för blindas arbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 46 000.

[5.] **Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar.** På senare tid ha från såväl personalens som särskilda internerades sida klagomål riktats mot vissa förhållanden vid statens alkoholistanstalt å Svartsjö. Klagomålen ha främst avsett anstaltens sinnessjukavdelning och isoleringsmöjligheterna vid anstalten.

Sinnessjukavdelningen vid Svartsjö inrättades inom anstaltens slutna avdelning under hösten 1943 (prop. 65/1943 och riksdagens skrivelse 193/1943). För sinnessjukavdelningen, vilken är avsedd för 24 vårdtagare, nyinrättades fem förmansbefattningar. Läkarvården vid avdelningen ombesörjes dels av den för kroppssjukvården vid anstalten anställde läkaren och dels av anstaltens rådgivande psykiater. Bland de å sinnessjukavdelningen internerade ha ej sällan förekommit orosutbrott av så allvarlig art, att det varit nödvändigt att isolera vissa patienter. Isoleringscellerna äro emellertid inrymda i den slutna avdelningens bottenvåning och bristfälligt ljudisolerade. Den oroliges införande å sådan cell eliminerar därför icke alltid sådana störningar, som inverka menligt på de övriga internerades hållning. I särskilt svåra fall har på grund härav vederbörande måst placeras i källarcell i huvudanstalten. Enligt inhämtade upplysningar har detta under åren 1940—1945 skett sammanlagt 25 gånger, därav under år 1940 två gånger, år 1942 en gång, år 1944 fem gånger och år 1945 sjutton gånger.

Riksdagens justitieombudsman — hos vilken ett antal å anstalten intagna anført klagomål rörande vissa förhållanden vid anstalten, däribland beskaffenheten av isoleringscellerna — har efter verkställd utredning i skrivelse till chefen för socialdepartementet den 8 maj 1945 anmält, att han vid prövning av de anförda klagomålen funnit desamma ej kunna föranleda någon åtgärd från hans sida mot befattningshavare vid anstalten. På grund av vad i ärendet förekommit rörande isoleringscellerna har emellertid justitieombudsman-

nen ansett sig böra med samma skrivelse till departementschefen för kännedom överlämna de till ärendet hörande handlingarna. Justitieombudsmannen har genom en befattningshavare vid sin expedition låtit verkställa besiktning av cellerna. Denne tjänsteman uttalar till besiktningsprotokollet bland annat, att källarcellerna i huvudanstalten »föreföllo vara helt olämpliga för förvaring av mänskliga varelser».

I skrivelse den 23 augusti 1945 har *anstaltsstyrelsen* anmält, att styrelsen låtit beräkna kostnaderna för de åtgärder som kunde anses erforderliga för att bringa anstaltens lokaler i ett mot tidens krav någorlunda svarande skick. Sagda kostnadsberäkning slutar på ett belopp av 564 000 kronor. Emellertid finner styrelsen nödvändigt, att, innan medel av sådan omfattning äskas, visshet erhålles om anstaltsbyggnadernas framtida användning. Särskilt i betraktande av att anstaltens klientel under de senare åren i större utsträckning kommit att omfatta ur psykisk synpunkt svårartade fall, säger sig styrelsen alltmera luta åt den uppfattningen, att vården av detta klientel kräver tillgång till en anstalt med annan utrustning än den Svartsjöanstalten erbjuder. Styrelsen hemställer därför om utredning av frågan om inrättande av en specialanstalt för förvaring av det alkoholisklientel, som för närvarande hänvisas till Svartsjö, ävensom rörande den lämpliga användningen av anstaltsbyggnaderna å Svartsjö.

I särskild skrivelse samma den 23 augusti har anstaltsstyrelsen behandlat spörsmålet om anstaltens isoleringsceller. Styrelsen upplyser härvid, att den uppdragit åt anstaltsdirektören att med biträde av en byggnadstekniskt sakkunnig och i samråd med rådgivande psykiatern verkställa utredning angående erforderliga åtgärder för undanröjande av bristfälligheterna å isoleringscellerna i slutna avdelningen. Denna utredning hade gett till resultat, att frågan icke syntes kunna tillfredsställande lösas annorledes än genom inrättande av en ny isoleringsavdelning i särskild tillbyggnad till slutna avdelningen. I samband med en sådan tillbyggnad hade även ansetts påkallat vidtaga vissa smärre förbättringsarbeten inom denna avdelning. Kostnaderna för de sålunda erforderliga tillbyggnads- och förbättringsarbetena hade beräknats till 82 000 kronor. Styrelsen finner icke rådligt att uppskjuta ifrågavarande arbeten i avbidan på berörda utredning av frågan om inrättande av en specialanstalt för förvaring av det alkoholisklientel, som för närvarande hänvisas till Svartsjö. Med anledning härav hemställer styrelsen, att ett anslag av 82 000 kronor måtte anvisas för utförande snarast möjligt av dessa arbeten.

Socialstyrelsen sammanfattar i utlåtande över sistnämnda framställning sin mening beträffande läget för alkoholistanstalten å Svartsjö sålunda.

Denna för presumerat normala individer organiserade anstalt har på senare tid fått mottaga ett allt större klientel av psykiskt abnorma eller sjuka människor. De provisoriska anordningar, som vidtagits för att i någon mån möta de härav uppkomna kraven i vårdhänseende, ha varit otillräckliga. Enligt styrelsens uppfattning bero de nu rådande otillfredsställande förhållandena dels på det bristfälliga skick, vari anstalten i fråga om såväl inredning som utrustning befinner sig, och dels därpå att vården av de psykiskt ab-

norma alkoholisterna icke ordnats på ett sätt som klienteletts beskaffenhet kräver. Den uppgift, som åvilar den psykiatriska vårdledaren — anstaltens rådgivande psykiater — är olöslig. Det är icke möjligt att handha vården av ett psykiskt sjukt klientel sådant som det ifrågavarande under intermittenta besök med flera veckors mellanrum, supplerade med telefonkonsultationer via en sjukvårdsförman. Endast alltför lätt leder detta till eftergivenhet mot klienteletts anspråk på narkotika, vilket i sin tur är ämnat att i längden skärpa klienteletts bristande psykiska jämvikt med härav följande stegrade krav på narkotika.

Socialstyrelsen erinrar om att styrelsen redan år 1937 gjort framställning om utredning rörande de psykiskt sjuka och abnorma alkoholmissbrukarnas omhändertagande och vård. Erfarenheterna under de härefter förflutna åtta åren ha i hög grad stärkt styrelsen i dess uppfattning, att det inom alkoholistvården ofrånkomligen erfordrades en ny anstalt med sinnessjukhusets tekniska resurser. Från denna utgångspunkt måste varje förslag om provisoriska byggnadsföretag av någon omfattning vid den tillfälliga sinnessjukavdelningen vid Svartsjöanstalten av socialstyrelsen mottagas med reservation. Då styrelsen hyste den uppfattningen, att Svartsjöanstalten vore olämplig för sitt nuvarande ändamål, kunde styrelsen icke förorda, att kostnader av den storleksordning, som anstaltsstyrelsen föreslagit, nedlades på provisoriska förbättringar av anstalten. I avbidan på den slutliga lösningen av frågan om en ny anstalt för det psykiskt abnorma alkoholistklientelet syntes det socialstyrelsen vara mest angeläget, att åtgärder omedelbart vidtoges för en mera tillfredsställande ordning beträffande läkarvården för detta klientel.

I yttrande häröver anför *anstaltsstyrelsen* följande.

Anstaltsstyrelsen behjärtar till fullo de skäl, som socialstyrelsen anfört mot att för närvarande för provisoriska förbättringar å anstalten nedlägga kostnader av den storleksordning, varom det i ärendet rör sig.

Anstaltsstyrelsen vill ej heller bestrida, att det skulle kunna vara till viss fördel för vården av alkoholistklientelet, om den psykiatriska sjukvården vid anstalten effektiviserades. Hur långt man härvid behöver sträcka sig, kan givetvis diskuteras. För sin del är styrelsen av den åsikten, att någon nämnvärd förbättring i det nuvarande tillståndet icke kan påräknas med mindre anstalten för den psykiska omvårdnaden av klientelet får tillgång till en psykiatriskt skolad läkare, som regelbundet kan ägna åtminstone en dag i veckan åt ifrågavarande uppgift samt även däremellan i fall av behov stå anstaltsledningen till tjänst genom besök på anstalten eller telefonledes. En för ändamålet lämplig läkarkraft torde, enligt vad styrelsen vid underhandssamråd med medicinalstyrelsen erfarit, icke stå att erhålla mot lägre arvode än 3 000 kronor för år, vartill kommer ersättning för av besöken å Svartsjö föranledda rese- och traktamentskostnader.

Under åberopande av det anförda vill anstaltsstyrelsen tillstyrka, att, oavsett utgången av den av styrelsen tidigare i ärendet gjorda framställningen, för effektiviserande av den psykiatriska vården av ifrågavarande klientel det nu till arvode åt en rådgivande psykiater vid anstalten utgående anslagsbeloppet, 1 000 kronor, höjes till 3 000 kronor.

*Före-
draganden.*

De svårigheter, som uppstått vid alkoholistanstalten å Svartsjö, torde såsom socialstyrelsen påpekar väsentligen ha sin grund i att anstalten avsetts

för ett psykiskt normalt klientel men på senare år i ständigt ökad omfattning fått mottaga alkoholmissbrukare, som äro psykiskt abnorma. De anordningar, som vidtagits för att eliminera härmed förenade olägenheter, främst inrättande å anstaltens slutna avdelning av en sinnessjukavdelning, ha icke visat sig tillräckliga. Hela frågan om anstaltsvården för alkoholister synes vara i behov av utredning, därvid särskild uppmärksamhet torde böra ägnas spörsmålet om de psykiskt sjuka och abnorma alkoholmissbrukarnas vård och om inrättande av en anstalt för detta klientel av ny typ och med annan belägenhet än å Svartsjö. Det är även min avsikt att inom den närmaste tiden begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att låta verkställa en sådan utredning. Att i detta läge för uppförande av en ny isoleringsavdelning vid Svartsjöanstalten och vissa arbeten i samband härmed nedlägga ett så relativt stort belopp som 82 000 kronor finner jag mindre lämpligt. Däremot syntes det böra prövas om icke de missförhållanden, som anmält sig, skulle kunna undanröjas genom en förbättring av den psykiatriska läkarvården vid anstalten. Socialstyrelsen uttalar i ärendet, att åtgärder i sådant syfte syntes styrelsen mest angelägna i avbidan på den slutliga lösningen av frågan om en ny anstalt för det psykiskt abnorma alkoholistklientelet. För närvarande handhaves den psykiatriska läkarvården av anstaltens rådgivande psykiater, vilken härför åtnjuter ett arvode av 1 000 kronor för år. Denna vård meddelas dels vid besök å anstalten, vilka återkomma med flera veckors mellanrum, och dels genom telefonkonsultationer. I likhet med anstaltsstyrelsen är jag av den uppfattningen, att en förbättring av det nuvarande tillståndet förutsätter att anstalten får tillgång till psykiatriskt skolad läkare, som regelbundet kan ägna åtminstone en dag i veckan åt ifrågavarande uppgift och även däremellan i fall av behov stå anstaltsledningen till tjänst genom besök å anstalten eller telefonledes. Genom en sådan anordning torde emellertid den psykiatriska vården kunna så effektiviseras, att man bör kunna räkna med att orosutbrott av den art, som vid vissa tillfällen förekommit, böra kunna förebyggas och i varje fall isolering i källarcell kunna undvikas. Kostnaden för anlåtande i angiven omfattning av en för ändamålet lämplig läkare torde kunna beräknas till 3 000 kronor för år. I den å anstaltens avlöningsstat upptagna, till beloppet begränsade posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, å 8 700 kronor ingår det angivna arvodet å 1 000 kronor till en rådgivande psykiater. För löpande budgetår torde för ifrågavarande ändamål en förstärkning av arvodesposten med 1 000 kronor vara tillräcklig.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes upptagna anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, må för budgetåret 1945/46 överskridas med högst 1 000 kronor.

[6.] **Statens skyddshem: Avlöningar.** I gällande avlöningsstat för statens skyddshem äro, bland annat, upptagna dels en högstberäknad post till arvodet och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, å 8 200 kronor och dels en post till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å förslagsvis 449 500 kronor. Sistnämnda anslagspost må överskridas allenast för vissa särskilt angivna ändamål. Fråga om förstärkning av berörda båda anslagsposter har uppkommit i samband med det förslag om förändring av Hornö hemskola till statligt skyddshem, för vilket redogörelse lämnas i det följande.

Stockholms kyrkliga skyddshemsförening — vilken bildats den 1 februari 1928 på initiativ av Stockholms kyrkliga socialråd i syfte att upprätta ett eller flera skyddshem för flickor, vilka omhändertagits av barnavårdsnämnd för skyddsuppfostran — har i en till socialstyrelsen ingiven, den 27 juni 1945 dagtecknad skrift gjort framställning i fråga om det fortsatta bedrivandet av verksamheten vid föreningens å fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Hornö nr 1 (Hornö 1¹) i Vallby socken av Uppsala län inrättade skyddshem (Hornö hemskola). Föreningen har därvid hemställt, att hemskolan måtte i befintligt skick övertagas av staten eller, därest detta icke kunde ske, att föreningen erhöles ökade statsanslag av sådan storlek att ej mindre personallönerna vid hemmet bringades i nivå med de för de statliga skyddshemmen gällande än även förutsättningar skapades för tillfredsställande utveckling och skötsel av hemmet. Såsom motivering härför åberopades föreningens ansträngda ekonomi.

Socialstyrelsen har med skrivelse den 24 oktober 1945 överlämnat styrelsens framställning. I sin skrivelse — som utmynnar i en hemställan till Kungl. Maj:t om åtgärder för överförande av Hornö hemskola i statlig ägo — har styrelsen inledningsvis hänvisat till en av *skyddshemsinspektören* i ärendet upprättad promemoria, vilken bifogats styrelsens skrivelse.

Av skyddshemsinspektörens promemoria framgår till en början, att skyddshemsföreningen samma år som den bildades — 1928 — inköpt anstaltsegendomen för medel, som erhållits genom ett räntefritt statslån. De första eleverna hade mottagits samma år. År 1933 hade upprättats en särskild mödraavdelning vid hemskolan och för ändamålet hade uppförts ytterligare en anstaltsbyggnad. Platsantalet uppginge till 33, varav 15 mödrahemsplatser. På grund av svårighet att anskaffa personal m. m. hade emellertid mödraavdelningen tills vidare nedlagts under våren 1945.

Beträffande hemskolans läge samt anstaltsegendomens storlek och värde anmäler skyddshemsinspektören följande.

Hemskolan är belägen vid Mälaren 15 km från Enköpings järnvägsstation. Med Enköping finnes daglig bussförbindelse.

Enligt avstyckningshandlingarna omfattar skyddshemsfastigheten 39,8650 hektar, därav åker 22,2980 hektar, äng 0,0580 hektar och avrösningsjord 17,5090 hektar.

Fastigheten är för år 1945 taxerad till 47 300 kronor. Enligt bokslutet för år 1944 är fastighetsvärdet upptaget till 258 014 kronor 90 öre samt värdet av inventarierna till 46 702 kronor 91 öre. Brandförsäkringsvärdet var 1939 för byggnaderna 293 700 kronor och för inventarierna 85 500 kronor.

I avseende å hemskolans nuvarande personal och för densamma under 1945 beräknad lön åberopas i promemorian vissa uppställningar, vilka torde få intagas i protokollet (sid. 33 och 34).

Dessutom finnes anställd en lantarbetare med lön enligt lantarbetareavtalet.

Innan verksamheten vid mödraavdelningen upphörde, funnos där följande befattningshavare, för vilka lönen sålunda beräknats för år 1945.

Befattning	Grundlön	Tillägg	Pensions- avdrag	Avdrag för fritt vivre	Nettolön
Avdelningsföreståndarinna	3 000	454	83: 90	730	2 640: 10
Lärarinna i husligt arbete	2 400	334	58: 80	730	1 945: 20
Summa	5 400	788	142: 70	1 460	4 555: 30
Totalsumma avlöningskostnader	25 400	3 532	618: 62	5 840	22 473: 38

Rörande anstaltens olika byggnader lämnas i promemorian en detaljerad redogörelse, varur följande må anföras.

Huvudbyggnaden eller Storgården är uppförd i två våningar troligen på 1700-talet samt renoverad ett flertal gånger, senast 1938. I bottenvåningen finnas matsal, expeditionslokal, rektors rum, ett lärarinnerum, elevernas sällskapsrum, hall, två större elevrum, köksavdelning bestående av kök med två elektriska spisar och en vedspis samt serveringsrum och ett annat mindre rum. I övre våningen äro inrymda två lärarinnerum, elva rum för 1—3 elever, hall och två mindre förrådsrum. Under byggnaden finnes rymlig källare med pann- och bränslerum, badrum för personalen samt ett flertal förvaringsrum.

Medelst en gång förenad med huvudbyggnaden ligger flygelbyggnaden, uppförd av plank i två våningar 1938. I nedre våningen äro belägna rektors sovrum, två lärarinnerum, elevernas badrum med dusch- och torkrum, stor hall samt gymnastiksal med en golvyta av omkring 100 m². Gymnastiksalen har 1944 försetts med nytt golv. Övre våningen består av ett lärarinnerum, ett gästrum, ett elevrum samt en slöjdsal med tillhörande mindre provrum.

Nygården, vari mödraavdelningen varit inrymd, byggdes 1932—33 av plank i två våningar samt med inredd vind. Bottenvåningen består av ett lärarinnerum, elevernas dagrum, två elevrum, barnens lekrum, hall och ett stort kök. Dessutom finnes en ej vinterbonad veranda. I andra våningen finnes en dublett för lärarinna, sju elevrum, hall och badrum. Vindsvåningen utgöres av ett gästrum, ett hospitantrum, en mindre hall och förrådsrum. Under byggnaden finnes rymlig källarvåning bestående av panarum med ved- och kolupplagsrum jämte förrådslokaler.

I Gammelgården, uppförd troligen på 1700-talet och ombyggd 1938, finnes i bottenvåningen dels rättarens bostad innehållande två rum och kök jämte ett ej inrett rum, dels mejerilokal och bagarstuga samt två boningsrum. Övre våningen, som för närvarande är oanvänd, består av torkrum, strykrum, ett mindre sovrum och ett stort förrådsrum. Under huset finnes källare.

Något hundratal meter från nu nämnda byggnader ligger ett äldre hus, Hornö torp, som användes till bostad för en lantarbetare. Det innehåller två rum och kök, vilka reparerades 1943. Till Hornö torp höra ett uthus samt fristående källare, uppförd på 1930-talet.

Vidare finnas å fastigheten ladugårds- och stallbyggnad jämte loge, höns- hus, tvättstuga, pumphus, snickarbod, vedbod och två visthusbodar.

Samtliga byggnader äro uppförda å god grund av sten eller cement samt försedda med tegeltak med undantag för hönshuset, som har plåttak. Vattenledning är indragen i boningshusen, dock ej i Hornö torp, samt i ladugården och tvättstugan. I boningshusen finnas centrala uppvärmningsanordningar, dock ej i Hornö torp, som uppvärms medelst spis och kakelugnar. Elektriskt ljus finnes i de flesta byggnaderna. Byggnaderna förklaras befinna sig i tämligen gott skick med undantag av Nygården, som anses vara i behov av såväl yttre som inre reparation.

Härefter övergår skyddshemsinspektören i sin promemoria till en granskning av hemskolans skötsel som ekonomiskt företag, därvid jämförelse anställes med Sonestorps av staten drivna hemskola, vilken i likhet med Hornö är belägen i dyrortsgruppen A. Det anföres inledningsvis, att antalet platser vid Sonestorp ordinärt uppginge till 36, varav 12 i särskild mödravdelning. Medan vid Hornö möjlighet saknades att överbelägga, kunde vid Sonestorp i gynnsammaste fall 45 elever samtidigt mottagas. Antalet anställda kvinnliga befattningshavare hade vid Sonestorp varit detsamma som vid Hornö med det undantaget att biträdande rektor saknades. Till belysande av genomsnittligt elevantal och kostnader vid Sonestorp under budgetåret 1944/45 och vid Hornö under kalenderåret 1944 åberopar skyddshemsinspektören innehållet i följande tablå.

	<i>Sonestorp</i>	<i>Hornö</i>
Medeltal elever vid hemmet	38	29
» » utom hemmet	21	30
Lönekostnader, brutto	45 206: —	26 393: —
Omkostnader, brutto	53 890: —	47 754: —
Vårdkostnad för det allmänna för elev inom hemmet:		
per år	2 078: —	2 033: —
» dag	5: 70	5: 57
Vårdkostnad för det allmänna för elev utom hemmet:		
per år	273: —	203: —
» dag	—: 75	—: 56
Utgifter för kost per dag för elev inom hemmet	1: 11	1: 22
Utgifter för beklädnad per elev och år inom hemmet	90: —	39: —
Utgifter för elevbelöningar per elev och dag....	—: 20	—: 15
Vinst och förlust å jordbruksdriften	+ 1 094: —	+ 2 525: —
» » » » verkstadsdriften	+ 5 548: —	— 549: —

I anslutning till tablåen anför skyddshemsinspektören följande.

Tablåen ger en antydning om att eleverna vid Hornö skulle vara sämre klädda än vid Sonestorp men att kosthållet skulle vara rikligare vid Hornö. I själva verket äro förhållandena både beträffande klädesutrustning och mat-hållning betydligt mera spartanska vid Hornö än vid Sonestorp. Tar man hänsyn endast till direkta omkostnader och alltså bortser från löneutgifter uppgår utgiften per elev och år inom hemmet vid Sonestorp till 1 265 kronor och vid Hornö till 1 431 kronor. Då är ändå att märka, att vid Sonestorp anordningarna för elevernas trevnad varit mera omfattande än vid Hornö.

Att Sonestorps direkta omkostnader kunnat hållas lägre torde delvis bero på dess något högre kapacitet men delvis även på den bättre ekonomiska planering, som kan åga rum vid ett företag, vilket icke av och till står helt utan medel. Sådan har nämligen situationen varit vid Hornö. Leverantörer ha anfört klagomål över att de alltför länge fått vänta på likvid för sina räkningar och även personalen har inte alltid kunnat utfå sina avlöningar i rätt tid. Det har inte så sällan förekommit, att befattningshavare fått med egna medel förskottera utgifter för hemskolans räkning.

Dessa ständiga bekymmer för ekonomien ha inte kunnat undgå att sätta sin prägel även på uppfostringsarbetet. Det har varit svårt för ledningen att på ett tillfredsställande sätt planera den pedagogiska verksamheten, då det inte stått klart i vilken utsträckning medel kunnat beräknas vara tillgängliga.

Ej blott de jämförelsevis låga lönerna utan även den olust, som antydda förhållanden skapa inom en anstalt, har medfört täta ombyten på lärarbefattningarna. År 1942 avgingo samtidigt alla anställda kvinnliga befattningshavare. Alldeles speciella omständigheter medverkade till detta. Sedan helt ny personal anställts, har under tiden därefter avgång inträffat i åtta fall. Att dylika täta personalombyten inverka högst ofördelaktigt på uppfostringsarbetet torde inte behöva särskilt understrykas.

Som ett sammanfattande omdöme uttalar skyddshemsinspektören, att skyddshemsföreningen, även om goda föresatser funnits, syntes på grund av sina bristande ekonomiska resurser sakna förutsättningar att bedriva verksamheten vid Hornö på ett tillfredsställande sätt.

Skyddshemsinspektören tar härfter ställning till de av skyddshemsföreningen i dess framställning gjorda förslagen. Föreningens alternativa, mot ett statligt övertagande av Hornö ställda förslag, att föreningen skulle erhålla ökat statsanslag till personallöner m. m., förklarar sig inspektören icke kunna tillstyrka, enär detta förslag i realiteten skulle innebära, att Hornö hemskola skulle jämföras med ett statligt skyddshem utan att staten skulle åga samma inflytande beträffande den ekonomiska skötseln samt det pedagogiska arbetet och utväljandet av personal som vid de statliga skyddshemmen.

Ett direkt statligt övertagande av hemskolan vore enligt skyddshemsinspektören att förordas som den bästa lösningen. På socialstyrelsens uppdrag hade inspektören därför inlett förhandlingar med föreningen om förvärv för Kungl. Maj:ts och kronans räkning av skyddshemsegendomen. Köpeskillingen hade därvid ansetts böra bestämmas till 315 800 kronor för fastigheten och de å hemskolan befintliga inventarierna. Köpeskillingen, vilken utgjorde samma belopp som föreningen erhållit såsom lån av staten, kunde måhända i betraktande av det verkliga värdet av fastigheten och inventarierna verka hög, men samtidigt måste det anses skäligt att hänsyn toges till önskvärdheten av att föreningen, som icke bedreve annan verksamhet än den vid Hornö hemskola, bereddes tillfälle att i möjligaste mån förnöja samtliga sina ford ringsägare. Tidpunkten för statens övertagande syntes lämpligen böra bestämmas till den 1 januari 1946.

Som resultat av förhandlingarna föreläge följande av skyddshemsföreningens godtagna förslag till köpeavtal mellan Kungl. Maj:t och kronan genom socialstyrelsen, å ena, samt skyddshemsföreningen, å andra sidan.

1. Till Kronan försäljer föreningen fastigheten Hornö ¹/₄ mantal i Vallby socken med därå uppförda byggnader. I försäljningen ingå jämväl alla föreningen tillhöriga döda och levande inventarier, som finnas å Hornö hemskola den dag då föreningen undertecknar avtalet. Över ifrågavarande inventarier har särskild förteckning upprättats.

2. Fastigheten försäljes fri från servitut och nyttjanderätter.

3. Fastigheten och inventarierna försäljas i befintligt skick; och åligger det föreningen att intill tillträdesdagen väl vårda desamma.

4. Från den i köpet ingående skogen må föreningen intill tillträdesdagen icke företaga avverkning annat än till husbehov för fastigheten.

5. Fastigheten skall av Kronan tillträdas den 1 januari 1946, såvida icke annan tillträdesdag bliver mellan Kronan och föreningen överenskommen.

6. Köpeskillingen för fastigheten jämte ovannämnda inventarier utgör 315 800 kronor.

7. Köpeskillingen gäldas på det sättet, att föreningen befrias från återbetalningsskyldigheten av de statslån å 315 800 kronor, som föreningen erhållit enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 november 1928, den 3 juli 1930, den 27 maj 1938, den 9 juni 1939 och den 14 mars 1941, till säkerhet för vilken gäld inteckningar meddelats i fastigheten.

8. Föreningen förklarar, att fastigheten efter den 4 september 1945 icke belastats med ytterligare inteckningar.

9. Alla för fastigheten utgående skatter och onera samt andra avgifter, vilka belöpa å tiden före tillträdesdagen, betalas av föreningen.

10. Alla åtkomsthandlingar, kartor och övriga fastigheten rörande handlingar skola å tillträdesdagen överlämnas till Kronan.

11. Kostnaderna för erhållande av lagfart å detta fång bestridas av Kronan.

12. Detta avtal bliver icke för Kronan bindande, förrän detsamma godkänts av Kungl. Maj:t.

Verkställd beräkning av inkomster och utgifter under tiden fram till den 31 december 1945 hade givit vid handen — anför skyddshemsinspektören vidare — att föreningen vid godkännande av berörda avtal torde kunna tillfredsställa samtliga sina fordringsägare samt därjämte återbetala ett för inköp av en automobil tidigare uppburet men ej för sitt ändamål disponerat statsbidrag å 4 600 kronor.

Vad angår det ifrågavarande skyddshemmets organisation i händelse av ett statligt övertagande uttalar skyddshemsinspektören som sin åsikt, att Hornö lämpligen borde, åtminstone tills vidare, användas uteslutande som hemskola och mödraavdelningens platser beläggas med vanliga hemskoleelever. Som skäl för mödraavdelningens nedläggande anföres, att den byggnad, vari den inrymts, ur byggnads- och brandfaresynpunkt vore mindre lämplig för ändamålet. Den rådande situationen på arbetsmarknaden hade vidare visat, att det vore synnerligen svårt att erhålla kvalificerad personal för avdelningen. Det långa avståndet, 57 km, till den anlitade förlösningssavdelningen (å akademiska sjukhuset i Uppsala) medförde dryga kostnader och ofta besvärliga resor. Slutligen hade det överhuvud taget visat sig mindre lämpligt att förena hemskola med mödraavdelning. Det klientel, som vore avsett att intagas på mödraavdelningen, torde i avvaktan på eventuellt upprättande av särskilt mödrahem tills vidare kunna intagas å Sonestorps hemskolas mödraavdelning.

Skyddshemsinspektören föreslår, att för verksamheten vid hemskolan tills vidare följande befattningshavare skola vara anställda, nämligen en rektor, tre lärarinnor i hushållsgöromål, två lärarinnor i kvinnlig slöjd och en tvättföreståndarinna. För jordbruket borde dessutom anställas en rättare och en lantarbetare. Vidare föreslås att skyddshemmets nuvarande personal tills vidare bibehålles och erhåller a v l ö n i n g i enlighet med följande uppställningar.

Befattning	Lönegrad	Löneklass	Grundlön per år kronor
Rektor	Ex 19	16	4 278
Lärlarinna i hushållsgöromål	Ex 15	12	3 438
» » »	Ex 15	12	3 438
» » »	Ex 15	12	3 438
Lärlarinna i kvinnlig slöjd	Ex 15	12	3 438
» » » »	Ex 15	12	3 438
Tvättföreståndarinna	V 2	1	1 938

I jordbruksdriften.

Anställningshavare	Lönegrad	Löneklass	Grundlön per år kronor
Rättare	Ex 10	7	2 739
Lantarbetare	avlönning enligt lantarbetareavtalet		

För omkostnaderna föreslås för halvåret 1 januari—30 juni 1946 en stat å 21 000 kronor.

Arvode till verkställande ledamot i skyddshemmets styrelse beräknas slutligen till 300 kronor.

Socialstyrelsen finner för egen del angeläget, att verksamheten vid Hornö även i framtiden upprätthålles med hänsyn till det stora behovet av skyddshemsplatser. I valet mellan de av skyddshemsföreningen framförda alternativa förslagen förklarar sig *socialstyrelsen* i likhet med skyddshemsinspektören anse, att hemskolan, vilken praktiskt taget redan ägdes av statsverket, borde även formellt övertagas av staten och i fortsättningen drivas i statlig regi. *Socialstyrelsen* tillstyrker, att övertagandet äger rum i de former, som av skyddshemsinspektören föreslagits och av föreningen godkänts. Övertagandet syntes böra äga rum från och med den 1 januari 1946.

Socialstyrelsen tillstyrker vidare, att den nuvarande personalen tills vidare bibehålles, dock med full rätt för den kommande skyddshemsstyrelsen att med iakttagande av gällande uppsägningsvillkor företaga eventuella nödvändiga utbyten. Jämväl tillstyrker *socialstyrelsen* de av skyddshemsinspektören framlagda förslagen i avseende å avlöningar och omkostnader.

Beträffande de ekonomiska konsekvenserna för statsverket av det ifrågasatta förstatligandet anmäler styrelsen, att statsverket

därigenom skulle för tiden 1 januari—30 juni 1946 tillföras *inkomster* till ett sammanlagt belopp av 35 000 kronor, nämligen upphörande statsbidrag till Hornö å ca 25 000 kronor, kommunavgifter å ca 7 000 kronor och ersättning av befattningshavarna för kost och logi å ca 3 000 kronor. De sammanlagda *utgifterna* beräknas komma att för samma tid uppgå till 37 000 kronor, nämligen arvode 300 kronor, avlöningar 11 800 kronor, rörligt tilllägg 1 800 kronor, kristilllägg 1 900 kronor, provisorisk avlöningsförbättring 200 kronor och omkostnader 21 000 kronor. Under berörda tid skulle alltså statsverkets merutgifter komma att uppgå till omkring 2 000 kronor.

Socialstyrelsen hemställer på grund av vad den sålunda anfört, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder *dels* för överförande av Hornö hemskola i statlig ägo från och med den 1 januari 1946, *dels ock* för förstärkning av anslaget till avlöningar vid statens skyddshem för budgetåret 1945/46 med 300 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med 11 800 kronor till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och med 1 800 kronor till rörligt tilllägg.

Ifrågavarande skyddshem — Hornö hemskola för flickor — tillkom år 1928 såsom ett led i avhjälpandet av en då särskilt starkt framträdande brist på platser för kvinnliga skyddshemsklienter. Sedan i anslutning till Stockholms kyrkliga socialråd en särskild förening bildats under benämningen Stockholms kyrkliga skyddshemsförening i syfte att anordna skyddshem för flickor, erhöll föreningen jämlikt beslut av 1928 års riksdag för inköp av skyddshemsfastigheten Hornö i Vallby socken av Uppsala län samt för byggnaders uppförande och inredande ävensom för inköp av inventarier m. m. ett första lån av statsmedel å 100 000 kronor. Ytterligare statslån ha sedermera under årens lopp lämnats föreningen för skyddshemsfastighetens fortsatta utbyggnad, i följd varav det sammanlagda beloppet av de i fastigheten investerade statliga lånemedlen numera uppgår till 315 800 kronor, allt mot säkerhet av inteckningar i fastigheten. Samtliga berörda lån ha i sin helhet blivit indirekt avskrivna genom anvisande av medel på driftbudgeten. För driften av skyddshemmet utgår vidare statsbidrag i enlighet med därför tillämpade grunder. Statsbidraget, fördelat på platsbidrag och därå utgående rörligt tilllägg, bidrag till skyddshemsbyggnadernas underhåll samt ersättning till psykiatriskt skolad läkare uppgår för närvarande till sammanlagt omkring 50 000 kronor årligen.

*Före-
draganden.*

Skyddshemsföreningen har aldrig ägt tillgång till andra medel än omfördälda statsbidrag samt de skyddshemsavgifter som influtit. Den vid skyddshemmet bedrivna verksamheten har därför kommit att präglas av ständiga, med åren tilltagande ekonomiska bekymmer, vilka nu nått en sådan omfattning, att föreningen förklarat sig icke kunna i fortsättningen omhändervärd verksamheten under annan förutsättning än att ökade statsanslag ställas till dess förfogande. I försia hand har föreningen emellertid ansett sig böra hemställa om statens övertagande av skyddshemmet.

Den utredning, som förebragts av skyddshemsinspektören och för vilken

redogörelse lämnats i det föregående, synes mig ha givit vid handen, att föreningen på grund av sina bristande ekonomiska resurser saknar möjlighet att på ett tillfredsställande sätt bedriva den föreningen anförtrordda verksamheten vid Hornö. De emellanåt uppkomna svårigheterna för föreningen att i rätt tid gälda såväl likvider till hemmets leverantörer som befattningshavares löner ha icke kunnat undgå att framkalla irritation bland personalen på hemmet. Därtill kommer att personallönerna varit relativt låga. Dessa omständigheter synas ha varit orsaken till de påfallande täta personalombyten, som under senare år förekommit på Hornö. Att sådana förhållanden måste inverka menligt på verksamheten torde ligga i öppen dag.

I betraktande av den rådande knappheten på skyddshemsplatser synes mig klart, att hemmet icke bör nedläggas. Särskilda åtgärder från statens sida synas därför påkallade i syfte att skapa erforderliga förutsättningar för en framförallt ur socialpedagogiska synpunkter betryggande fortgång av verksamheten vid Hornö. Frågan om skyddshemmets framtida bedrivande synes från denna utgångspunkt kunna övervägas enligt ettdera av de båda av föreningen framlagda förslagen. Enligt föreningens alternativa förslag skulle densamma komma i åtnjutande av ökade statsanslag i syfte, bland annat, att bringa personallönerna vid hemmet i nivå med de statliga skyddshemmens. Detta förslag skulle otvivelaktigt — såsom skyddshemsinspektören och socialstyrelsen framhållit — innebära, att Hornö hemskola skulle, ehuru i enskild regi, praktiskt taget bli jämställd med ett statligt skyddshem utan att staten gäves samma inflytande beträffande den ekonomiska förvaltningen, uppfostringsarbetet och personalutvalet som vid de statliga skyddshemmen. Några skäl för avvägbringandet av en dylik ordning lära icke kunna anföras. I likhet med socialstyrelsen finner jag mig därför böra avböja detta förslag.

Ett övertagande från statens sida av skyddshemmet synes vara att föredraga. Ekonomiskt sett torde en dylik lösning i förhållande till nuvarande anordning endast innebära en relativt obetydlig kostnadsökning för statsverket. Det är nämligen anledning att antaga, att den ökning av lönekostnaderna, som blir en följd av övertagandet, kommer att i viss utsträckning kompenseras av minskade omkostnader för hemmets fortsatta bedrivande. Jag tillstyrker alltså, att Hornöhemmet övertages av staten för att i framtiden bedrivas i statlig regi. I fråga om de villkor, som böra gälla för övertagandet torde det av skyddshemsinspektören framlagda och av skyddshemsföreningen godtagna avtalsförslaget kunna i stort sett godtagas. Tidpunkten för övertagandet bör lämpligen fastställas till den 1 april 1946. Å Kungl. Maj:t torde få ankomma att i enlighet med de grunder, som godkänts av 1939 års lagtima riksdag (propositionen nr 158), utfärda erforderliga bestämmelser i avseende å skyddshemsfastighetens och anstaltsbyggnadernas redovisning.

Beträffande skyddshemmets organisation efter förstatligandet har till en början föreslagits, att detsamma i fortsättningen bedrivs uteslutande som hemskola och att sålunda även mödraavdelningen beläggas med hemskole-

elever. Då de skäl, som av skyddshemsinspektören anförts till stöd härför, synas övertygande, ger mig förslaget i denna del ej anledning till erinran. Jag utgår därvid från att å Sonestorps hemskola beredes plats för det klientel, som tidigare avsetts för intagning på mödraavdelningen vid Hornö.

Skyddshemsinspektörens av socialstyrelsen tillstyrkta förslag, att den nuvarande personalen på hemmet skall tills vidare bibehållas, biträder jag. Givetvis skall emellertid den blivande skyddshemsstyrelsen ha fria händer i fråga om eventuellt nödvändiga personutbyten. Den personal, som för närvarande sysselsättes i utbildningsarbetet, sammanlagt sex personer, avses enligt föreliggande förslag skola tills vidare intill budgetårets utgång komma att vara anställda såsom extra befattningshavare, en såsom rektor och fem såsom facklärarinnor, med löneställning bestämd enligt de grunder, som tillämpas för den extra personalen vid de statliga skyddshemmen. Därjämte skulle tillkomma en tvättföreståndarinna, jämväl såsom extra befattningshavare, med lön bestämd enligt lönegraden V 2, lägsta löneklassen. Till vad sålunda föreslagits vill jag förorda bifall.

Förevarande av mig förordade förslag till personalorganisation kräver en förstärkning för innevarande budgetår av icke-ordinarieposten i avlöningsstaten för statens skyddshem. Med hänsyn till att övertagandet av skyddshemmet enligt min mening skall äga rum först från och med den 1 april 1946 erfordras för ändamålet ett belopp, motsvarande grundlönen under ett kvartal till de nyssnämnda befattningshavarna, eller i runt tal 5 900 kronor. Vidare bör den i samma avlöningsstat upptagna och till sitt belopp begränsade delposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t uppräknas med ett belopp av 150 kronor, som av mig avses såsom arvode under nämnda kvartal till verkställande ledamot i den styrelse för skyddshemmet, som må bli utsedd. Förstatligandet av ifrågavarande skyddshem torde även komma att nödvändiggöra överskridanden av den å avlöningsstaten för statens skyddshem upptagna anslagsposten till rörligt tilllägg och av anslaget till statens skyddshem: omkostnader. Då emellertid berörda anslagspost och anslag äro förslagsvis anvisade, torde frågan om dessas överskridande icke behöva underställas riksdagen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med styrelsen för Stockholms kyrkliga skyddshemsförening träffa avtal, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående omförmält förslag, om statens övertagande av skyddshemmet Hornö hemskola från och med den 1 april 1946,

dels ock medgiva, att de i avlöningsstaten för statens skyddshem upptagna anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1945/46 överskridas med högst 150 respektive 5 900 kronor.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

[7.] **14 a. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden, reservationsanslag.** Enligt kungörelsen den 2 december 1921 (nr 687; ändr. 152/1927 och 411/1936) angående statsbidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden kan bidrag på ansökning beviljas landsting, en eller flera kommuner eller kommunalförbund för uppförande eller inköp av byggnad eller för till- eller ombyggnad av sökanden tillhörig byggnad i ändamål att anskaffa bostad åt provinsialläkare i distrikt inom rikets ödemarksområden, där lämplig läkarbostad icke kan på annat sätt erhållas. Statsbidrag utgår med högst en tredjedel av de beräknade byggnadskostnaderna eller köpesumman, dock högst med 18 000 kronor för varje bostad.

Anslag för ifrågavarande ändamål anvisades senast för budgetåret 1940/41.

Med skrivelser den 17 oktober och den 3 november 1945 har *medicinalstyrelsen* överlämnat ansökningar av Vilhelmina och Fredrika kommuner om statsbidrag till uppförande av bostäder för provinsialläkarna i Vilhelmina södra respektive Fredrika distrikt, därvid styrelsen tillstyrkt statsbidrag med 18 000 kronor för vardera bostaden. Styrelsen har tillika hemställt, att för ändamålet å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 måtte anvisas ett reservationsanslag av $(2 \times 18\,000)$ 36 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Mot medicinalstyrelsens föreliggande förslag har jag intet att erinra. Jag förordar alltså, att å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår för tillgodoseende av förenämnda båda statsbidragsansökningar anvisas ett reservationsanslag av 36 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 36 000.

[8.] **17 a. Utrustning av nya sinnessjukhus, reservationsanslag.** Med skrivelse den 4 september 1944 har direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala överlämnat ett av *professorn B. Jacobowsky* uppgjort förslag till utrustning av den psykiatriska kliniken vid nämnda sjukhus. Det för utrustningen erforderliga medelsbehovet har därvid beräknats till 600 000 kronor, innebärande en kostnad av 5 128 kronor för var och en av kliniken 117 platser. Till jämförelse härmed har framhållits, att kostnaderna för utrustningen av den psykiatriska kliniken vid karolinska sjukhuset med 109 vårdplatser år 1939 beräknats till 510 000 kronor eller alltså 4 679 kronor för vårdplats. Vidare har åberopats ett av statens priskontrollnämnd avgivet yttrande, vari nämnden anfört, att den kostnadsstegring, som det nu framlagda utrustnings-

förslaget utvisade i förhållande till kostnaderna för utrustningen av den psykiatriska kliniken vid karolinska sjukhuset, syntes nämnden synnerligen måttlig och fullt motiverad.

Sjukhusdirektionen har för egen del tillstyrkt det av professor Jacobowsky uppgjorda utrustningsförslaget.

Över förslaget ha yttranden avgivits av medicinalstyrelsen, efter hörande av styrelsens materielnämnd, och centrala sjukvårdsberedningen.

Medicinalstyrelsens materielnämnd har, i syfte att åstadkomma omsättning av den för beredskapssjukhus anskaffade utrustningen, föreslagit, att vid utrustningen av den psykiatriska kliniken i Uppsala i möjligaste mån måtte utnyttjas den materiel, som anskaffats för beredskapssjukhusen. Nämnden har vidare förutsatt, att, innan anskaffning för kliniken igångsattes, förhandlingar komme att föras mellan nämnden och sjukhuset för bestämmande av lämpliga modeller m. m.

Medicinalstyrelsen anför, att styrelsen efter en översiktlig granskning av utrustningsförslaget funnit, att avsevärda besparingar syntes kunna vinnas genom en detaljrevision av förslaget, och på grund härav föreslagit, att utrustningsförslaget måtte underkastas en ingående granskning.

Den av medicinalstyrelsen ifrågasatta detaljrevisionen av utrustningsförslaget har härefter verkställt av *centrala sjukvårdsberedningen*. Vid denna granskning, som med anlitan av särskilda sakkunniga utförts inom beredningens standardiseringsavdelning i samråd med professor Jacobowsky, ha kostnaderna kunnat reduceras till sammanlagt 536 000 kronor. Under åberopande av vad som anförts i en i anledning av granskningen upprättad, vid beredningens yttrande fogad promemoria har beredningen hemställt, att för klinikens utrustning måtte beräknas ett anslag å sistnämnda belopp.

Vidare har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 16 oktober 1945 hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår måtte anvisas ett belopp av 13 000 kronor för inköp av möbler m. m. för en nyuppförd administrationsbyggnad vid Mariebergs sjukhus vid Kristinehamn.

Enligt vad jag inhämtat synes man, så vitt nu är möjligt att bedöma, kunna räkna med att arbetena med uppförande av den av riksdagen beslutade psykiatriska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala skola bliva slutförda i sådan tid, att kliniken kan tagas i bruk under loppet av nästa budgetår. Med hänsyn härtill och då en upphandling av den storleksordning, det här gäller, måste beräknas taga en betydande tid i anspråk, bör frågan om anvisande av medel för klinikens utrustning nu upptagas till prövning. Jag kan därvid godtaga de kostnadsberäkningar, slutande på ett sammanlagt belopp av 536 000 kronor, som framlagts av centrala sjukvårdsberedningen efter dess ingående granskning av det ursprungliga utrustningsförslaget. Med anledning av vad medicinalstyrelsens materielnämnd anfört i sitt yttrande vill jag framhålla, att jag i likhet med nämnden förutsätter att, i den mån så visar sig möjligt, för beredskapssjukhus anskaffad materiel utnyttjas för klinikens utrustning.

*Departements-
chefen.*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag torde vidare för inköp av möbler m. m. för den nyuppförda administrationsbyggnaden vid Mariebergs sjukhus böra avses ett belopp av 13 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till (536 000 + 13 000) 549 000 kronor, vilket belopp torde såsom reservationsanslag böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår under rubriken Utrustning av nya sinnessjukhus.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning av nya sinnessjukhus* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 549 000.

[9.] **75 a. Anskaffande av apparatur m. m. för allmän skärmbildsundersökning, reservationsanslag.** Under hänvisning till vad jag förut denna dag anfört i samband med äskande av anslag för budgetåret 1946/47 till granskningssentral för allmän skärmbildsundersökning (1946 års statsverksproposition, V. punkt 183) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffande av apparatur m. m. för allmän skärmbildsundersökning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 385 000.

[10.] **82 a. Odontologisk försöksverksamhet vid Vipeholms sjukhus i Lund, reservationsanslag.** Under denna rubrik anvisade 1945 års riksdag (prop. nr 2, bil. 5, punkt 6; rd. skr. nr 30) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 ett reservationsanslag av 55 000 kronor. Anslaget var avsett för bestridande av kostnaderna för anordnande under ett års tid vid Vipeholms sjukhus i Lund av undersökningar rörande sambandet mellan kost och tandsjukdomar. Beträffande den närmare planläggningen av ifrågasvarande undersökningar tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse härför, som lämnats i förenämnda proposition. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 23 februari 1945 må av anslaget disponeras ett belopp av högst 40 000 kronor till avlöning åt personal för undersökningarna samt ett belopp av högst 15 000 kronor till bestridande av övriga med undersökningarna förenade utgifter.

I promemoria den 29 oktober 1945 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av ytterligare medel för ifrågasvarande undersökningar. Av promemorian och sedermera under hand inhämtade uppgifter framgår i huvudsak följande:

Sedan mars månad 1945 hade pågått vissa förberedande arbeten, omfattande i huvudsak registrering av undersökningsmaterialet samt undersökningar i syfte att fastställa materialets utgångsläge i odontologiskt och medicinskt avseende före påbörjandet av de egentliga undersökningarna, vilka

skulle utföras i samband med reglerandet av kosten. Dessa förberedelser, för vilka varit anställd den enligt planen för undersökningarna avsedda personalen — två tandläkare, två tandsköterskor, två extra läkare, en laboratoriesköterska och ett skrivbiträde — hade befunnits nödvändiga för att med erforderlig vetenskaplig noggrannhet kunna följa den inverkan i olika hänseenden på organismen, som den blivande regleringen av kosten kunde komma att medföra. De förberedande undersökningarna beräknades vara slutförda omkring årsskiftet 1945/46, varefter huvudförsöket omedelbart skulle påbörjas. Med oförändrad personalstyrka beräknades de för undersökningarna anvisade medlen — å vilka den 1 oktober 1945 funnits en behållning av i runt tal 29 900 kronor — vara tillräckliga för verksamhetens bedrivande ungefär intill utgången av löpande budgetår. För nästa budgetår erfordrades minst samma belopp, som tidigare anvisats för ett års verksamhet, eller 55 000 kronor.

I anslutning till det anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1946/47 måtte anvisas ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

Vid framläggande i propositionen nr 2/1945 av förslag rörande ifrågavarande odontologiska undersökningsverksamhet förordade jag, att medel skulle anvisas för en försöksvis anordnad undersökning under ett års tid samt att frågan om fortsatta undersökningar skulle upptagas först sedan viss tids erfarenhet vunnits. Förslaget vann Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har emellertid en betydande del av det för ändamålet anvisade anslaget tagits i anspråk för tidigare icke förutsedda förberedande arbeten, varför återstående medel beräknats förslå till bestridande av kostnaderna för den egentliga försöksverksamhetens bedrivande under allenast en tid av omkring ett halvt år eller ungefär till utgången av innevarande budgetår. Med hänsyn härtill vill jag icke motsätta mig, att ytterligare medel nu anvisas till förevarande verksamhet. Jag anser mig dock icke helt kunna tillstyrka medicinalstyrelsens föreliggande förslag, utan begränsar mig till att förorda, att medel nu ställas till förfogande i sådan omfattning, att de egentliga undersökningarna kunna bedrivas under ett års tid, samt att frågan om anvisande av medel för fortsatt verksamhet får anstå till dess viss tids erfarenhet vunnits av de egentliga undersökningarna. Med den av mig sålunda förordade begränsningen av medelsanvisningen synes det erforderliga anslagsbehovet kunna uppskattas till i runt tal 30 000 kronor. Nämda belopp torde böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår under samma rubrik som det tidigare anvisade anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Odontologisk försöksverksamhet vid Vipcholms sjukhus i Lund* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30 000.

*Departements-
chefen.*

G. Diverse.

[11.] **17. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har för ifrågavarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 600 000 kronor. Vid budgetårets ingång fanns å anslaget en reservation av cirka 34 000 kronor, varför det för budgetåret disponibla beloppet utgjorde 634 000 kronor.

Utgifterna för ändamålet uppgingo för budgetåret 1944/45 till inalles 1 116 855 kronor. De mest kostnadskrävande kommittéerna voro socialvårds-kommittén, 1941 års befolkningsutredning, statens sjukhusutredning av år 1943, parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktingärenden och säkerhetstjänst samt jordbrukets byggnadsstudiekommitté. Samtliga nyssnämnda kommittéer ha fortsatt sitt arbete under innevarande budgetår. Förevarande anslag har till följd härav blivit starkt belastat. Förbrukningen för första hälften av budgetåret har utgjort i runt tal 600 000 kronor, varför anslaget numera är i det närmaste helt förbrukat. Även om vissa av nämnda kommittéer kunna beräknas komma att avsluta eller inskränka sitt arbete under första halvåret 1946, torde genom ökade utgifter för andra redan tillsatta kommittéer samt behov av att igångsätta ytterligare utredningar någon nedgång i de sammanlagda utgifterna knappast vara att förvänta.

I samband härmed vill jag emellertid förorda, att medel för de utredningar, som bedrivs av jordbrukets byggnadsstudiekommitté, vilka för närvarande till lika delar utgå från femte och nionde huvudtitlarnas anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, i fortsättningen anvisas från ett särskilt anslag. Nämnda utredningar avse att genom arbetsstudier åstadkomma lägre byggnadskostnader och ändamålsenliga konstruktioner för byggnader för jordbrukets behov. Utredningarna få därför anses vara att jämföras med sådan forsknings- och experimentverksamhet, för vilken särskilda anslag plägat upptagas på riksstaten. Så har exempelvis skett med medlen till statens forskningskommitté för lantmannabyggnader, med vilken kommitté jordbrukets byggnadsstudiekommitté nära samarbetar. Särskilt anslag för sistnämnda kommittés verksamhet torde böra anvisas redan på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Jag återkommer härtill under nästföljande punkt. Det för kommittéer och utredningar genom sakkunniga erforderliga tilläggsanslaget torde med hänsyn härtill kunna beräknas till 500 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500 000.

[12.] **17 a. Jordbrukets byggnadsstudiekommitté, reservationsanslag.** Under nästföregående punkt har jag föreslagit, att för bestridande av kostnaderna för jordbrukets byggnadsstudiekommitté uppföres ett särskilt anslag.

I skrivelse den 20 november 1945 har *jordbrukets byggnadsstudiekommitté* framlagt beräkningar rörande utgifterna för kommitténs verksamhet dels under tiden 1 februari—30 juni 1946 dels ock under nästa budgetår. Kommittén har härvid beräknat utgifterna för förstnämnda tidsperiod till 90 000 kronor samt för budgetåret 1946/47 till 250 000 kronor. Den för kommittén uppgjorda arbetsplanen upptager följande huvudfrågor: 1) byggnader ur planlösnings- och byggnadsteknisk synpunkt, 2) lämpliga produktionsformer för byggandet, 3) principer för ackordsstudier samt 4) sociala problem, som stå i samband med lämpliga ackord.

Mot byggnadsstudiekommitténs beräkningar rörande medelsbehovet för kommitténs fortsatta verksamhet har jag ej funnit anledning till erinran. För täckandet av medelsbehovet för tiden 1 februari—30 juni 1946 bör anslag anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. I annat sammanhang föreslår jag anvisande av medel för ändamålet för budgetåret 1946/47. *Departements-
chefen.*

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbrukets byggnadsstudiekommitté* å tilläggsstat II
till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 90 000.

[13.] **23. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anfört vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten
för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslags-*
anslag av kronor 4 100 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt,
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Olov Örtengren.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Kungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler här-
efter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden
angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret
1945/46 samt anför därvid följande.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet m. m.

[1.] **11. Barmarksunderhållet, reservationsanslag.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1945 års statsverksproposition framlagda förslag har riksdagen för budgetåret 1945/46 till barmarksunderhållet anvisat ett reservationsanslag av 54 300 000 kronor. Genom beslut den 11 maj 1945 har Kungl. Maj:t be-
myndigat väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att av nämnda anslag taga i an-
språk 52 800 000 kronor. Beträffande dispositionen av det å anslaget åter-
stående beloppet av 1 500 000 kronor, vilket avsetts såsom reserv för att möta
oförutsedda underhållsbehov av trängande beskaffenhet, har Kungl. Maj:t
förklarat Sig vilja framdeles, efter framställning av styrelsen, meddela
beslut.

I skrivelse den 23 oktober 1945 meddelade styrelsen, att på grund av
svåra tjällossningsförhållanden våren 1945, militärtrafik, tunga vedtranspor-
ter samt skador å vägar och broar genom översvämningar till följd av ex-
ceptionella nederbördsförhållanden i skilda delar av landet under nästlidna
höst uppstått behov av återställningsarbeten i så stor omfattning, att det
då icke kunde slutligt fastställas, huruvida kostnaderna härför kunde in-
rymmas inom de för innevarande budgetår anvisade medlen för barmarks-

underhållet. Styrelsen hemställde emellertid, att det å anslaget reserverade beloppet finge av styrelsen disponeras för angivna ändamål. Genom beslut den 2 november 1945 biföll Kungl. Maj:t framställningen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har sedermera i skrivelse den 5 december 1945 anmält, att enligt vad nu kunde överblickas, anslagsmedlen icke vore tillräckliga för att täcka redan inträffade skador. En viss reserv borde därjämte finnas för skador och andra utgifter, som kunde uppkomma under tiden till den 1 juli 1946. Dessutom erfordrades anslagsförstärkning för intensifiering av underhållsarbetena på grund av ökad trafik.

I fråga om möjligheten för styrelsen att under löpande budgetår hava tillgång till medel för oförutsedda underhållsbehov erinrar styrelsen om att styrelsen i sina petita hösten 1944 hemställde, att ett belopp av 4 500 000 kronor måtte anvisas härför. Vid anmälan i 1945 års statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkten 13) uttalade emellertid föredragande departementschefen, att han i dåvarande läge icke kunde tillstyrka den anslagsökning, som härför skulle erfordras. I stället förutsattes, att, därest barmarkstiden i mera avsevärd grad komme att förskjutas i förhållande till vad som vore normalt eller en större trafikökning inträdde eller eljest särskilda förhållanden inträffade under budgetårets lopp, framställning finge göras om anslagsförstärkning å tilläggsstat. Under denna förutsättning ansågs reservbeloppet kunna utan större olägenhet bestämmas till 1 500 000 kronor eller samma belopp som för budgetåret 1944/45.

Styrelsen anför vidare, att då styrelsen avgav sina riksdagspetita hösten 1944, den tidpunkt självfallet icke kunde förutses, då freden skulle komma och trafiken åter öka. Styrelsen hade därför icke äskat några särskilda medel för intensifiering av underhållsarbetena på grund av ökning av trafiken. Sedan restriktionerna beträffande användningen av flytande drivmedel numera upphävts, och då under 1946 en väsentlig lättnad beträffande gummiringssituationen torde vara att förvänta, hade förutsättningarna för motortrafiken helt förändrats. Denna kunde numera förutsättas komma att snabbt öka. Även om denna ökning icke skulle bli så framträdande under årets första månader eller ens före den 1 juli 1946 som senare, ansåge sig styrelsen dock kunna förutsätta en avsevärt ökad trafik från och med sommaren 1946. Styrelsen ville särskilt framhålla nödvändigheten av att erforderlig upprustning påbörjades och övriga underhållsåtgärder intensifierades redan innan denna trafikökning inträffade. Vidtoges åtgärderna först i samband med eller efter mera väsentlig trafikökning, vore ren skadegörelse på vägarna med därav följande förluster för väghållningen och trafiken att förvänta.

Styrelsen anser det icke vara möjligt att beräkningsmässigt angiva de medelsbehov, som avses med framställningen. Uppskattningsvis borde emellertid enligt styrelsens mening ett belopp av 8 000 000 kronor förslå för angivna ändamål.

I fråga om täckningen av dessa ytterligare medel förutsätter styrelsen att desamma, liksom anslaget till barmarksunderhållet, skola avräknas mot auto-

mobilskattemedel. Dessa hade för budgetåret 1945/46 beräknats till 55 000 000 kronor. I samband med den beräkning, som styrelsen med stöd bland annat av 1945 års bensinskatteutrednings betänkande gjort rörande inkomsten av automobilskattemedel för budgetåret 1946/47, hade styrelsen jämväl beräknat inkomsten av automobilskattemedel för innevarande budgetår under de nya förutsättningar, som numera föreläge på detta område. Styrelsen hade därvid kommit till att automobilskattemedlen — oavsett den särskilda tilläggsskatten på bensin — för innevarande budgetår komme att uppgå till 85 000 000 kronor. Då således en ökning av inkomsten med 30 000 000 kronor beräknades uppstå, syntes förutsättningar ur finansieringssynpunkt föreligga att tillgodose vägväsendet med de nu avsedda medlen.

Styrelsen hemställer, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 måtte anvisas 8 000 000 kronor till barmarksunderhållet.

De för innevarande budgetår till barmarksunderhållet anvisade anslagsmedlen ha i större utsträckning än från början beräknats måst tagas i anspråk för reparation av vägar som skadats bland annat under tjällossningstiden och regnperioderna förra året. Det för oförutsedda underhållsbehov avsatta beloppet av 1 500 000 kronor har varit otillräckligt, varför även de egentliga underhållsmedlen måst användas för dessa reparationsarbeten. Härigenom ha även möjligheterna att använda underhållsanslagen i sysselsättningsutjämnande syfte minskats. En viss anslagsförstärkning torde därför vara påkallad. Jämväl för att kunna möta ytterligare skador under våren 1946 böra medel finnas tillgängliga.

Vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår ansågs hänsyn icke böra tagas till den ökning av underhållsarbetena, som skulle bli ofrånkomlig i händelse en ökning av vägtrafiken inträdde under budgetåret. Till följd av att försäljningen av flytande drivmedel nyligen frigivits och att en viss lättnad därjämte kan skönjas i fråga om försörjningen med avseende å bilgummi, har numera en viss trafikökning skett. Det är att antaga, att återgången till en mera normal trafikomfattning kommer att gå förhållandevis hastigt. Vägarnas underhållsstandard är för närvarande så låg, att viss fara föreligger för att vägarna vid en ökad trafik komma att taga allvarlig skada, om ej en upprustning kan påbörjas redan innan trafiken nått alltför stor omfattning. Jag anser därför erforderligt, att vägunderhållsanslaget för innevarande budgetår förstärkes jämväl för att möjliggöra ett intensifierat underhåll och viss upprustning redan under detta budgetår.

Beträffande beräkningen av anslagsmedlens storlek vill jag ansluta mig till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barmarksunderhållet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 8 000 000, att avräknas mot automobilskattemedlen.

*Departements-
chefen.*

F. Brandväsendet.

[2.] **6 a. Bidrag till upprättande av brandkårer, reservationsanslag.** Under hänvisning till vad jag tidigare i dag anfört vid anmälan av svenska brandkårernas riksförbunds anslagsäskande för budgetåret 1946/47 (sjätte huvudtiteln, punkten 69) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till upprättande av brandkårer* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5 400.

G. Diverse.

[3.] **18. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anfört vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 350 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

F. Wessberg.

Bilaga 7.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari
1946.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT,
MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

E. Diverse.

[1.] **7. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Under hänvisning till vad jag vid anmälan i årets statsverksproposition av medelsbehovet under förevarande anslagsrubrik för budgetåret 1946/47 anförts angående medelsbehovet för innevarande budgetår hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 150 000.

[2.] **14. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad jag anförts vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 500 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Erik Skiöld.

Bilaga 8.

Egentliga statsutgifter.**Åttonde huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Erlander, anmäler härafter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

D. Akademier m. m.

[1.] **13. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.** Under åberopande av vad jag under punkten 58 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition anför hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3 000.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[2.] **17 a. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Utrustning för hygieniska institutionen.** I skrivelse den 27 april 1945 har kanslersämbetet för rikets universitet hemställt om ett anslag av 6 500 kronor för tillgodoseende av behovet av viss utrustning vid karolinska institutets hygieniska institution. Framställningen bygger på en av *institutionsföreståndaren*, professorn G.

Fischer gjord, av *lärarkollegiet* tillstyrkt ansökning av den 17 april 1945, vari anförts i huvudsak följande.

Å institutionen behövs ett utrymme, där substrat kan förvaras sommartid och vidare en ordentlig termostat. Substraten förvaras för närvarande i ett rum, där sommartid temperaturen går upp till emot 30° och som redan nu börjar bli alldeles för varmt. Substraten torkar in och förstöres på mycket kort tid, och de bakteriologiska undersökningar, som för närvarande pågå, torde icke länge kunna fortsätta under nuvarande förhållanden. Vi behöva nämligen för dem ett mycket stort antal delvis ganska känsliga substrat. Det är därför absolut nödvändigt, att institutionen får ett tillräckligt stort utrymme med en temperatur av högst 8°. Jag har för den skull införskaffat anbud på ett nedkyllt rum av lämplig storlek. Det visar sig emellertid vara avsevärt billigare och säkerligen ungefär lika praktiskt att inköpa ett stort kylskåp av den typ, som charkuterier bruka använda. Detta skulle betinga ett pris av omkring 3 000 kronor.

På institutionen finnes vidare icke någon termostat, som är användbar. Vi ha en gammal, liten, dåligt isolerad elektrisk termostat med mycket stora temperaturdifferenser på de olika hyllorna. Vidare ha vi en gammal gastermostat. Ingen av dem ger konstant temperatur, och båda tillsammans bjuda vidare ett allt för litet utrymme. Det är därför ett trängande behov att institutionen får en ordentlig termostat. Vid förfrågan har det uppgivits, att ett tillräckligt stort termostatrum, tillfredsställande isolerat och med god värmerreglering skulle kunna erhållas till ett pris av omkring 3 500 kronor.

*Departementa-
chefen.*

Den kylanläggning och den termostat, varom i förevarande framställning är fråga, äro uppenbarligen nödvändiga för verksamheten vid den hygieniska institutionen. Behovet av anläggningarna har, enligt vad jag inhämtat, ansetts så trängande, att *lärarkollegiet* nödgats av fondmedel förskottera kostnaderna härför. Då emellertid utgifterna få anses vara av natur att bära täckas av statsmedel, torde ett anslag för ändamålet å 6 500 kronor bära anvisas. Anslaget synes bära uppföras å tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag hemställer således att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Utrustning för hygieniska institutionen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av kronor 6 500.

[3.] **28 a. Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Ändringsarbeten inom neurokirurgiska kliniken, reservationsanslag.** I skrivelse den 27 mars 1945 har *direktionen för karolinska sjukhuset* hemställt dels om ett anslag av 11 500 kronor till vissa ändringsarbeten inom serafimerlasarettets neurokirurgiska klinik, dels om viss personalförstärkning för samma klinik från och med innevarande budgetår för en sammanlagd merkostnad av 11 216 kronor vartill skulle komma vissa ökade kostnader för kristillägg (1 669 kronor) och för provisorisk avlöningsförbättring (1 440 kronor). Av *direktionens* framställning inhämtas följande.

Ä n d r i n g s a r b e t e n. Genom den nuvarande lokaldispositionen har serafimerlasarettets neurokirurgiska avdelning blivit synnerligen tungarbetad.

Framför allt har placeringen av sköljrum och tekök i avdelningens ena ända, vilken placering vid ombyggnad 1942/43 av kostnadsskäl bibehölls, visat sig mycket olägligt genom att högst väsentligt öka personalens arbete.

Det tunga arbetet på ifrågavarande avdelning har under nu rådande sjuk-sköterskebrist medfört stora svårigheter i fråga om rekryteringen av avdelningens sköterskepersonal. Till följd av dessa svårigheter har direktionen på framställning av klinikens överläkare nödgats att från mitten av februari månad 1945 minska antalet vårdplatser på avdelningen, vilken enligt planen omfattar en enskild avdelning om 13—14 sängar, en allmän avdelning för kvinnor om 24—25 sängar och en allmän avdelning för män, betecknad som nr 9, om 43 sängar, med 16 och att verkställa utredning om möjligheterna till delning av densamma.

I avbidan på att klarhet vinnes om en eventuell flyttning av hela den neurokirurgiska avdelningen framdeles bör övervägas, har direktionen framlagt förslag om undanröjande av de mest framträdande olägenheterna för arbetet på avdelningen. Förslaget, vilket beräknats kosta 11 500 kronor, innebär att den nuvarande avdelningen uppdelas på två, vilka vardera få sitt eget sköljrum, linneförråd, undersökningsrum, medicinskåp och signalsystem samt sin egen telefon och matvagn men att omklädningsrum för personal, tekök, sterilisering och patienttoalett skulle bli gemensamma. Vårdplatsernas antal skulle bli 21 på vardera avdelningen. Ehuru det ovan anförda kostnadsbeloppet icke är så stort, kan direktionen likväl ej finna möjligt att bestrida kostnaden av anslaget till fastighetens underhåll.

Personalen bör i detta sammanhang ökas så att personalen på var och en av de två vid delningen uppkommande avdelningarna blir lika stor som på den nuvarande kvinnliga allmänna avdelningen. Ökningen innebär anställande av två nya assistentsköterskor, varav den ena i stället för en provsköterska, samt två nya sköterskebiträden. Därjämte hemställer direktionen att av befintliga assistentsköterskebefattningar ytterligare tre måtte uppföras som ordinarie i lönegrad A 5.

Byggnadsstyrelsen har vidare hemställt om ett anslag av 28 000 kronor till komplettering av ventilationsanläggningar för operationsavdelningen vid ifrågavarande klinik. Byggnadsstyrelsen anför.

Den 4 juli 1941 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att ombesörja vissa om- och tillbyggnadsarbeten m. m. för anordnande av en neurokirurgisk klinik vid serafimerlasarettet. Sedan dessa arbeten under påföljande år i huvudsak slutförts, har det emellertid visat sig, att de båda operationssalarnas ventilationsanordningar, vilka givits den omfattning, som inom ramen för tillgängliga medel varit möjligt, icke äro tillräckliga för att åstadkomma de temperaturförhållanden och det lufttillstånd, som äro önskvärda i lokaler för vid denna klinik förekommande, ofta mycket långvariga operationer. Professorn vid kliniken H. Olivecrona har sålunda vid flera tillfällen framhållit den allvarliga olägenheten härav särskilt under sommarens värmeperioder.

För att åstadkomma en nödvändig förbättring i detta avseende erfordras anordningar för ventilationsluftens avkylning, det vill säga lämpligen installation av ett kylmaskinaggregat för vardera operationssalen jämte utbyte av befintliga luftfilter. Kostnaderna härför hava inom styrelsen beräknats till 28 000 kronor.

Med anledning härav och då det uppenbarligen är angeläget, att nämnda anordningar kunna färdigställas före nästa sommar, får byggnadsstyrelsen

hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till komplettering av ventilationsanläggningen för operationsavdelningen vid serafimerlasarettets neurokirurgiska klinik å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 28 000 kronor.

Departements-
chefen.

Den manliga avdelningen å den nya neurokirurgiska kliniken vid serafimerlasarettet är avsedd för 43 sängplatser. Sjukhusledningen har emellertid varit nödsakad att minska avdelningens storlek med icke mindre än 16 sängplatser och detta trots den starka patienttillströmningen, som förorsakat en ständigt tilltagande köbildning av väntande patienter. Anledningen till detta beklagliga förhållande är, såsom direktionen framhållit, att söka främst i svårigheterna att tillfredsställande rekrytera sköterskepersonalen för denna tungarbetade avdelning. Det föreliggande förslaget har till syfte att inom en rimlig kostnadsram i största möjliga utsträckning förbättra denna personals arbetsförhållanden.

Det måste anses angeläget, att väntetiden för patienterna å den neurokirurgiska kliniken nedbringas till den minsta möjliga. Åtgärder böra därför vidtagas för att den manliga avdelningen å kliniken snarast möjligt åter må kunna tagas i bruk i full utsträckning. Jag är därför beredd att tillstyrka direktionens förslag om anvisande av 11 500 kronor till de av direktionen förordade ändringsarbetena. Nämnda medel torde böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Jag är jämväl beredd att förorda direktionens förslag om personalens utökning med två assistentsköterskor, den ena i stället för en provsköterska, och två sköterskebiträden, samtliga i icke-ordinarie ställning. Jag har för avsikt att framdeles underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning. Då anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal vid serafimerlasarettet är förslagsvis betecknad, erfordras för ändamålet icke någon anslagshöjning redan för innevarande budgetår. Direktionens förslag om beredande av ordinarie ställning åt tre assistentsköterskor, torde böra upptagas till prövning först i samband med anslags-
äskandena, avseende nästa budgetår.

Jag anser mig böra tillstyrka, att i enlighet med den av byggnadsstyrelsen gjorda framställningen på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisas 28 000 kronor till komplettering av ventilationsanordningarna å den neurokirurgiska kliniken operationsavdelning.

Å tilläggsstat II synes alltså böra anvisas ett reservationsanslag av sammanlagt (11 500 + 28 000 =) 39 500 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Ändrings-
arbeten inom neurokirurgiska kliniken* å tilläggsstat II till
riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 39 500.

[4.] **32. Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm.** Enligt de intill den 1 juli 1946 gällande avtalen mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting har staten åtagit sig att svara för viss andel i kostnaderna för allmänna barnbördshusets drift. Beträffande grunderna för bestämmande av storleken av denna andel hänvisas till den redogörelse här för som lämnats under punkten 89 (sid. 214 ff) i 1945 års åttonde huvudtitel. I enlighet med bestämmelserna i nämnda avtal har statens bidrag för innevarande budgetår till barnbördshuset beräknats till 583 000 kronor, vilket belopp anvisats såsom obetecknat anslag, vilket alltså icke må överskridas.

Direktionen över allmänna barnbördshuset äger enligt det av Kungl. Maj:t fastställda reglementet för sjukhuset att inom de gränser, som betingas av givna anslag och i övrigt förefintliga tillgångar, bestämma avlöningsförmåner bland annat för husmoder samt sjukvårds-, kontors- och ekonomipersonalen.

I skrivelse den 3 september 1945 har *direktionen* hemställt om anvisande för innevarande budgetår av ett tilläggsanslag av 39 512 kronor, utgörande statens avtalsenliga andel i en utgiftsökning av 72 500 kronor, som föranledes av ett bifall till framställningar om vissa löneförbättringar, vilka *direktionen* för sin del tillstyrkte. Beträffande denna fråga har *direktionen* anfört i huvudsak följande.

Löneförbättring för sjukvårdspersonal. Svensk sjuksköterskeförenings centralstyrelse har i särskild framställning hemställt om lönereglering för husmoder, sjuksköterskor och barnmorskor vid barnbördshuset i överensstämmelse med de löner, som från den 1 januari 1945 utgå vid Stockholms stads sjukhus, och att bruttolönesystemet därvid måtte införas, ävensom att kupongsystem med s. k. självservering ordnas för ifrågasvarande personal.

Översköterskor och barnmorskor ha liksom motsvarande personal vid stadens sjukhus hittills varit placerade i lönegrupp 6 och åtnjutit rörligt lönetillägg enligt stadens bestämmelser. Assistent-sköterskorna ha icke varit inplacerade i någon viss lönegrupp utan ha åtnjutit en nettolön av 1 800 kronor i begynnelselön samt ett rörligt lönetillägg härå, som med 6 % understigit för statens befattningshavare utgående tillägg, varjämte de åtnjutit fri kost, bostad och tvätt. För husmoder, översköterskor och barnmorskor har bruttolönesystemet varit gällande, men de ha varit tvungna att intaga sina måltider på sjukhuset utom å hellediga dagar.

Den nya grupperingen enligt föreliggande framställning bygger på en uppdelning av sjuksköterskor och barnmorskor i dels sådana som ha överinseendet över en viss avdelning, vilka benämnas översköterskor och placeras i lönegrupp 8, dels övriga sjuksköterskor och barnmorskor, vilka benämnas sjuksköterskor respektive barnmorskor och placeras i lönegrupp 7 eller lönegrad VII. Vid en övergång till föreslagna löner skulle även de nuvarande assistent-sköterskorna erhålla bruttolön i likhet med vad som redan nu gäller för övriga sköterskor.

Direktionen tillstyrker sjuksköterskeföreningens framställning angående lönereglering och har uppgjort sitt förslag till lönestat för budgetåret 1946/47 efter i framställningen angivna lönesatser. Förslaget angående bruttolönesystemets införande tillstyrkes ävenledes, enär den nuvarande anordningen är behäftad med åtskilliga olägenheter och det icke finnes någon anledning

att låta en del sköterskor erhålla bruttolön och andra nettolön. Inför den vändning, som frågan om befattningshavarnas utspisning vid sjukhusen i allmänhet tagit under de senaste åren, går det enligt direktionens mening icke heller att motsätta sig kravet på att kupongsystemet införes jämväl för icke kollektivpersonal, vilket innebär, att mattvånget får slopas för alla egentliga lönetagare. Med anledning härav har i lönestaten icke såsom tidigare varit fallet gjorts något avdrag för den kost, vederbörande varit skyldiga att intaga på barnbördshuset, och tilläggen i lönestaten för kostersättning under hellediga dagar samt kost- och bostadsersättning under semester ha bortfallit. I utgifterna för kosthåll har som en konsekvens härav icke heller räknats med utgifter för personalens kosthåll.

Om man tager hänsyn till nuvarande kostnader för assistentsköterskornas kosthåll samt den ersättning för bostad, som de framdeles skulle komma att få erlægga, beräknar direktionen att ifrågavarande lönereglering drager en årlig merkostnad av cirka 21 000 kronor, jämfört med nu utgående löneutgifter. Av denna kostnadsökning belöpa cirka 5 000 kronor på den beräknade höjningen av det rörliga tillägget.

Sjuksköterskeföreningen har slutligen hemställt, att löneregleringen genomföres från den 1 januari 1945.

Löneförbättring för kollektivanställd personal. Efter det direktionen den 28 augusti 1943 avgav sitt statförslag för budgetåret 1944/45 begärde Stockholms kommunalarbetares samorganisation två gånger förhandlingar angående löneförhöjningar och ändringar av vissa avtalsbestämmelser. Det förslag till kollektivavtal, efter vilket direktionen beräknade löneutgifterna för 1944/45, ersattes med ett nytt avtal redan från budgetårets början och medförde en kostnad utöver de beräknade av ca 21 000 kronor för sagda budgetår. Detta avtal uppsades till den 1 juli 1945 i samband med att lönereglering för ifrågavarande personal genomförts vid Stockholms stads sjukhus.

Det senaste avtalsförslagets specialbestämmelser, som närmast avse höjning av lönerna samt ersättning för nattjänst och visst skiftarbete, medföra jämfört med närmast föregående avtal en årlig merkostnad av c:a 41 000 kronor, här icke medräknat merkostnaden för sjuk- och semestervikarier. För den största gruppen av kollektivanställda arbetstagare, d. v. s. de lägst avlönade biträdena, innebär det nya förslaget en höjning av begynnelselönen från 239 kronor till 262 kronor pr månad och av slutlönen efter 6 år från 269 kronor till 297 kronor pr månad, allt inklusive rörligt lönetillägg. Därtill kommer enligt det nya avtalsförslaget särskild ersättning för nattjänst.

Direktionen, som utgår ifrån att lönerna för all personal vid barnbördshuset böra utgå med belopp som gälla för motsvarande befattningshavare vid Stockholms stads sjukhus, har i statförslaget för budgetåret 1946/47 upptagit de belopp, som betingas av det nya avtalsförslaget. Då detta senare avses skola träda i tillämpning redan från och med den 1 juli 1945 får direktionen äska medel för de med avtalets ikraftträdande nämnda dag erforderliga kostnaderna under innevarande budgetår, i den mån sagda kostnader belöpa på statsverket.

Statens bidrag till barnbördshusets driftkostnader under innevarande budgetår kommer säkerligen att helt tagas i anspråk för i stat beräknade utgifter. För ifrågavarande lönereglering behövliga medel stå således icke till direktionens förfogande.

Det vid ett bifall till framställningarna från statsverket erforderliga bidrag beräknas på följande sätt:

Merkostnad för reglering av lön till sjuksköterskor o. d. för tiden $\frac{1}{1}$ 1945— $\frac{30}{6}$ 1946 (21 000 + 10 500 kronor) . .	kronor 31 500:—
Merkostnad för reglering av kollektivpersonalens löner för tiden $\frac{1}{7}$ 1945— $\frac{30}{6}$ 1946	» 41 000:—
	Summa kronor 72 500:—

Efter samma beräkningsgrunder, som gälla för budgetåret 1945/46, skulle staten erlægga

dels halva beloppet härav eller	kronor 36 250:—
dels 9 % av återstående hälft	» 3 262:50
	Summa kronor 39 512:50.

Direktionen hemställer således, att Kungl. Maj:t behagade av riksdagen begära och till direktionens förfogande under innevarande budgetår ställa ett belopp av 39 512 kronor till löneförhöjningar m. m. åt husmoder, sjuksköterskor och barnmorskor samt åt befattningshavare, på vilka kollektivavtal är tillämpligt, för de förra avseende tiden $\frac{1}{1}$ 1945— $\frac{30}{6}$ 1946, för de senare avseende tiden $\frac{1}{7}$ 1945— $\frac{30}{6}$ 1946.

Statskontoret har tillstyrkt anvisande av ett tilläggsanslag av 30 000 kronor för innevarande budgetår. Statskontoret förutsätter härvid, att löner regleringen för sköterskepersonalen icke skall tillämpas från tidigare tidpunkt än den 1 juli 1945.

Såsom i ärendet framhållits avlönas sjukvårds- och biträdespersonalen vid allmänna barnbördshuset enligt samma grunder som Stockholms stad tillämpar beträffande motsvarande personal vid statens sjukhus. De löneförbättringar, som innevarande år genomförts för sistnämnda personal, återverkar därför helt naturligt på löneutgifterna för motsvarande personal vid barnbördshuset. Då barnbördshusets direktion emellertid vid fastställandet av lönerna för ifrågavarande personal reglementsenligt har att hålla sig inom ramen för givna anslag, har direktionen nu, eftersom de aktuella löneförbättringarna icke rymmas inom anslaget för innevarande budgetår, sett sig nödsakad begära ett tilläggsanslag för mötande av de stegrade löneutgifterna. Ett tillmötesgående av denna framställning lär endast vara en konsekvens av statsmakternas tidigare ställningstagande. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att ett anslag till ytterligare bidrag till allmänna barnbördshuset anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Jag erinrar i detta sammanhang, att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 oktober 1945 förklarat hinder från Kungl. Maj:ts sida icke möta för direktionen att, räknat från och med den 1 juli 1945, tillämpa de i direktionens framställning avsedda lönesatserna. De ifrågasatta löneförbättringarna för sköterskepersonalen och husmodern ha alltså icke ansetts böra få retroaktiv verkan i vidare mån än statskontoret i sitt i ärendet avgivna yttrande tillstyrkt. I likhet med statskontoret anser jag att det erforderliga tilläggsanslaget bör kunna begränsas till i avrundat tal 30 000 kronor.

I detta sammanhang anhåller jag att få beröra en fråga som sammanhänger med allmänna barnbördshusets verksamhet.

Departements-
chefen.

På det till allmänna barnbördshusets nyttjande upplåtna området å Norra Djurgården finnes uppförd en särskild byggnad för den s. k. Benedickska asylen, vilken är en från barnbördshuset skild, ehuru under direktionens förvaltning stående välgörenhetsanstalt för eftervård av fattiga förlösta mödrar och deras barn. En andra avdelning av denna asyl upprätthålles sedan gammalt på Södermalm i Stockholm inom förhyrda lokaler i närheten av det av Stockholms stad upprätthållna södra barnbördshuset. Då allmänna barnbördshusets tomt på norra Djurgården av statsmakterna genom beslut år 1912 uppläts även för nämnda asylbyggnad, fästes på riksdagens begäran vid upplåtelsen ett villkor av innebörd, att den södra avdelningen av Benedickska asylen alltjämt skulle upprätthållas i oförminskad omfattning i anslutning till södra barnbördshuset. Med hänvisning till att asylverksamheten helt vore beroende av storleken av vissa räntemedel samt att ränteinkomsterna numera sjunkit och beräknades komma att sjunka ytterligare, har direktionen anhållit om Kungl. Maj:ts förklaring, att omförmälda, av riksdagen uppställda villkor icke skulle utgöra hinder för direktionen att nedlägga asylverksamheten på Södermalm. Direktionen har i stället ämnat utvidga verksamheten vid norra asylen. Mot ifrågavarande framställning, beträffande vars detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, har jag icke funnit anledning till erinran. Därest riksdagen icke framställer erinran mot ett bifall till framställningen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att lämna ett medgivande av ifrågasatt innebörd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av kronor 30 000.

J. Yrkesundervisningen.

[5.] 35. **Fortbildningskurs för vissa lärare inom yrkesundervisningen, reservationsanslag.** Under åberopande av vad jag under punkten 254 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurs för vissa lärare inom yrkesundervisningen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 12 000.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

[6.] 10. **Statens studielån: Studielånenämnden.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 25 000 kronor, vilket innebär en höjning i förhållande till föregående år med 16 000 kronor. Höjningen har föranletts av att nämnden genom tillkomsten av de s. k. landsbygdsstipendierna erhållit

avsevärt ökade arbetsuppgifter och måst utöka sin organisation. Av anslaget disponeras en delpost å 7 000 kronor till sekreterare och biträden samt en delpost å 6 000 kronor till övriga utgifter, däribland expenser. I övrigt disponeras anslaget på sätt framgår av sid. 697 i statsliggaren. *Studielånenämnden* har nu hemställt, att ytterligare 10 000 kronor måtte ställas till förfogande för nämndens verksamhet innevarande budgetår. Såsom motivering har nämnden anfört följande.

Arbetet inom nämnden har varit av större omfattning än som kunnat beräknas, då anslaget till nämnden bestämdes. För att så snabbt som möjligt kunna delgiva sökandena beslut i fråga om stipendierna har därför extra personal i större utsträckning än beräknat måst anställas. Även våren 1946 måste extra personal anlitas. Delposten till sekreterare och biträden kommer därför icke att vara tillräcklig. Tryckningskostnaderna bli också större än väntat. Rekvisitioner av ansökningsblanketter ha ingått i sådan mängd, att tryckning måst ske av inalles 32 000 blanketter. Under budgetåret 1945/46 skola dessutom tryckas blanketter för ansökan om fortsatta stipendier, cirkulär angående utdelning av stipendierna för läsåret 1945/46 och för läsåret 1946/47, cirkulär angående utdelning av stipendier för studier per korrespondens 1945/46, cirkulär angående utdelning av studielånen läsåret 1946/47, anvisningar till rektorerna angående principerna för bedömning av ansökningar om stipendier m. m. Delposten till övriga utgifter kan därför med säkerhet förväntas bli otillräcklig. Härtill kommer, att ordföranden för att leda och övervaka arbetet måste till en del frigöras från sitt ordinarie arbete såsom lektor. Så har varit nödvändigt hösten 1945, men ersättning för mistade löneförmåner har under denna tid utgått från annat anslag än nämndens. Då så icke torde kunna bli fallet våren 1946, bör anslag till täckning av hans mistade löneförmåner beräknas utgå från nämndens anslag.

Vid uppgörande av studielånenämndens stat för innevarande budgetår saknades erfarenhet rörande den erforderliga storleken av nämndens organisation. På grund av den stora mängd stipendieansökningar, som inströmmat från landsbygdens ungdom, måste nämndens kansli förstärkas för att nämnden inom rimlig tid skall hinna bearbeta det inkomna materialet. Tryckningskostnaderna bliva dessutom ansenliga. Jag förordar därför, att det för nämndens verksamhet avsedda anslaget av 25 000 kronor under innevarande budgetår förstärkes med 10 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Statens studielån: Studielånenämnden* å tilläggsstat
II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag
av kronor 10 000.

N. Diverse.

[7.] 13. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Åttonde huvudtitelns kommittéanslag är för innevarande budgetår uppfört med 400 000 kronor. Såsom framgår av den under punkten 294 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition lämnade redogörelsen.

ha utgifterna å nämnda kommittéanslag under de fyra första månaderna av innevarande budgetår uppgått till över 200 000 kronor. Med hänsyn till nytillkomna kommittéer kunna utgifterna för återstående två fyramånadersperioder icke beräknas sjunka. En avsevärd brist kan därför med säkerhet motses. Bristens storlek är svår att exakt beräkna. De omfattande betänkan- den, som 1940 års skolutredning vid nyårsskiftet avlämnat, ha dragit dryga tryckningskostnader, vilka ännu icke gäldats. Vissa av de nyligen tillsatta kommittéerna, exempelvis 1945 års universitetsutredning och atomforsknings- utredningen, kunna även väntas orsaka avsevärda kostnader. Med beaktan- de av de omständigheter, som påverka medelsåtgången, har jag funnit tillråd- ligt, att å tilläggsstat till innevarande års riksstat äskas ett förstärkningsan- slag av 400 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte före- slå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 400 000.

[8.] **14. Extra utgifter, reservationsanslag.** Åttonde huvudtiteln anslag till extra utgifter var för budgetåret 1939/40 uppfört med 150 000 kronor men är för närvarande sänkt till 100 000 kronor. Under punkten 295 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition har jag framhållit an- lägenheten av en anslagsförstärkning för nästa budgetår. Även för inneva- rande budgetår är emellertid en anslagsförstärkning av nöden. Anslaget be- lastas regelmässigt av vissa årligen återkommande utgifter av skiftande slag, vilka icke ansetts vara av sådan natur, att särskilda anslagsmedel för änd- målet bort anvisas under åttonde huvudtiteln, och dels därjämte av en mängd tillfälliga utgifter av engångsanslags karaktär. Framställningar om anslag av sistnämnda slag ha sedan krigsavslutningen i föl inströmmat i en omfatt- ning, som icke kunnat förutses vid anslagsberäkningarna för innevarande budgetår. Åtskilliga av dessa framställningar ha ansetts böra helt eller delvis bifallas, därav åtskilliga av sådan art, att, därest saken icke brådskat, sär- skilda anslagsmedel torde ha äskats av riksdagen. Såsom exempel på sist- nämnda medelsanvisningar må nämnas:

anslag till riksarkivet för inköp av viss vetenskaplig littera- tur	kronor	5 000
anslag till förberedande lärarinnekurs vid Ateneums skol- köksseminarium	»	3 000
anslag till en kurs för skolkökslärarinnor rörande norrländska näringsfrågor	»	3 200
anslag till 28:e allmänna svenska läroverkslärmötet	»	8 000
bidrag till vissa kostnader för femte nordiska yrkesskolmö- tet	»	1 800
anslag till utbildningskurs för utlandssvenska folkskollä- rare	»	3 500

Summa kronor 24 350.

Med hänsyn till att ifrågavarande anslag är hårt anlitat synes en förstärkning för innevarande budgetår påkallad med 25 000 kronor, i avrundat tal motsvarande summan av nyssnämnda medelsanvisningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25 000.

[9.] **21 a. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan denna dag av proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. anført hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 000 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

C. A. Bruno.

Bilaga 9.

Egentliga statsutgifter.

Nionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

F. Veterinärväsendet m. m.

[1.] **Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen.** Under förevarande anslagstitel anvisade 1944 års riksdag (IX H. T. 1944 p. 69; r. skr. nr 9) ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor, varjämte riksdagen bemyndigade Kungl. Maj:t att av anslaget disponera ett belopp av 200 000 kronor att användas för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar. Sedermera medgav 1945 års riksdag (prop. nr 163; r. skr. nr 200), att av anslaget ytterligare 100 000 kronor finge disponeras för sistnämnda ändamål. Å riksstaten för budgetåret 1945/46 (IX H. T. 1945 p. 73; r. skr. nr 9) anvisades under samma anslagstitel ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor, varav 250 000 kronor finge av Kungl. Maj:t disponeras för nyss berörda verksamhet. Genom beslut den 27 september 1945 fördelade Kungl. Maj:t nämnda belopp mellan vissa hushållningssällskap i enlighet med av medicinalstyrelsen avgivet förslag.

I skrivelse den 22 september 1945 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att av det för innevarande budgetår beviljade anslaget ytterligare 250 000 kronor måtte få användas till utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbe-

sättningar. Styrelsen har i sin skrivelse meddelat att styrelsen från de hushållningssällskap, vilka kunde komma i fråga för tilldelning av bidrag för förevarande ändamål, inhämtat uppgifter rörande det beräknade sammanlagda medelsbehovet för innevarande budgetår. Av dessa uppgifter — vilka intagits i tabellform i styrelsens ifrågavarande skrivelse — framginge, att nämnda behov kunde uppskattas till omkring 630 000 kronor.

Styrelsen har härjämte i skrivelsen anfört bland annat följande.

Ökningen av bidragsansökningarna har med hänsyn till den relativt goda fodertillgången samt höga livdjurspriser ej varit att förvänta. Styrelsen måste dock med tillfredsställelse konstatera det stora intresse för tuberkulosbekämpandet, som för närvarande råder, och finner det synnerligen önskvärt att möjlighet finnes att stimulera djurägarna till åtgärder genom att bidrag vid behov kunna ställas i utsikt. Styrelsen finner det därför angeläget att ytterligare medel ställas till hushållningssällskapens förfogande för här ifrågavarande ändamål. Med utgångspunkt från hushållningssällskapens anslagsäskanden skulle ytterligare 380 000 kronor erfordras. Vid bifall till medicinalstyrelsens framställning att för nästkommande budgetår ett belopp å 500 000 kronor måtte anvisas, torde för innevarande budgetår en summa av 250 000 kronor utöver redan beviljade medel vara tillfyllest för att tillgodose sådana bidragsansökningar, som inkomma under höstens och vinterns lopp, medan senare inkommande ansökningar lämpligen torde kunna överföras till följande års anslag.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av den i ärendet förebragta utredningen kommer det belopp å 250 000 kronor, som för innevarande budgetår avsetts för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar, icke på långt när att förslå för ändamålet. Medelsbehovet för ifrågavarande verksamhet har sålunda angivits till icke mindre än omkring 630 000 kronor. Med hänsyn till den stora betydelse verksamheten äger finner jag mig böra förorda, att ytterligare medel må disponeras för verksamhetens fullföljande under innevarande budgetår. För ändamålet torde emellertid i anslutning till vad medicinalstyrelsen föreslagit ett belopp av 250 000 kronor bliva tillräckligt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid efter nytt förslag från medicinalstyrelsen meddela beslut om medlens fördelning mellan olika hushållningssällskap.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av det å riksstaten för budgetåret 1945/46 under nionde huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen ytterligare 250 000 kronor må disponeras för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar.

G. Lanthushållning i allmänhet.

[2.] 42 a. Statens maskin- och redskapsprovningsanstalter: Särskilda undersökningar, reservationsanslag. Under denna anslagstitel anvisades å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 ett reservationsanslag av 8 000 kronor för utförande av undersöknings- och provningsverksamhet beträffande potatislagerhus. Sedermera ha å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 under samma anslagstitel anvisats ytterligare 12 500 kronor för ändamålet.

I skrivelse den 18 september 1945 — varöver infordrade utlåtanden afgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, styrelsen för lantbrukshögskolan, statens livsmedelskommission, styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt och styrelsen för statens växtskyddsanstalt — har *styrelsen för statens maskin- och redskapsprovningsanstalter* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels ställa till anstaltens förfogande ett belopp av 11 000 kronor för fortsättande av ifrågavarande verksamhet, dels ock bemyndiga Svenska spannmålsaktiebolaget att i samråd med anstalterna för samma verksamhet inlösa högst 100 ton potatis. Anstaltsstyrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Ifrågavarande undersökningar ha utförts vid Vittskövle, Ugerup, Mariedal, Godegård, Skyllbergs bruk, Rastaborg samt Ultuna och ha omfattat bestämning av temperatur, fuktighet, energiförbrukning m. m. under lagringen, lagringsförluster samt arbetsåtgång i jämförelse med stukläggning. I samband med fastställandet av lagringsförluster ha analyser med hänsyn bland annat till skador, parasitangrepp och kemisk sammansättning kommit till utförande. Vidare ha maskintekniska detaljer i lagerhusen varit föremål för granskning. Undersökningarna, i vilka deltagit frökontrollanstalten, växtskyddsanstalten, lantbrukskemiska kontrollstationen i Kristianstad samt Svenska lantarbetsgivareföreningen, ha bland annat visat möjligheterna att i lagerhus förvara potatis under avsevärt utsträckt tid på våren och försommaren jämfört med stuklagring. Å andra sidan ha också bestämda svårigheter beträffande användning av tvångsmässig luftcirkulation, mekanisering av in- och urlastning samt transporter i lagerhusen påvisats. Förslag till modifieringar i konstruktivt avseende och beträffande skötseln ha i vissa fall kunnat göras. Gjorda praktiska erfarenheter kunna genom redogörelser komma till mera allmän kännedom.

Undersökningar av förevarande slag, som utföras icke laboriemässigt utan i praktisk drift och i naturlig skala, påverkas i hög grad av de växlingar från år till år, som väderlek och gröda uppvisa. Det är därför angeläget, att bestämda slutsatser icke dragas, förrän resultat från minst 2—3 års fortlöpande undersökningar föreligga. Med hänsyn härtill är önskvärt, att dessa påbörjade studier fortsättas även under lagringsperioden 1945/46.

För närvarande finnes av för ändamålet anvisade medel en behållning av i runt tal 3 400 kronor, vilket belopp emellertid i huvudsak torde åtgå för kostnaderna i samband med provningsnämndens och de sakkunnigas resor samt färdigställandet av redogörelse. Kostnaderna för fortsättande av undersökningarna under budgetåret 1945/46 kunna med hänsyn härtill beräknas till ett belopp av 11 000 kronor enligt följande sammanställning.

Instrument m. m.	kronor	500
Analysen	»	800
Arbets- och kontrollantkostnader	»	2 500
Provningsnämndens resekostnader och konsultering av sakkunniga	»	5 000
Frakter och diverse	»	200
Tryckning av redogörelse	»	1 500
Oförutsedda utgifter	»	500
Summa kronor		11 000.

De i sammanställningen upptagna posterna ha beräknats till samma belopp som för löpande undersökningsår med undantag av posterna instrument m. m. samt arbets- och kontrollantkostnader, vilka ansetts kunna sänkas med 1 000 respektive 500 kronor. Vid beräkningen ha medel icke upptagits för ersättning till försöksvärdar för förluster under lagringen och genom eventuell prissänkning på produkten vid utsträckt lagringstid. Lämpligast synes vara, att potatisen efter överenskommelse inlöses av staten, förslagsvis genom Svenska spannmålsaktiebolaget. Den kvantitet det härvid rör sig om utgör omkring 100 ton.

Ifrågavarande framställning har i huvudsak tillstyrkts av de hörda myndigheterna. Ur yttrandena må här återgivas följande.

Lantbruksstyrelsen har ansett, att kostnaderna för försöksverksamheten med hänsyn till hittillsvarande medelsåtgång borde kunna beräknas till lägre belopp än vad anstaltsstyrelsen angivit. Enligt lantbruksstyrelsens mening syntes posterna arbets- och kontrollantkostnader samt provningsnämndens resekostnader och konsultering av sakkunniga kunna minskas från 2 500 respektive 5 000 kronor till 2 000 respektive 3 500 kronor, vilket skulle medföra ett från 11 000 till 9 000 kronor reducerat anslagsbehov.

Statskontoret har uttalat, att en närmare planläggning av förevarande försöksverksamhet syntes önskvärd. Därest ytterligare medel ansåges böra anvisas till verksamheten, har statskontoret ansett dessa liksom tidigare böra äskas å tilläggsstat.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till vad i ärendet anförts synes önskvärt, att förevarande undersökningar kunna fortsättas även under innevarande budgetår. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att ytterligare medel anvisas för ändamålet. Emellertid torde, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, försöksverksamheten kunna hållas inom en kostnadsram av 9 000 kronor. Detta belopp torde följaktligen böra upptagas för ändamålet å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår. Vid undersökningarnas bedrivande torde liksom hittills erforderligt samarbete böra åvägabringas med övriga institutioner, vid vilka verksamhet av liknande art förekommer. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid, sedan styrelsen för maskin- och redskapsprovninganstalterna inkommit med närmare planläggning rörande ifrågavarande undersökningar, meddela föreskrifter angående anslagets disposition. Frågan om bemyndigande för Svenska spannmålsaktiebolaget att inlösa för under-

sökningarna erforderlig mängd potatis torde jag senare få ånyo anmäla för Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens maskin- och redskapsprovningsanstalter:*
Särskilda undersökningar å tilläggsstat II till riksstaten för
 budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsan-*
slag av kronor 9 000.

[3.] **47. Befrämjande av landsbygdens elektrifiering, reservationsanslag.**
 För detta ändamål ha hittills anvisats sammanlagt 30 000 000 kronor, där-
 av 5 000 000 kronor för vardera av budgetåren 1940/41 och 1941/42, 2 000 000
 kronor för budgetåret 1942/43, 4 000 000 kronor för budgetåret 1943/44 och
 7 000 000 kronor för ett vart av budgetåren 1944/45 och 1945/46. Av det för
 budgetåret 1944/45 anvisade beloppet ha 3 000 000 kronor uppförts å till-
 läggsstat.

Förevarande anslag utbetalas och disponeras av länsstyrelserna i enlighet
 med bestämmelser som meddelas för varje särskilt fall. För avgivande av
 utlåtanden i frågor rörande understöd till befrämjande av landsbygdens elek-
 trifiering har tillsatts en beredning, benämnd elektrifieringsberedningen, be-
 stående av en representant för en var av kommerskollegium, lantbrukssty-
 relsen, vattenfallsstyrelsen och statens bränslekommission.

I skrivelse den 21 augusti 1945 har *elektrifieringsberedningen* hemställt,
 att för ifrågakarande ändamål måtte anvisas dels å tilläggsstat till riksstaten
 för budgetåret 1945/46 4 000 000 kronor, dels ock å riksstaten för budgetåret
 1946/47 7 000 000 kronor. Beredningen har till stöd för sitt äskande av anslag
 å tilläggsstat anfört följande.

De kvalificerade bidragsanspråken ha under de senaste tre åren uppgått
 till ungefär 7 000 000 kronor per år, och någon tendens till avmattnings har
 ej kunnat spåras. Beredningen har ansett sig böra räkna med att ansök-
 ningar inkomma i oförändrad omfattning även under innevarande budget-
 år. Med hänsyn till att avspärrningen successivt avvecklas synes man vara
 berättigad räkna med att materielltillgången ej skall utgöra hinder för en
 årlig subvention av nämnd omfattning.

Vid ingången av innevarande budgetår voro de för budgetåret 1944/45 till
 förevarande ändamål anslagna medlen helt tagna i anspråk. Vid samma tid-
 punkt inelågo kvalificerade ansökningar på cirka 4 000 000 kronor. För hu-
 vudparten av projekten har materiel redan tilldelats. Under tiden 1 juli—21
 augusti 1945 ha hos beredningen framställts anspråk på ytterligare inemot
 1 000 000 kronor, varjämte enligt uppgift till länsstyrelsen i Norrbottens län
 inkommit en ansökan om drygt 2 000 000 kronor, avseende elektrifiering av
 Arvidsjauras socken. Beredningen räknar med att anspråk på ytterligare minst
 4 000 000 kronor skola framställas innan budgetårets slut. Sammanlagt sy-
 nes behovet för innevarande budgetår sålunda kunna uppskattas till cirka
 11 000 000 kronor. Härvid är dock att märka att byggnadstiden för de allra
 största projekten torde överstiga ett år, och att som följd härav en viss del
 av de för dessa projekt ifrågasatta bidragsbeloppen skulle kunna utlämnas

först under följande budgetår utan att arbetstakten i väsentlig omfattning behöver nedbringas. Det belopp av 7 000 000 kronor som anvisats för innevarande budgetår torde, även om hänsyn toges till nyss berörda förhållande, emellertid icke på långt när bli tillräckligt för anspråkens tillgodoseende. I detta sammanhang vill beredningen erinra om att investeringsutredningen upptagit 5 000 000 kronor som bidrag till landsbygdselektrifiering i sitt förslag till investeringsreserv för innevarande budgetår.

På grund av det anförda förordar beredningen, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår äskas ett anslag av 4 000 000 kronor till ifrågavarande ändamål.

Statens industrikommission har i utlåtande den 5 september 1945 förklarat, att det ökade behov av materiel, som skulle uppkomma vid ett bifall till elektrifieringsberedningens anslagsäskande, utan större svårighet torde kunna tillgodoses.

Sedermera har *elektrifieringsberedningen* i en den 21 september 1945 dagtecknad skrivelse anfört följande.

Av det anslag å 7 000 000 kronor, som anvisats på riksstaten för innevarande budgetår, har Kungl. Maj:t redan beviljat bidrag med i runt tal 2 000 000 kronor, och beredningen har därutöver tillstyrkt bidrag med cirka 1 000 000 kronor.

För närvarande inneligga hos beredningen ansökningar om bidrag å 4 400 000 kronor, avseende nyligen planerade arbeten. Dessutom finnas sedan flera år tillbaka ansökningar avseende anläggningar som ej kunnat komma till stånd på grund av kopparknappheten. De senare beräknas, sedan nu lättnader i restriktionerna inträtt, i huvudsak kunna komma till stånd under budgetåret och erfordra vid nuvarande prisläge och bedömningsgrunder bidrag å cirka 600 000 kronor. De redan behandlade och de inläggande ansökningarna representera sålunda ett sammanlagt behov på cirka 8 000 000 kronor.

Emellertid kunna på grund av den långa utbyggnadstiden vissa av bidragsbeloppen uppdelas på det innevarande och de båda följande budgetåren. Sålunda böra anspråk på cirka 3 000 000 kronor, avseende Arvidsjaur och Lule älvdal, utan större olägenheter kunna uppdelas med cirka 1 100 000 kronor på budgetåret 1945/46, cirka 1 100 000 kronor på budgetåret 1946/47 och cirka 700 000 kronor på budgetåret 1947/48. De för budgetåret aktuella, redan inkomna ansökningarna skulle sålunda, inberäknat redan expedierade ärenden, kunna tillgodoses med 6 200 000 kronor.

Nya ansökningar inkomma ständigt och beräknas under tiden fram till budgetårets slut motsvara ett ytterligare behov av minst 3 600 000 kronor. Av dessa ansökningar torde emellertid en del icke hinna slutbehandlas under budgetåret, varför vid beräkningen av anslagsbehovet sistnämnda belopp torde kunna minskas med cirka 500 000 kronor.

De anslagsmedel, som för arbetenas behöriga gång skulle vara erforderliga under budgetåret, kunna, såvitt beredningen nu kan bedöma, sålunda begränsas till cirka 9 300 000 kronor, varav 7 000 000 kronor redan anvisats och 2 300 000 kronor skulle erfordras såsom tilläggsanslag. Sistnämnda belopp torde emellertid icke behöva ställas till förfogande förrän till våren 1946.

*Departements-
chefen.*

För befrämjande av landsbygdens elektrifiering ha under de senaste krisåren anvisats anslag å sammanlagt 30 000 000 kronor, varav 7 000 000 kro-

nor för innevarande budgetår. Av vad elektrifieringsberedningen anfört torde emellertid framgå, att sistnämnda belopp icke kommer att förslå för utförande av sådana elektrifieringsföretag, som måste anses önskvärda att få till stånd under återstående del av löpande budgetår. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår ytterligare anslag anvisas för ifrågavarande ändamål. Enligt min mening torde anslaget storlek lämpligen kunna bestämmas till 2 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av landsbyggens elektrifiering* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2 000 000.

[4.] **48. Bidrag till bestridande av kostnaderna för lantbruksmöten.** Såsom jag tidigare denna dag i årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 123, anfört har under en följd av år bidrag anvisats till bestridande av kostnaderna för lantbruksmöten. För innevarande budgetår ha för ändamålet anvisats 70 000 kronor.

Med skrivelse den 24 september 1945 har *lantbruksstyrelsen* överlämnat av bestyrelsen för rikslantbruksmötet 1946 tillstyrkta ansökningar från styrelserna för lantbrukshögskolan, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, statens centrala frökontrollanstalt, statens växtskyddsanstalt, statens maskin- och redskapsprovningsanstalter ävensom från styrelserna för Svenska vall- och mosskulturföreningen samt Sveriges utsädesförening samt från vissa andra enskilda organisationer på jordbrukets område om statsbidrag med sammanlagt 63 000 kronor för deltagande i det rikslantbruksmöte, som skall äga rum i Stockholm år 1946.

Lantbruksstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse framhållit, att avsikten vore att samordna berörda institutioners och föreningars deltagande i rikslantbruksmötet till en instruktiv enhet, som belyste forsknings- och försöksverksamheten inom jordbruket ävensom utvecklingen inom olika produktionsgrenar. Då vissa betydelsefulla områden av husdjursskötseln och växtodlingen icke vore företrädda i de av utställningsbestyrelsen överlämnade ansökningarna har styrelsen ifrågasatt, om icke planerna för ett gemensamt framträdande vid rikslantbruksmötet borde utformas jämväl i samråd med andra organisationer än dem, från vilka bidragsansökningar förelåge. Med stöd av vad sålunda anförts har styrelsen föreslagit, att statsbidrag till ett belopp av 55 000 kronor ställdes till förfogande för bestyrelsen för rikslantbruksmötet 1946 alt av bestyrelsen i samråd med berörda institutioner och föreningar eller andra lämpliga organ användas till att å utställningen belysa forsknings- och försöksverksamheten samt utvecklingen inom olika områden av jordbruket.

Statskontoret har i remissutlåtande den 29 oktober 1945 framhållit, att enligt statskontorets beräkningar ett sammanlagt belopp av 385 000 kronor skulle finnas tillgängligt för rikslantbruksmötets anordnande. Ämbetsverket ansåge sig därför icke kunna tillstyrka bifall till framställningarna om ytterligare bidrag. Därest Kungl. Maj:t likväl skulle vilja tillmötesgå desamma, borde erforderliga medel äskas av riksdagen.

Departements-
chefen.

En viktig förutsättning för att de framtida ansträngningarna att förbättra jordbruket och förstärka dess produktionsresurser skola krönas med framgång torde vara, att näringens yrkesutövare äga kännedom om de mera framträdande bristerna inom näringen liksom om möjligheterna att avhjälpa dessa brister. Härför erfordras utan tvivel en omfattande upplysnings- och instruktionsverksamhet, som bland annat äsyftar att göra forsknings- och försöksresultat mera allmänt kända bland jordbrukarna. I samband med rikslantbruksmötet 1946 erbjuder sig ett lägligt tillfälle för en dylik upplysningsverksamhet. Med hänsyn härtill anser jag i likhet med lantbruksstyrelsen, att bidrag av statsmedel bör lämnas för att möjliggöra för olika försöks- och forskningsinstitutioner på jordbrukets område att deltaga i rikslantbruksmötet med material, som belyser betydelsen av att rön och erfarenheter från nämnda institutioners arbetsfält bli tillämpade. För här berörda ändamål synes ett belopp av 30 000 kronor böra anvisas att fördelas mellan statliga och av staten understödda försöks- och forskningsinstitutioner efter de grunder, som Kungl. Maj:t senare torde få bestämma. Det torde få ankomma på bestyrelsen för rikslantbruksmötet 1946 att tillse, att det utställningsmaterial, som i detta sammanhang kan ifrågakomma, samordnas på lämpligt sätt.

Det synes mig emellertid också i hög grad angeläget, att jämväl vissa andra sidor av jordbrukets förbättringsbehov och framtida rationaliseringsmöjligheter än de, som kunna åskådliggöras i samband med forsknings- och försöksverksamheten, bli belysta vid lantbruksutställningen. Särskilt torde detta gälla den yttre rationaliseringens problem, d. v. s. frågor sammanhängande med jordbrukets fastighetsindelning och arrondering, samt de medel som erbjuda sig att anpassa arealernas omfattning, utformning och utrustning med vägar och diken till kraven på rationell jordbruksdrift. Då dessa och liknande frågor ej i annat sammanhang lära komma att belysas vid rikslantbruksutställningen 1946, torde för anordnande av åskådningsmaterial i här berörda syfte vid nämnda utställning ett belopp av 30 000 kronor böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Sammanlagt skulle sålunda för förevarande ändamål ett belopp av $(30\,000 + 30\,000 =)$ 60 000 kronor vara erforderligt.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnaderna för lantbruksmöten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av kronor 60 000.

J. Skogsväsendet.

[5.] **11 a. Statens skogsmästarskola: Byggnadsarbeten, reservationsanslag.** I skrivelse den 20 juni 1945 har *styrelsen för statens skogsmästarskola* hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 måtte anvisas ett belopp av 10 000 kronor till ombyggnad och reparation av skolans vaktmästarbostad. Till motivering för framställningen har styrelsen i huvudsak anfört, att ifrågavarande vaktmästarbostad trots vidtagna tillfälliga åtgärder befunne sig i sådant skick, att den icke kunde användas ännu en vinter utan att grundliga förbättringsarbeten utfördes. Styrelsen hade därför ansett sig redan nu böra ingiva hemställan om anslag för bostadens iordningställande. I samråd med domänstyrelsen har skolstyrelsen upprättat förslag till ombyggnad och reparation av densamma för en kostnad av 10 000 kronor.

I betraktande av vad skolstyrelsen anfört vill jag förorda, att ifrågavarande *Departements-* förbättringsarbeten, vilka beräknats draga en kostnad av 10 000 kronor, *chefen.* snarast komma till utförande. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skogsmästarskola: Byggnadsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

[6.] **20. Skogsvård m. m.: Skogsvårdens befrämjande.** Under förevarande anslagstitel anvisade 1944 års riksdag (prop. nr 111; r. skr. nr 400) ett anslag å 600 000 kronor. Sedermera anvisade 1945 års riksdag (prop. nr 163; r. skr. nr 200) under denna anslagstitel ytterligare 40 000 kronor för att möjliggöra utbetalande av löneförbättring till skogsvårdsstyrelsernas personal under budgetåret 1944/45 i form av provisoriskt lönetillägg och tillfälligt barntillägg. Å riksstaten för innevarande budgetår (IX ht 1945 p. 200; r. skr. nr 9) har under samma anslagstitel anvisats ett anslag av 560 000 kronor.

I skrivelser den 31 juli 1945 har *Sveriges kommunaltjänstemannaförbund* hemställt att, då de skäl på vilka förbundet grundat sin år 1944 gjorda framställning alltjämt ägde tillämpning, Kungl. Maj:t måtte jämväl för innevarande budgetår anvisa medel till löneförbättring för viss hos skogsvårdsstyrelserna anställd personal.

Över förbundets framställning ha infordrade utlåtanden avgivits av skogsstyrelsen, statskontoret och allmänna lönenämnden.

Skogsstyrelsen har förklarat sig biträda förevarande framställning och i samband därmed hemställt om bemyndigande att med tillämpning av i kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 490) angående provisoriskt lönetillägg under budgetåret 1945/46 åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. angivna

riktlinjer medgiva skogsvårdsstyrelserna rätt att under tiden den 1 juli 1945—30 juni 1946 till vissa befattningshavare utbetala provisoriskt lönetillägg och barntillägg. Skogsstyrelsen har tillika hemställt om anvisande av 50 000 kronor såsom bidrag åt skogsvårdsstyrelserna till kostnaderna för omförmälda tillägg. I anslutning härtill har styrelsen anfört bland annat följande.

Sedan statsmakterna beslutat att provisorisk löneförbättring och tillfälligt barntillägg till statliga befattningshavare i lägre löneställning skola utgå även under budgetåret 1945/46, synes jämväl skogsvårdsstyrelsernas personal i de lägre lönelägena böra medgivas fortsatt provisorisk löneförstärkning. För de merkostnader, som en dylik fortsatt löneförbättring skulle medföra för skogsvårdsstyrelserna, torde styrelserna, i likhet med vad som skett budgetåret 1944/45, böra lämnas bidrag av statsmedel.

En provisorisk löneförbättring för skogsvårdsstyrelsernas personal torde även i fortsättningen böra anknytas till de grunder, som reglera den löneförstärkning, som beviljats de statliga befattningshavarna. Närmare föreskrifter rörande till dessa senare befattningshavare utgående lönetillägg ha meddelats i kungörelse den 29 juni 1945, därvid rätten till lönetillägg utsträckts till att omfatta jämväl anställda med lön i 9 och 10 löneklasserna av de för statens befattningshavare gällande allmänna löneplanerna. Därjämte ha fastställts ökade lönetillägg för vissa löneklasser.

Därest lönetilläggen för skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare bestämmas med ledning av de i nyssnämnda kungörelse angivna riktlinjerna, skulle den provisoriska löneförbättringen innevarande budgetår komma att omfatta jämväl en del av de ordinarie länsskogsvaktarna samt vissa kontors- och skrivbiträden, vilka föregående budgetår fallit utom ramen för den då beviljade löneförbättringen.

De kostnader, som en dylik utvidgning av rätten till lönetillägg kommer att medföra, kunna uppskattningsvis angivas till 15 000 kronor. De sammanlagda omkostnaderna för löneförbättringen under budgetåret 1945/46 synas kunna beräknas till omkring 65 000 kronor. Då såsom under budgetåret 1944/45 ett antal skogsvårdsstyrelser torde utan tillskott av särskilda medel kunna bestrida utgifterna för löneförhöjningen, uppskattar skogsstyrelsen det statsanslag som erfordras för ändamålet till 50 000 kronor. Vid dessa beräkningar har skogsstyrelsen icke tagit hänsyn till de merutgifter, som föranledas av den utvidgning av rätten till tillfälligt barntillägg, som i anslutning till vad bestämts för de statliga befattningshavarna jämväl torde böra gälla skogsvårdsstyrelsernas personal. Dessa merkostnader synas dock knappast bliva av den storleksordning, att de mera avsevärt påverka de förut angivna kostnadsberäkningarna.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot att — i likhet med vad som medgivits för budgetåret 1944/45 — hos skogsvårdsstyrelserna anställda länsskogsvaktare ävensom där tjänstgörande kanslipersonal under innevarande budgetår finge komma i åtnjutande av omförmälda tillägg efter enahanda grunder, som fastställts för vissa statliga befattningshavare (r. skr. nr 478/1945). Nämnda löneförbättring syntes böra utgå under samma villkor som angivits i Kungl. Maj:ts beslut angående den för budgetåret 1944/45 medgivna provisoriska löneregleringen för ifrågavarande tjänstemän.

Allmänna lönenämnden har i huvudsak uttalat sig i likhet med statskontoret.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att *skogsstyrelsen* i skrivelse den 17 november 1945 gjort framställning om anvisande av ett belopp å 200 000 kronor att användas till utdelande av gratifikationer åt vissa befattningshavare hos skogsvårdsstyrelserna såsom kompensation åt dem för under krigsåren till följd av de extra ordinarie vedavverkningarna utfört merarbete.

Statskontoret har i remissutlåtande den 28 november 1945 avstyrkt skogsstyrelsens framställning om anvisande av medel till berörda ändamål.

Även under budgetåret 1945/46 synes skogsvårdsstyrelsernas personal böra beredas provisorisk löneförbättring i form av provisoriskt lönetillägg och tillfälligt barntillägg efter enahanda grunder som för samma budgetår fastställts för vissa statliga befattningshavare. Då det för innevarande budgetår under anslagtiteln Skogsvård m. m.: Skogsvårdens befrämjande anvisade beloppet, 560 000 kronor, icke torde förslå för utdelande av erforderliga bidrag till de med förevarande löneförbättring förenade kostnader, som belöpa å nämnda budgetår, synes en förstärkning av omförmälda anslag böra ske genom anvisande av medel å tilläggsstat II för budgetåret 1945/46. Storleken av det härför erforderliga beloppet torde i anslutning till vad skogsstyrelsen anfört böra bestämmas till 50 000 kronor.

Vad beträffar den av skogsstyrelsen gjorda framställningen om medel till gratifikationer åt vissa hos skogsvårdsstyrelserna anställda befattningshavare såsom gottgörelse för av dem under krigsåren utfört merarbete vid de extra ordinarie vedavverkningarna är jag icke beredd att nu upptaga denna fråga till slutligt avgörande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m.: Skogsvårdens befrämjande* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av kronor 50 000.

K. Lantmäteriväsendet.

[7.] 5 a. **Provisorisk avlöningsförbättring till viss biträdespersonal hos distriktslantmätare och extra lantmätare, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag förut denna dag anfört under nionde huvudtiteln, punkten Distriktslantmätare och extra lantmätare m. fl.: Avlöningar, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Provisorisk avlöningsförbättring till viss biträdespersonal hos distriktslantmätare och extra lantmätare* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av kronor 60 000.

[8.] **11 a. Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till ersättning åt vissa förrättningsmän enligt lagen om enskilda vägar, förslagsanslag.** Jag torde få erinra om att jag förut denna dag under punkt 234 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition förordnat, att ett särskilt förslagsanslag å 50 000 kronor anvisas för bidrag till ersättning åt vissa förrättningsmän enligt lagen om enskilda vägar. Därvid framhöll jag, att den föreslagna ersättningen syntes böra få utgå jämväl under innevarande budgetår samt att kostnaderna härför kunde beräknas till 25 000 kronor. Vidare fann jag mig kunna biträda ett under samma punkt anmält förslag om rätt för nyssnämnda förrättningsmäns tekniska biträden att uppbära resekostnads- och traktementsersättning av statsmedel i enlighet med de grunder, som gälla för lantmätarens tekniska biträden. I samband därmed uttalade jag, att jämväl denna förmån syntes böra få åtnjutas redan under innevarande budgetår samt att de av förslaget genomförande betingade kostnaderna lämpligen kunde bestridas från förslagsanslaget till Distriktslantmätare och extra lantmätare m. fl.: Reseersättningar.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till ersättning åt vissa förrättningsmän enligt lagen om enskilda vägar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 25 000.

N. Diverse.

[9.] **9. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Såsom jag förut denna dag framhållit vid anmälan av nionde huvudtiteln, punkten Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, torde det för innevarande budgetår anvisade kommittéanslaget vara i behov av förstärkning. Det ytterligare medelsbehovet under anslaget torde i anslutning till vad jag under nämnda punkt anfört kunna beräknas till 175 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 175 000.

[10.] **15 a. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för

vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 475 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Holmgren.

Bilaga 10.

Egentliga statsutgifter.

Tionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Myrdal, anmäler under handelsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

C. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.

[1.] **30. Bidrag till standardiseringsverksamheten.** Till bidrag till standardiseringsverksamheten är å riksstaten för budgetåret 1945/46 under tionde huvudtiteln anvisat ett belopp av 170 500 kronor.

I skrivelse den 25 april 1945 har *Sveriges standardiseringskommission* hemställt, att ett anslag av 15 000 kronor måtte ställas till kommissionens förfogande såsom bidrag till kostnader för standardisering av handredskap. Till stöd härför har kommissionen anfört, att starka krav framförts att kommissionen skulle utarbeta och fastställa standard för sådana handredskap, som användas inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna, vid skogsbruket, vid väg-, gatu-, ban- och linjearbeten samt vid bergsbruket. Arbetet skulle avse bland annat olika slag av spadar, skyfflar, grepar, hackor, räfsor, liar, sågar, barkspadar och yxor. Det nu tillverkade antalet typer av sådana redskap vore alldeles för stort. I många fall kunde berättigade klagomål framföras mot redskapens kvalitet. Genom standardisering skulle typantalet kunna reduceras avsevärt, varigenom tillverkningen skulle kunna rationaliseras så att varorna skulle bli billigare. Då i samband med standardiseringen kvalitetsbestämmelser skulle utfärdas, skulle kunderna dessutom få en ga-

ranti för att fullgoda varor erhöles. Standardiseringsarbetet skulle handhas av svenska verkstadsindustriens standardcentral. De sammanlagda kostnaderna för arbetet skulle uppgå till 39 800 kronor, varav från enskilt håll 24 800 kronor skulle ställas till förfogande. Sveriges standardiseringskommission saknade medel för att täcka återstående del av kostnaden.

I ärendet ha infordrade utlåtanden avgivits av kommerskollegium och kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering.

Kommerskollegium framhåller, att ämbetsverket såge det mycket önskvärt att den föreslagna standardiseringen komme till stånd. Kommissionen borde emellertid söka erhålla ökade bidrag från enskilt håll och närmast då från de producenter, som hade intresse av verksamheten. Med hänsyn härtill kunde kollegium icke tillstyrka statsbidrag med högre belopp än 10 000 kronor.

Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering tillstyrker bifall till standardiseringskommissionens framställning.

Vidare har *Sveriges standardiseringskommission* i skrivelse den 2 juni 1945 bemött vad kommerskollegium anfört i ärendet.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till Bidrag till standardiseringsverksamheten må jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 4 maj 1945 ett belopp av 50 000 kronor användas för standardiseringsverksamhet å det byggnadstekniska området. Denna verksamhet handhaves under Sveriges standardiseringskommissions överinseende av en för ändamålet bildad kommitté för byggstandardiseringen. I skrivelse den 7 juli 1945 har nu *Sveriges standardiseringskommission* efter förslag av nämnda kommitté hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utöver nämnda belopp ställa 150 000 kronor till förfogande för standardisering inom byggnadsområdet.

Till stöd för framställningen har standardiseringskommissionen anfört bland annat följande.

Under den tid, som kommittén för byggstandardiseringen varit i verksamhet, nu i det närmaste 3 år, har det i första hand varit av vikt, att få arbetet så organiserat att uppnådda resultat snarast och i största utsträckning få praktisk tillämpning. Arbetsområdet var helt nytt och de som berördes av denna standardisering hade i allmänhet icke tidigare någon erfarenhet av huru man på bästa sätt skulle tillgodogöra sig resultaten. Det ansågs därför icke lämpligt att börja i allt för stor skala; ett felaktigt upplagt arbete hade då varit svårare att rätta till. Dessutom var man på det klara med, att en fast grund för hela detta vittomfattande arbete måste finnas, innan detaljstandardisering igångsattes inom olika områden. Denna grund har nu skapats, genom att ett för hela byggnads- och byggnadsämnesindustrin gällande modulsysteem utarbetats, vilket nu håller på att slutredigeras för publicering. I och med att ett dylikt system finnes, möjliggöres en mycket rationell standardisering och man behöver icke befara några bakslag.

De rent tekniska förutsättningarna för en avsevärd utökning av verksamheten finnas alltså, både hur arbetet skall bedrivas för att nå bästa resultat och vilka principer som skola följas vid utformning av olika detaljer. Här ger modulsystemet mycket klara och generella riktlinjer. Ur ekonomisk synpunkt är det även av stor betydelse att arbetet intensifieras, så att på så kort tid som möjligt resultat uppnås. Det kan nämligen med stor sannolikhet förut-

sättas, att byggnadsverksamheten i och med de ändrade utrikespolitiska förhållandena kommer att avsevärt ökas. Det ligger i allas intresse, att kostnaderna för bostadsproduktionen minskas. Härtill bidrager standardiseringen i hög grad och ju längre standardiseringen hunnit, desto mer kan den medverka till en sänkning av byggnadskostnaderna.

Över framställningen ha infordrade utlåtanden avgivits av byggnadsstyrelsen, statskontoret, egnahemsstyrelsen, kommerskollegium, statens byggnadslånebyrå och statens kommitté för byggnadsforskning. Kommerskollegium har vid sitt utlåtande fogat ett yttrande från Sveriges industriförbund.

Byggnadsstyrelsen, egnahemsstyrelsen, kommerskollegium, statens kommitté för byggnadsforskning och Sveriges industriförbund tillstyrka förslaget.

Statens byggnadslånebyrå anför, att byrån icke har något att erinra mot bifall till framställningen. Byrån anser det dock böra prövas, huruvida icke kommittén för byggstandardiseringen borde fastare anknytas till staten, förslagsvis därigenom att för kommittén skulle gälla de för statliga sakkunnigutredningar i allmänhet bestämda reglerna.

Statskontoret yttrar, att frågan i vad mån ytterligare statsmedel för närvarande borde ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål undandroge sig ämbetsverkets säkra bedömande.

Förevarande standardiseringsfrågor synas vara av den vikt, att medel för ändamålen böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. De av standardiseringskommissionen äskade beloppen avse emellertid, enligt vad jag under hand inhämtat, arbeten under hela kalenderåret 1946. Bidragen för andra halvåret 1946 torde få prövas i samband med kommissionens anslagsäskanden för nästkommande budgetår. För första halvåret 1946 är, enligt vad kommissionen upplyst, hälften av de äskade beloppen tillfyllest.

I fråga om standardiseringen av handredskap innebär kommissionens förslag att bidraget från enskilt håll skulle uppgå till 165 procent av statsanslaget. Ehuru det givetvis är önskvärt att än större bidrag lämnas av enskilda, synes det likväl ur allmän synpunkt icke finnas anledning till erinran mot kommissionens förslag härutinnan. Jag förordar sålunda att ett statsbidrag å 7 500 kronor för ändamålet ställes till kommissionens förfogande.

Beträffande anslaget till standardisering inom byggnadsområdet har jag inhämtat, att Sveriges industriförbund bidragit till utarbetandet av modulsystemet med 30 000 kronor. Utsikter lära förefinnas att erhålla ytterligare bidrag till standardiseringsverksamheten inom byggnadsområdet från enskilt håll. Med hänsyn härtill och då ifrågavarande standardiseringsverksamhet icke minst i nuvarande läge är ett allmänt intresse av största betydelse förordar jag i anslutning till kommissionens förslag, att ett bidrag av statsmedel å 75 000 kronor ställes till kommissionens förfogande för ifrågavarande arbete. Jag förutsätter då, att kommissionen verkar för att det enskilda näringslivet i sin mån bidrager till kostnaderna för verksamheten.

Statens byggnadslånebyrå har i sitt yttrande ifrågasatt, att kommittén för

*Departementets
chefen.*

byggstandardiseringen skulle fastare anknytas till staten, förslagsvis därigenom, att för kommittén skulle gälla de för statliga sakkunnigutredningar i allmänhet bestämda reglerna. Vad byggnadslånebyrån sålunda anfört är utan tvivel värt beaktande. Frågan torde emellertid böra prövas i större sammanhang. Jag avser att upptaga detta spörsmål till fortsatt övervägande.

Av det anförda framgår, att det sammanlagda medelsbehovet för nu ifrågavarande undersökningar skulle uppgå till (7 500 + 75 000) 82 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till standardiseringsverksamheten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av kronor 82 500.

F. Diverse.

[2.] 4 a. **Ersättningar för vissa skador i samband med den s. k. Hansakatastrofen, förslagsanslag.** Natten mellan den 23 och 24 november 1944 för-olyckades det ångfartygsaktiebolaget Gotland tillhöriga ångfartyget Hansa under färd från fastlandet till Visby. Av de ombordvarande, 63 passagerare jämte besättningen som uppgick till 23 man, räddades endast 2 personer. Praktiskt taget intet av passagerarnas bagage, besättningens tillhörigheter eller fartygets last räddades.

Genom en på offentligt uppdrag sedermera verkställd undersökning rörande katastrofen har fastslagits, att förlisningen förorsakades av torpedering från fartyg av okänd nationalitet samt att olyckan inträffade på internationellt vatten.

I skrivelse den 2 juli 1945 har nu *statens krigsskadenämnd* anfört, att enligt nämndens mening starka billighetsskäl talade för att ersättning i en eller annan form bereddes de anhöriga till Hansakatastrofens offer för egendom, som förlorades vid olyckan. Innan jag närmare redogör för innehållet i framställningen, torde jag få lämna en översiktlig redogörelse för de ersättningsbestämmelser, som gälla på ifrågavarande område.

Enligt lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning skall i den mån krigsskada å egendom icke gottgöres i annan ordning för sådan skada beredas ersättning i den omfattning och på de villkor, som i lagen stadgas. Lagen omfattar fyra särskilda egendomskollektiv, ett för fastigheter jämte vissa inventarier och produkter därå, ett för varor, huvudsakligen handelsvaror, ett för maskiner samt slutligen ett för annan lösegendom, huvudsakligen personligt lösöre. Beträffande varu- och lösörekollektiven, vilka nu närmast äro av intresse, gäller såsom förutsättning för krigsskadeskydd bland annat, att egendomen blivit i sedvanlig ordning brandförsäkrad. I fråga om lösörekollektivet gäller den inskränkningen, att den skadelidande står självrisk intill 5 procent av försäkringsbeloppet för hela lösöreboet. Av särskild betydelse i förevarande sammanhang är att lagen — med ett undantag, vilket här saknar intresse — endast avser sådan skada som inträffar här i ri-

ket. Eftersom Hansakatastrofen inträffade på internationellt vatten kan redan av denna anledning ersättning enligt lagen om krigsskadeersättning icke utgå.

Möjlighet förelåg icke att i fall som det nu ifrågavarande hos statens krigsförsäkringsnämnd teckna frivillig transportförsäkring mot krigsrisk beträffande medförda reseffekter. Däremot kunde sådan försäkring tecknas i fråga om styckegods, som medfördes å Hansa. Enligt vad jag inhämtat hade denna möjlighet utnyttjats, ehuru i begränsad omfattning. Statens krigsförsäkringsnämnd har sålunda kunnat i någon utsträckning bereda ersättning för styckegods, som gick förlorat vid olyckan.

För besättningens förlorade persedlar har ersättning utgått enligt kungörelsen den 22 december 1922 (nr 628) angående ersättning åt sjöfolk för förlust av effekter vid fartygs förolyckande samt på grund av gällande avtal i detta hänseende.

Ehuru krigsskadenämndens framställning avser allenast egendomsskada vill jag i korthet redogöra för vissa andra ersättningar, som kunna utgå till de omkomnas efterlevande. Sålunda äro de efterlevande till den å Hansa anställda personalen enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag och 1937 års lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg anställda personer berättigade till livränta, begravningshjälp och visst kapitalbelopp. I fråga om passagerarna gäller nyssnämnda olycksfallsförsäkringslag beträffande envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare. Som olycksfall i arbete anses olycksfall vid färd till eller från arbetsstället, där färden föranledes av och står i omedelbart samband med arbetsanställningen. Därest dessa försättningar varit för handen, äro de efterlevande berättigade till ersättning i form av livränta och begravningshjälp. Beträffande värnpliktiga och fast anställda vid försvarsväsendet gäller icke olycksfallsförsäkringslagen utan i stället 1927 års militärsättningsförordning. Förutom begravningshjälp erhålla de efterlevande livränta efter i huvudsak samma grunder som enligt olycksfallsförsäkringslagen. Efter behovsprövning kan därutöver familjebidrag utgå. Givet är att för efterlevande till sådana passagerare, som innehade pensionsberättigande anställning i statens eller kommuns tjänst, pension utgår enligt vederbörligt reglemente.

I sin förut omförmälda skrivelse har statens krigsskadenämnd erinrat om att Hansakatastrofen ägde rum på internationellt vatten samt att de omkomnas anhöriga sålunda icke kunde beredas krigsskadeersättning för mistade effekter. Nämnden har vidare anfört bland annat följande.

Att trafiken på Gotland fått en annan och vida sämre ställning än trafiken i övrigt inom landet, såvitt angår krigsskadeskyddet, är desto mera att beklaga som just Gotlandstrafiken torde vara i särskild grad utsatt för risken av krigshandlingar. Den nyss nämnda konsekvensen av krigsskadelagens nuvarande konstruktion är uppenbart stötande. Lika uppenbart är att den samma icke åsyftats av lagstiftaren. Från flera anhöriga till Hansaolyckans offer ha inkommit framställningar om ersättning för mistade effekter och i ett stort antal fall ha förfrågningar rörande möjlighet till ersättning riktats

till nämnden. Med hänsyn till gällande bestämmelser i lagen har nämnden nödgats lämna avböjande svar.

Krigsskadenämnden hade funnit sig icke kunna underlåta att hos Kungl. Maj:t påpeka den ifrågavarande inadvartensen i krigsskadelagen samt särskilt understryka de stötande verkningarna därav i Hansafallet. Enligt nämndens mening talade starka billighetsskäl för att ersättning i en eller annan form bereddes de anhöriga till Hansakatastrofens offer för egendom, som förlorades vid olyckan.

*Departements-
chefen.*

Av det anförda framgår, att ersättning för personlig löseegendom, som förlorades vid Hansakatastrofen, icke kunnat utgå enligt lagen om krigsskadeersättning, när olyckan inträffade på internationellt vatten. Såvitt angår besättningens effekter har ersättning kunnat utgå enligt gällande avtal och 1922 års kungörelse angående ersättning åt sjöfolk för förlust av effekter vid fartygs förolyckande. Däremot har någon ersättning icke kunnat lämnas för den av passagerarna medförda egendomen.

Liksom statens krigsskadenämnd anser jag starka billighetsskäl tala för att ersättning för de förlorade effekterna i viss utsträckning beredes av statsmedel. Lämpligen böra skadorna regleras efter de grunder, som skulle ha gällt därest krigsskadelagen varit tillämplig. Med denna utgångspunkt skulle ersättning ej kunnat utgå i fall, då det förstörda godset icke var brandförsäkrat. Vidare skulle bestämmelsen om självrisk, motsvarande 5 procent av brandförsäkringsbeloppet för vededbörandes hela lösörebo, i många fall leda till att ingen eller endast en mycket obetydlig ersättning skulle utgå. Då emellertid de sålunda angivna ersättningsgrunderna med hänsyn till de föreliggande särskilda omständigheterna te sig obilliga, förordar jag sådan jämkning av krigsskadelagens regler att ersättningen icke i något fall skall understiga 50 procent av det förstörda godsets värde.

Vissa skäl kunna otvivelaktigt anföras för att staten bör träda emellan även såvitt angår styckegods, som gick förlorat vid olyckan, i den mån förlusten icke blivit täckt. Såsom redan framhållits kunde emellertid dylik egendom försäkras mot krigsrisk i statens krigsförsäkringsnämnd. Jag finner därför icke skäl förorda, att särskild ersättning skulle utgå för förlust av sådant gods.

Någon värdering av den personliga löseegendom, som förlorades vid olyckan, har icke skett. Enligt vad jag under hand erfarit, torde emellertid totalvärdet approximativt kunna skattas till 50 000 kronor, bortsett från den besättningen tillhöriga egendomen, vilken ersatts eller ersättes i annan ordning. För reglering av skadorna enligt förut angivna grunder torde ett uppskattningsvis beräknat belopp av 25 000 kronor vara tillfyllest.

Anslag för ändamålet torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget bör anvisas såsom förslagsanslag.

Givetvis kunde ifrågasättas att erfarenheterna från Hansafallet skulle medföra en översyn i vissa hänseenden av krigsskadelagen. Jag har emellertid

icke för avsikt att i detta sammanhang upptaga frågan om ändrad lagstiftning till behandling.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar för vissa skador i samband med den s. k. Hansakatastrofen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 25 000.

[3.] **14. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. anført hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 500 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Kihlstrand.

Bilaga 11.

Egentliga statsutgifter.

Elfte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjöres, anmäler här-
efter under elfte huvudtiteln hörande ärenden angående egentliga statsutgif-
ter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid
följande.

C. Statlig lagerhållning m. m.

[1.] **4. Undanförsel av varuförråd, reservationsanslag.** Genom beslut den 3 september 1943 bemyndigande Kungl. Maj:t statens livsmedelskommission att med aktiebolaget Karlshamns oljefabriker träffa överenskommelse om bortförande genom bolagets försorg och i huvudsaklig överensstämmelse med av kommissionen i skrivelse den 22 juli 1943 angivna riktlinjer av vissa bolaget tillhöriga, i Karlshamn lagrade fettvaror och fettråvaror. Kungl. Maj:t ställde därefter genom beslut den 6 oktober 1944 ett belopp av 500 000 kronor till livsmedelskommissionens förfogande, att av kommissionen användas för täckande av kostnaderna för tiden före den 1 juli 1944 i anledning av ifrågavarande undanförsel. Beloppet anvisades från det å förskottsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1944/45 under elfte huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder och har sedermera täckts genom ett av riksdagen beviljat anslag.

Genom särskilda beslut den 9 juni och den 15 december 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t vidare livsmedelskommissionen att med aktiebolaget Karlshamns oljefabriker träffa överenskommelser om skyddsplacering genom bo-

lagets försorg och i huvudsaklig överensstämmelse med av kommissionen föreslagna riktlinjer av tvenne bolaget tillhöriga partier kopra, varjämte Kungl. Maj:t förklarade Sig vilja framdeles, efter framställning av livsmedelskommissionen, meddela beslut angående bestridandet av den ersättning, som enligt överenskommelserna kunde tillkomma bolaget.

I skrivelse den 12 oktober 1945 har *livsmedelskommissionen* hemställt om anvisande av medel för bestridande av dels ytterligare kostnader i anledning av det med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 3 september 1943 verkställda bortförandet av vissa fettvaror och fettråvaror, dels ock kostnaderna för i enlighet med Kungl. Maj:ts den 9 juni och den 15 december 1944 lämnade bemyndiganden verkställd skyddsplacering av kopra.

Livsmedelskommissionen har i skrivelsen till en början meddelat, att ifrågavarande skyddsplacering av fettråvaror, som ägt rum i fartyg och på kommissionens uppdrag handhafts av aktiebolaget Karlshamns oljefabriker, med hänsyn till det förändrade världsläget samt till ett påvisbart behov av vissa råvaror för förädling hos bolaget numera avvecklats och att varorna återförts till Karlshamn.

Beträffande kostnaderna för skyddsplaceringen har livsmedelskommissionen anfört i huvudsak följande.

För bortförandet av de i Kungl. Maj:ts beslut den 3 september 1943 avsedda varorna hade kommissionen under tiden från och med den 1 juli 1944 fått vidkännas kostnader å tillhopa 423 020 kronor 78 öre. Vid avvecklingen hade kommissionen emellertid genom försäljning av kommissionen tillhörig, för bortförandet använd materiel tillförts ett belopp av 2 000 kronor, vilket belopp möjligen kunde komma att ytterligare öka något. I anledning av skyddsplaceringen av de förut nämnda partierna kopra hade kommissionen av till kommissionens förfogande stående men för annat ändamål avsedda medel utanordnat 138 610 kronor 11 öre, respektive 100 167 kronor 48 öre. Kostnaderna för ifrågavarande skyddsplaceringsåtgärder utgjorde sålunda tillhopa $(423\,020:78 - 2\,000 + 138\,610:11 + 100\,167:48 =) 659\,798$ kronor 37 öre.

Livsmedelskommissionen, som vid sin skrivelse fogat specifikationer av de olika kostnaderna, har hemställt, att för täckande av ifrågavarande kostnader måtte anvisas ett till 660 000 kronor avrundat belopp.

Överrevisionen för krisförvaltningen har i avgivet utlåtande den 18 december 1945 över framställningen, efter granskning av de skilda utgiftsposterna, förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till densamma.

*Departements-
chefen.*

De nu ifrågavarande åtgärderna för skyddsplacering av vissa partier fettvaror och fettråvaror ha av livsmedelskommissionen företagits med stöd av bemyndiganden av Kungl. Maj:t. Medel böra därför ställas till kommissionens förfogande för täckande av de av skyddsplaceringen föranledda utgifterna. Då överrevisionen för krisförvaltningen icke haft något att erinra mot de olika utgiftsposterna, synes för ändamålet böra anvisas ett anslag av den storlek som av livsmedelskommissionen äskats eller 660 000 kronor. Anslaget bör upptagas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

och liksom under föregående budgetår benämnas Undanförsel av varuförråd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undanförsel av varuförråd* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 660 000.

D. Diverse.

[2.] **Upplysningsverksamhet rörande folkhushållningsfrågor.** I skrivelse den 29 juni 1945, nr 502, anmälde riksdagen, att riksdagen — i samband med anvisande av medel till avveckling av statens informationsstyrelse — till Upplysningsverksamhet rörande folkhushållningsfrågor för budgetåret 1945/46 under elfte huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 62 500 kronor. I skrivelsen anförde riksdagen bland annat, att nämnda anslag vore avsett att för tiden från och med den 1 oktober 1945 användas för bestridande av kostnaderna för utgivande av tidskriften »Från departement och nämnder» samt för övrig erforderlig upplysning i ransonerings- och kristidsfrågor. Riksdagen förutsatte, att den åsyftade verksamheten skulle upprätthållas endast i den omfattning, som av förhållandena oundgängligen påkallades, och räknade med att verksamheten skulle kunna slutföras med utgången av mars månad 1946. Därest så icke skulle visa sig möjligt borde framställning om ytterligare medelsanvisning för ändamålet framläggas för 1946 års riksdag.

Genom beslut den 27 september 1945 förordnade Kungl. Maj:t om inrättande inom statens priskontrollnämnd av en fristående byrå, benämnd statens upplysningsbyrå, för fullgörande av de uppgifter som dittills ankommit på upplysningsavdelningen inom statens informationsstyrelse. I samband därmed ställde Kungl. Maj:t förslagsanslaget till Upplysningsverksamhet rörande folkhushållningsfrågor till statskontorets förfogande för utbetalning, på rekvisition i mån av behov, till priskontrollnämnden, som skulle äga disponera anslaget för därmed avsett ändamål i enlighet med bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelade. Kungl. Maj:t medgav vidare, att priskontrollnämnden finge för bestridande av utgifter för avlöningar och omkostnader för upplysningsbyrån under tiden 1 oktober—31 december 1945 taga i anspråk högst 33 000 kronor av anslaget. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 14 december 1945 medgivit, att ytterligare 25 000 kronor av anslaget finge användas för bestridande av utgifterna för upplysningsbyrån under tiden 1 januari—31 mars 1946.

Den upplysningsverksamhet rörande folkhushållningsfrågor som bedrivs av statens upplysningsbyrå torde böra fortsätta så länge det till följd av kristidsregleringarna är behövt. Tack vare de inträdda förbättringarna i vårt lands försörjningsläge ha ransoneringarna på flera områden redan kunnat

*Departements-
chefen.*

upphävas. Åtskilliga ransoneringar kunna dock väntas äga bestånd ännu den 1 juli 1946. Under sådana förhållanden synes upplysningsbyrån böra fortsätta med sin verksamhet under hela innevarande budgetår. Det av riksdagen angivna beloppet torde emellertid icke vara tillräckligt för bestridande av kostnaderna för byråns verksamhet under denna tid. Jag förutsätter därför att anslaget, som har förslagsanslags natur, får överskridas. Då ytterligare medelsbehov blir aktuellt, torde jag få anmäla frågan härom för Kungl. Maj:t. Med hänsyn till riksdagens uttalande om tidpunkten för upplysningsverksamhetens avveckling samt om riksdagens medverkan vid ytterligare medelsanvisning synes vad jag nu anfört böra bringas till riksdagens kännedom.

[3.] **16. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5 500.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Carl D. Ossmark.

Bilaga 12.

Egentliga statsutgifter.

Fjortonde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om anvisande av anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 under huvudtiteln riksdagen och dess verk m. m. samt anför därvid följande.

[1.] **33. Tillfälligt lönetillägg, förslagsanslag.** Med hänvisning till vad jag anfört vid anmälan denna dag av förslag till proposition till riksdagen angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt lönetillägg* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 65 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Erik Skiöld.

Bilaga 13.

Kapitalinvesteringar.

Försvarsdepartementet.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, MOSSBERG.

I egenskap av särskilt förordnad föredragande anmäler statsrådet Sköld härfter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 m. m. och anför därvid följande.

IV. Försvarets fonder.

A. Försvarets fastighetsfond.

Armens delfond.

[1.] **11 c. Täckning av utgift för förbättringsarbeten å Norrlands dragonregementes skolskjutningsbana.** Genom två särskilda beslut den 28 juni 1941 har Kungl. Maj:t bemyndigat dåvarande arméförvaltningens fortifikationsstyrelse att anlita det å förskottsstaten för försvarsväsendet för budgetåret 1941/42 under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, uppförda förskottsanslaget till Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet (VII b) *dels* intill ett belopp av högst 56 000 kronor för utförande av vissa brådskande och ofrånkomliga förbättringsarbeten å skolskjutningsbanan vid Norrlands dragonregemente, *dels ock* intill ett belopp av 20 300 kronor för förvärv av vissa fastigheter invid ammunitionsfabriken i Karlstad. Beträffande sistnämnda utgiftsändamål torde få hänvisas till propositionen 1943: 344 (bilaga 12, p. 5).

I skrivelse den 5 juni 1945 har *försvarets civilförvaltning* — med förmälan, att anslag icke anvisats för täckning av de med stöd av förenämnda beslut förskottsvis bestridda utgifterna, vilka enligt vad räkenskaperna utvisade uppgått till de anvisade beloppen — hemställt om äskande av anslag för dylik täckning.

Riksräkenskapsverket har i utlåtade i ärendet den 21 juni 1945 tillstyrkt framställningen.

*Före-
draganden.*

I enlighet med tillämpade principer för reglering av förskottsutgifter under beredskapstiden har av Kungl. Maj:t beslutad anvisning från det under kapitalbudgeten uppförda förskottsanslaget (VII b) täckts genom av riksdagen för det speciella ändamålet anvisat investeringsanslag. Samma förfarande bör tillämpas beträffande här ifrågavarande båda anvisningar, vilka ännu icke reglerats. Enär värdet av den förvärvade marken vid ammunitionsfabriken i Karlstad numera bör redovisas under försvarets fabriksfond, får jag i det följande återkomma till frågan om täckning av anvisning för detta ändamål. I detta sammanhang får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av utgift för förbättringsarbeten å Norrlands dragonregementes skolskjutningsbana* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 56 000.

[2.] **11 d. Täckning av utgift för utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1940 års statsverksproposition anvisade riksdagen (skrivelse nr 72) ett reservationsanslag av 160 000 kronor för utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde. Genom brev den 15 mars 1940 ställde Kungl. Maj:t anslaget till dåvarande arméförvaltningens fortifikationsstyrelses förfogande.

I skrivelse den 8 september 1945 har arméns fortifikationsförvaltning anfört, att av nämnda anslag hade för ändamålet uttagits ett belopp av 122 604 kronor 70 öre från riksgäldskontoret. Kostnaderna för med utvidgningen förenade markförvärv, som i sin helhet vore genomförda före utgången av budgetåret 1942/43, uppginge emellertid till 127 606 kronor 45 öre, varför rätteligen detta belopp borde ha rekvirerats från riksgäldskontoret. Skillnadsbeloppet, 5 001 kronor 75 öre, balanserades i ämbetsverkets räkenskaper å diversemedelskonto. Under återopande av det anförda hemställde fortifikationsförvaltningen, att ett täckningsanslag å sistnämnda belopp måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för reglerande av ifrågavarande balans.

*Före-
draganden.*

För täckande av ifrågavarande kostnad torde medel, i avrundat tal 5 100 kronor, böra äskas å tilläggsstat till innevarande års riksstat. Jämlikt grunderna för avgränsning av försvarsutgifterna för femårsperioden 1942/47 bör

beloppet icke medräknas i den för armén för nämnda period fastställda kostnadsramen.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Täckning av utgift för utvidgning av infanteri-
skjutskolans övningsområde* å tilläggsstat II till riksstaten
för budgetåret 1945/46 anvisa ett investerings-
anslag av kronor 5 100.

C. Försvarets fabriksfond.

[3.] 9. **Täckning av utgift för förvärv av mark vid ammunitionsfabriken i Karlstad.** Under hänvisning till vad jag i det föregående under punkt 1 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av utgift för förvärv av mark vid ammu-
nitionsfabriken i Karlstad* å tilläggsstat II till riksstaten för
budgetåret 1945/46 anvisa ett investerings-
anslag av kronor 20 300.

Vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Magnus Lagercrantz.

Bilaga 14.

Kapitalinvesteringar.***Socialdepartementet.***

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

Statens utlåningsfonder.

[1.] **2. Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer.** I skrivelse den 4 december 1945 har *statens byggnadslånebyrå* hemställt om anvisande av ytterligare medel för innevarande budgetår till lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer. Byggnadslånebyrån — som erinrar om att å riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisats ett investeringsanslag av 50 miljoner kronor för ändamålet — anför till stöd för framställningen i huvudsak följande.

Efterfrågan på bostadsanskaffningslån har under den hittills gångna delen av budgetåret varit större än under något tidigare budgetår. Till belysning av ifrågavarande stegring må framhållas, att till byrån under tiden 1 juli—26 november 1945 inkommo 1 407 ansökningar om bostadsanskaffningslån för ny- eller ombyggnad av egna hem, medan antalet under månaderna juli—november åren 1943 och 1944 inkomna sådana ansökningar utgjorde 782 respektive 1 174. Antalet inkomna ansökningar om bostadsanskaffningslån avseende hyreshus uppgick under samma tid innevarande år till 18 samt under månaderna juli—november vartdera av åren 1943 och 1944 till 28. Det sammanlagda antalet inkomna ansökningar om bostadsanskaffningslån avseende såväl egna hem som hyreshus under perioden juli—november ut-

gjorde sålunda åren 1943 och 1944 810 respektive 1 202 samt under tiden 1 juli—26 november 1945 1 425. Det antal hyreslägenheter, beträffande vilka lån och/eller bidrag söktes under samma perioder angivna år, uppgick till 172, 377 och 56. Det till hyreslägenheter hänförliga behovet av lånemedel är emellertid, relativt sett, av underordnad betydelse; i detta sammanhang må särskilt framhållas, att vid nyproduktion av hyreslägenheter i Stockholm finansieringen regelmässigt ordnas utan bostadsanskaffningslån.

Byggnadslånebyrån har under tiden 1 juli—30 november 1945 beviljat bostadsanskaffningslån med ett sammanlagt belopp av omkring 32 miljoner kronor samt tilläggs-lån med cirka 3 miljoner kronor. Det antal lägenheter, som omfattades av lån- och bidragsgivningen under nämnda tid, uppgick till 2 489, varav 2 138 utgjorde lägenheter i egnahem. Det totala antalet för mindre bemedlade, barnrika familjer avsedda lägenheter, beträffande vilka lån och/eller familjebidrag beviljats till och med den 30 november 1945, uppgick till 22 577, varav 9 733 utgjorde hyreslägenheter och 12 844 lägenheter i egnahem.

Vid ingången av december 1945 befintlig medelsreservation för bostadsanskaffningslån uppgick till i runt tal 18 miljoner kronor.

Nämnda reservation av medel för utlämnande av bostadsanskaffningslån beräknas icke förslå till att upprätthålla låneverksamheten längre än till slutet av februari 1946. De låneansökningar, som därefter inkomma under återstoden av innevarande budgetår, skulle vid dylikt förhållande få balanseras över till nästkommande budgetår.

Uppkomsten av en balans av sagda omfattning skulle medföra uppenbara olägenheter ur såväl de lånesökandes som byråns synpunkt. Om det antages, att medelsefterfrågan under tiden januari—juni 1946 blir av ungefär samma storleksordning som för motsvarande tid 1945 — och någon anledning att antaga en mindre medelsefterfrågan läser icke föreligga — skulle balansen vid nästkommande budgetårsskifte komma att avse bostadsanskaffningslån till ett sammanlagt belopp av cirka 20 miljoner kronor. Därest proportionerna mellan låneansökningar för egnahem och hyreslägenheter bli ungefär oförändrade, skulle lånestoppet under månaderna mars—juni 1946 innebära, att mer än 1 000 familjer komme att tvingas uppskjuta sina planer på lösandet av sin bostadsfråga. Särskilt med hänsyn till ifrågakvarade familjers ekonomi och bostadsbehov måste, enligt byggnadslånebyråns uppfattning, ett så långt uppehåll i låneverksamheten te sig betänkligt. I detta läge har byggnadslånebyrån icke ansett sig kunna underlåta att hos Kungl. Maj:t hemställa om framläggande av anslagsäskande å tilläggsstat i vad avser bostadsanskaffningslån.

Vid bedömande av det erforderliga beloppets storlek har byggnadslånebyrån ansett det vara av stort värde, om medel kunde ställas till förfogande i sådan omfattning, att ingen balans av ärenden föreläge vid innevarande budgetårs utgång. Med hänsyn härtill har byrån funnit sig icke kunna föreslå, att det belopp, som må komma att äskas för bostadsanskaffningslån, sättes lägre än till 20 miljoner kronor.

I enlighet härmed har byggnadslånebyrån hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 måtte till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer anvisas ett investeringsanslag av 20 miljoner kronor.

Departements-
chefen.

Av byggnadslånebyråns framställning framgår, att den stora stegringen i efterfrågan på bostadsanskaffningslån beräknas komma att medföra, att de

för dylika lån tillgängliga medlen äro förbrukade vid utgången av februari månad 1946. Därest ytterligare medel ej anvisas för innevarande budgetår, skulle således ett avbrott i långivningen behöva ske ända till dess det anslag för denna verksamhet, som må komma att beviljas för budgetåret 1946/47, blir disponibelt. Då emellertid i nuvarande läge på bostadsmarknaden ett dylikt avbrott skulle få till följd, att en i de flesta fall trängande lösning av bostadsfrågan för ifrågavarande befolkningskategori komme att ställas på framtiden, förordar jag, att medel för ändamålet äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Mot byggnadslånebyråns beräkning av det ytterligare medelsbehovet, 20 miljoner kronor, har jag intet att erinra.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre be-
medlade, barnrika familjer* å tilläggsstat II till riksstaten för
budgetåret 1945/46 anvisa ett investerings-
anslag av kronor 20 000 000.

Fonden för låneunderstöd.

[2.] **1. Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.** För ifrågavarande ändamål har å riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisats ett investeringsanslag av 150 miljoner kronor.

I skrivelse den 4 december 1945 har *statens byggnadslånebyrå* hemställt om anvisande av ytterligare medel för innevarande budgetår till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Byggnadslånebyrån erinrar därvid om att byrån i skrivelse den 31 augusti 1945 med förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 jämväl berört frågan om medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för det nu löpande budgetåret. Sålunda hade byrån uppskattat behovet av tertiärlåne-medel vid en produktion av 45 000 bostadslägenheter i tätorterna under 1946 till drygt 175 miljoner kronor för budgetåret 1945/46. Därest den av Stockholms stad för år 1945 beslutade sekundärlånegivningen för bostadsproduktion med Kungl. Maj:ts medgivande komme till stånd och i oförändrad omfattning fullföljdes jämväl under år 1946, kunde dock angivna belopp enligt byråns fortsatta uttalande reduceras med i runt tal 25 miljoner kronor eller till 150 miljoner kronor, motsvarande vad som för ändamålet anvisats för budgetåret. I detta sammanhang framhöll byrån emellertid en omständighet, som ytterligare påverkade behovet av tertiärlåne-medel under budgetåret 1945/46, nämligen den höjning av lånestorleken vid slutlig behandling av ärenden avseende flerfamiljshus, vilken föranleddes av övergångsbestämmelserna till kungörelsen den 27 april 1945 (nr 176) angående ändring i vissa delar av tertiärlånekungörelsen. Därom anförde byrån i huvudsak följande.

Den under juni och juli 1945 framträdande betydande ökningen av tertiärlånenens storlek vid låneärendenas slutliga behandling, uppgående till i runt tal 25 procent, torde förklaras därav, att praktiskt taget samtliga sökande

erhållit preliminärt lånebeslut före den tid, då kungörelsen nr 176/1945 trätt i kraft. Det måste antagas, att låneärenden av dylik art fortfarande under innevarande och en del av nästa budgetår komme att bli föremål för slutligt beslut; sagda ärenden måste dock givetvis efterhand komma att omfatta en allt mindre andel av samtliga för slutlig behandling inkommande låneärenden. Det ställde sig svårt att uppskatta, vilken ökning i tertiärlånebehovet, som kunde komma att föränledas av angivna förhållande, men det vore tydligt, att det belopp som för budgetåret 1945/46 anvisats för ändamålet icke kunde, därest bostadsproduktionen för år 1946 uppnådde den avsedda omfattningen, täcka hela medelsbehovet.

I anslutning till det anförda framhöll byggnadslånebyrån, att byrån hade för avsikt att, då förhållandena kunde klarare överblickas, för Kungl. Maj:t framlägga de förslag, som betingades av utvecklingen.

I byggnadslånebyråns nu föreliggande skrivelse den 4 december 1945 har byrån i fråga om det slutligen beräknade medelsbehovet för tertiärlånegivningen under innevarande budgetår anført bland annat följande

Under den hittills tilländalupna delen av budgetåret 1945/46 har byggnadslånebyrån slutligt beviljat tertiärlån till flerfamiljshus med sammanlagt 34,3 miljoner kronor, varav 7,4 miljoner kronor avse den lånehöjning, som betingas av övergångsbestämmelserna till kungörelsen nr 176/1945. Med ledning härav anser sig byrån böra uppskatta den av angivna skäl föränledda ökningen i medelsbehovet under hela budgetåret 1945/46 till 20 miljoner kronor. Om sagda belopp lägges till den summa av 175 miljoner kronor, som enligt byråns i skrivelsen den 31 augusti 1945 gjorda beräkningar motsvarar behovet av tertiärlånemedel för budgetåret 1945/46 — förutsatt att därvid bortsåges från verkningarna av den från Stockholms stads sida beslutade sekundärlånegivningen — skulle således förvarande medelsbehov utgöra (20 + 175) 195 miljoner kronor. Från sistnämnda belopp torde emellertid böra dragas *dels* summan av de beviljade tertiärlån, beträffande vilka under budgetåret 1945/46 anmäles, att de icke komma att tagas i anspråk för sitt ändamål, *dels ock* det belopp, som motsvarar den av Stockholms stads sekundärlånegivning betingade behovsminskningen. Med ledning av erfarenheterna under tiden juli—oktober 1945 uppskattar byrån förstnämnda summa till 10 miljoner kronor. Beträffande Stockholms stads nämnda låneverksamhet synes det — förutsatt att Kungl. Maj:ts medgivande för staden till upplåning av de för verksamhetens bedrivande erforderliga medlen erhålles — kunna antagas, att den under budgetåret 1945/46 skall medföra en nedgång i tertiärlånebehovet med 10 miljoner kronor. Byggnadslånebyrån anser sig i enlighet härmed kunna uppskatta sagda behov till [195 — (10 + 10)] 175 miljoner kronor.

På grund härav och då det för innevarande budgetår till tertiärlån anvisade anslaget uppgår till 150 miljoner kronor, synes en ytterligare medelsanvisning för ändamålet av 25 miljoner kronor erforderlig för att säkerställa fullföljandet av låneverksamheten fram till den 1 juli 1946.

I enlighet härmed har byggnadslånebyrån hemställt att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 måtte till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet anvisas ett investeringsanslag av 25 miljoner kronor.

Departements-
chefen.

Av vad statens byggnadslånebyrå anført synes mig framgå, att för budgetåret 1945/46 ytterligare medel böra anvisas till tertiärlån till viss bostads-

byggnadsverksamhet i syfte att säkerställa fullföljandet av denna låneverksamhet intill budgetårets utgång. Mot byråns utgångspunkter för beräkning av föreliggande medelsbehov finner jag ej anledning till erinran.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 25 000 000.

[3.] **6 a. Lån till uppförande i Stockholm av en byggnad för blindas blindas förening u. p. a. och Stockholms blindförening u. p. a.** — av vilka föreningar den förstnämnda utgör en riksorganisation av Sveriges blindas med lokalavdelningar inom länen och den sistnämnda riksorganisationens lokalavdelning i Stockholm — ha i en den 19 april 1945 dagtecknad skrift gjort framställning om statsanslag med 500 000 kronor för uppförande å tomterna nr 34 och 35 inom kvarteret Monumentet vid Gotlandsgatan i Stockholm av en byggnad, inrymmande bostäder och verkstäder för blindas jämte andra för föreningarnas verksamhet erforderliga lokaler.

Föreningarna ha till stöd för sin framställning anfört i huvudsak följande.

Föreningarnas verksamhet är nu förlagd till tre fastigheter vid Majorsgatan i Stockholm, vilka samtliga ägas av de blindas förening. Förutom kontors-, verkstads- och butikslokaler innehålla fastigheterna bostäder, som upplåtas åt blindas mot lägsta möjliga hyra. Fastigheterna voro gamla redan då föreningen för inemot fyrtio år sedan förvärfvade dem och de kunna nu icke längre tjäna sitt ändamål, enär såväl bostäder som verkstäder äro bristfälliga. Vid en den 30 januari 1945 av vederbörande yrkesinspektis företagen inspektion av arbetslokaler har inspektisen funnit dessa befinna sig i sådant skick, att de ur arbetarskyddssynpunkt icke kunna godtagas. Verkställd undersökning har vidare ådagalagt, att en ombyggnad eller modernisering av fastigheterna icke är utförbar.

Med hänsyn till de rådande höga byggnadskostnaderna i förening med den omständigheten, att de hyror, som de blindas med sina knappa inkomster äro i stånd att erlägga, icke kunna förränta ett i en nybyggnad investerat kapital, kräver emellertid det förslag till nybyggnad, som i rådande läge framkommit, för sitt genomförande ekonomisk medverkan från det allmännas sida. Förutom framställningen om statsbidrag föreligger därför från föreningarnas sida framställning till Stockholms stad om dels ett anslag å 500 000 kronor för nybyggnadsföretaget, dels ock kostnadsfri upplåtelse av den för ändamålet erforderliga tomtmarken.

Av de vid föreningarnas ifrågavarande framställning fogade skissritningarna jämte kalkyl över byggnadsföretaget framgår, att den planerade byggnaden, som avses uppförd i fyra våningar ovan två källarvåningar, skulle inrymma *dels* i källarvåningarna lagerlokaler för uthyrning och för föreningarnas eget bruk jämte för föreningsverksamhetens bedrivande erforderliga verkstads-, kontors- och styrelselokaler ävensom samlingslokal för 220 personer samt bibliotek, *dels ock* i övriga våningar 80 bostadslägenheter av typ och storlek, som framgår av följande förteckning:

8 st. om 2 rum och kök, matvrå, hall, badrum	(64,5—65 kvm.)
12 » » » » » » » »	(48 kvm.)
8 » » 1 » » » » » , alkov, hall, badrum	(44,5—45 kvm.)
4 » » 1 » » » » » » , badrum	(37 kvm.)
32 » » 1 » » » » » » , badrum	(30—31,5 kvm.)
2 » enkelrum med kokvrå, alkov, badrum	(27,5 kvm.)
12 » » » » » » » »	(25 kvm.)
2 » » » » koksåp, duschrum	(21 kvm.)
Genomsnittsyta per lägenhet 37,4 kvm.	

Enligt den upprättade kostnadskalkylen över byggnadsföretaget, vari förut-satts att tomtmarken upplåtes med tomträtt utan avgäld, har byggnadskost-naden beräknats till 1 920 000 kronor på basis av 1945 års priser.

Med utgångspunkt från denna siffra har uppgjorts följande räntabilitets-kalkyl.

Utgifter:

1. Låneräntor:

Kassalån kronor 620 000 å 3,1 % kronor 19 220

Föreningarnas egna fondmedel kronor

300 000 å 3,0 % » 9 000

Subventionslån av staten kronor 500 000

räntefritt » —

Subventionslån av Stockholms stad kro-

nor 500 000 räntefritt » — kronor 28 220

2. Årliga normala omkostnader » 46 820

3. Skatter » 8 660

4. Årlig avskrivning, 0,6 % å kronor 1 920 000 » 11 500

Summa kronor 95 200.

Å kalkylens *inkomstsida* räknas med en årsomkostnaderna motsvarande hyresinkomst eller 95 200 kronor, varav 14 200 kronor belöpa å lagerloka-lerna, 29 400 kronor å bibliotek, samlingssal, verkstads-, kontors- och sty-relselokaler samt återstoden eller 51 600 kronor å bostadslägenheterna. Vad de sistnämnda särskilt angår, avses hyrorna komma att efter storleksgraden inom respektive lägenhetstyp uppgå till, för enkelrummen 400, 480 och 500 kronor, för enrumslägenheterna 520, 600, 720 och 760 kronor samt för två-rumslägenheterna 800 och 1 040 kronor. Medelhyran per kvm. blir med de sålunda kalkylerade hyrorna 17 kronor 25 öre. Hyresbeloppen motsvara i huvudsak de hyror, vilka av de blinda erläggas i de blindas förenings nuva-rande fastigheter. Dessa hyror uppgivas nämligen variera mellan 400 och 1 200 kronor.

Vad angår föreningarnas berörda framställning till Stockholms stad har denna bifallits av stadsfullmäktige.

I tjänsteutlåtande den 12 maj 1945 över framställningen fann *Stockholms stads kammarkontor* ej anledning till erinran mot den föreslagna kostnads-

kalkylen, därvid kontoret bland annat framhöll, att de för bostadslägenheterna föreslagna hyresbeloppen ur allmän hyresmarknadssynpunkt vore att anse som låga och i ungefärlig nivå med de hyror, som av de blindas erlades i de blindas förenings nuvarande fastigheter. Med tanke på de blindas i allmänhet låga inkomststandard vore det enligt kontorets mening särskilt angeläget, att hyrorna för bostäderna i den föreslagna fastigheten icke överstege de hyror, som utginge i de nuvarande fastigheterna. Med hänsyn härtill och då högre bidrag från statsmakternas sida än det begärda icke kunde påräknas, tillstyrkte kontoret såväl det begärda bidraget å 500 000 kronor som den begärda kostnadsfria tomtupplåtelsen, trots att ett bidrag av denna storleksordning måste framkalla viss tveksamhet. Då tomtupplåtelseerna av stadens fastighetskontor värderats till 300 000 kronor, skulle nämligen stadens bidrag komma att uppgå till 800 000 kronor, motsvarande 36 % av fastighetskostnaderna. Som förutsättning för stadens medverkan borde enligt kontoret gälla, att staten bidroge med ett belopp av 500 000 kronor samt att bostäderna företrädesvis upplåtes åt blindas med hemortsrätt i Stockholm. Vidare borde byggnaden uppföras och förvaltas av en särskild, av staden och blindföreningarna bildad stiftelse, vars styrelse förslagsvis borde bestå av fem ledamöter och lämpligt antal suppleanter. Med hänsyn till det betydande ekonomiska engagement från stadens sida som föreslagits, syntes staden böra förbehålla sig rätt att utse minst tre styrelseledamöter och en revisor, av vilka drätselnämnden borde utse en ledamot samt revisorn.

Stockholms stadsfullmäktige beslöto vid sammanträde den 18 juni 1945 att på förenämnda villkor *dels* bevilja fattigvårdsnämnden ett anslag å 500 000 kronor ur den bostadssociala fond, som av drätselnämnden föreslagits skola uppläggas av uppkommande överskott på byggnadskreditivverksamheten, att för uppförande av ifrågavarande byggnad tillhandahållas en av staden och blindföreningarna för ändamålet bildad stiftelse, *dels* medgiva kostnadsfri upplåtelse till stiftelsen av de för byggnaden avsedda tomterna nr 34 och 35 i kvarteret Monumentet samt att bereda fastighetsnämnden ersättning därför genom uppförande av anslag å fattigvårdsnämndens stat, *dels* ock bemyndiga drätselnämnden att tillhandahålla stiftelsen för byggnadens uppförande erforderligt byggnadskreditiv.

Det må anmärkas, att stadsfullmäktiges beslut vunnit laga kraft ävensom att Kungl. Maj:t genom beslut den 23 november 1945 fastställt ett av stadsfullmäktige den 18 juni 1945 antaget reglemente för den särskilda fond för bostadssocial subvention, varur stadens berörda bidrag avses skola utgå.

Över föreningarnas framställning om statsbidrag till byggnadsföretaget ha utlåtanden avgivits av pensionsstyrelsen, statens byggnadslånebyrå och statskontoret.

Pensionsstyrelsen anför inledningsvis följande.

Enligt förordningen den 20 april 1934 om blindhetsersättning utgår, med vissa undantag, blindhetsersättning med ett fast belopp av 500 kronor om året till envar svensk medborgare över 16 år, som saknar synförmåga eller vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedsatt att han saknar

ledsyn. Därjämte utbetalas för närvarande dyrtidstillägg och provisorisk förstärkning å blindhetsersättningen med ett sammanlagt belopp för innevarande budgetår av 316 kronor. De nämnda förmånerna utgå således för närvarande med tillhoppa 816 kronor om året. Antalet personer, vilka åtnjuta blindhetsersättning, uppgår för närvarande till omkring 3 200. Av dessa personer torde omkring 900 därjämte uppbära tilläggs pension eller invalidunderstöd. Antalet i Stockholm bosatta blinda personer torde utgöra omkring 600.

Trots de icke obetydliga statliga bidrag, som sålunda utbetalas till blinda personer, torde likväl många av dem för sin utkomst nödgas anlita hjälp av enskilda personer eller organisationer. Det är tydligt, att de i de större städerna boende blinda hava särskilda svårigheter att finna sin utkomst. De höga hyrorna för bostäder i storstäderna medföra att blindhetsersättningen och därå utgående tillägg ofta äro otillräckliga för även en enkel livsföring. Strävandena att skaffa de blinda tidsenliga bostäder och verkstadslokaler i fastighet med lägre hyra än i allmänna marknaden synas därför värda att understödjas.

Styrelsen framhåller vidare, att styrelsen inhämtat, att de fastigheter, som de blindas förening ägde vid Majorsgatan i Stockholm, endast inrymde 34 bostadslägenheter. Den planerade byggnaden vid Gotlandsgatan skulle däremot innehålla 80 lägenheter. Därigenom skulle ett icke obetydligt ökat antal blinda personer kunna erhålla bostäder och verkstadslokaler i nybyggnaden mot en hyra, som avsevärt skulle understiga den i allmänna marknaden vanliga. Då det syntes vara av stort värde för de blinda i Stockholm, att byggnadsföretaget komme till utförande, ville styrelsen tillstyrka, att bidrag av statsmedel lämnades för detta ändamål.

Statens byggnadslånebyrå vitsordar behovet för de blinda i Stockholm av att få tillgång till lägenheter, som kunde upplåtas mot lägre hyror än de å marknaden förekommande. Vad pensionsstyrelsen anfört i fråga om de blindas svårigheter att trots förekomsten av statliga blindhetsersättningar finna sin utkomst måste i särskilt hög grad gälla Stockholm med dess abnormt höga hyresnivå.

Byggnadslånebyrån anför vidare, att byrån granskat den vid föreningarnas framställning fogade kostnadskalkylen, därvid byrån — enligt vad en inom byråns tertiärlåneavdelning upprättad och vid byråns utlåtande fogad promemoria utvisade — kommit till resultat, som nära överensstämde med de i den nämnda kalkylen gjorda beräkningarna.

Beträffande föreningarnas kapitaltillskott till byggnadsföretagets finansiering anmäler byrån sig ha inhämtat följande. Fastigheterna vid Majorsgatan vore för närvarande åsatta ett taxeringsvärde av tillhoppa 505 000 kronor. Summan av i fastigheterna intecknad gäld samt sådana investerade fondmedel, vars avkastning avses för speciella blindvårdsändamål såsom sjukvård m. m., uppginge till något mer än 400 000 kronor, varför alltså ett belopp av i runt tal 105 000 kronor kunde antagas utgöra vad de blindas förening komme att fritt disponera efter försäljning av fastigheterna. Av det kapital å 300 000 kronor, som de båda föreningarna vore beredda investera i nybyggnaden, tillskote de blindas förening 100 000 kronor — motsvarande

ungefär hela den behållning som föreningen kunde förväntas erhålla vid försäljning av fastigheterna på Majorsgatan — medan Stockholms blindförening svarade för återstoden, 200 000 kronor.

Det kunde givetvis tänkas — fortsätter byrån — att invändningar restes mot att staten subventionerade ett företag, som vore avsett att i allt väsentligt bli till gagn för de blinda inom en viss ort. I händelse av bifall till den föreliggande framställningen måste det vidare antagas, att från andra orter liknande framställningar komme att göras, vilka i så fall knappast kunde avvisas. Då emellertid mycket betydande subventioner till det planerade företaget lämnades av Stockholms stad och då vidare de båda föreningarna tydligen bidroge efter måttet av sin förmåga, ansåge byrån, med hänsyn till de synpunkter som inledningsvis anförts, det vara skäligt, att jämväl staten stödde byggnadsprojektet. Därest statsbidrag i den begärda omfattningen lämnades, syntes det emellertid naturligt, att staten i någon form finge utöva kontroll över byggnadsföretaget samt över fastighetens finansiering. En dylik kontroll syntes kunna anförtros byggnadslånebyrån.

Under åberopande av det anförda har byggnadslånebyrån tillstyrkt bifall till framställningen.

Statskontoret förklarar sig hysa tveksamhet mot lämpligheten av ett bifall till föreningarnas framställning och anför i detta avseende följande.

Statskontoret vill i anledning av framställningen erinra, att staten — såsom framgår av pensionsstyrelsens utlåtande — redan nu i betydande utsträckning lämnar bidrag till de blinda. Förutom blindhetsersättning utbetalas å denna för närvarande dyrtidstillägg och provisorisk förstärkning. Vid sidan av dessa förmåner utgå i många fall tilläggs pension eller invalidunderstöd. Dessutom lämnas avsevärda årliga bidrag till de blindas föreningsverksamhet och till driften av centraldepån för blindas arbeten. Sammanlagda beloppet av de å riksstaten för innevarande budgetår för blindvård anvisade anslagen utgör 2 780 000 kronor.

Redan i betraktande av det avsevärda ekonomiska stöd, som från statsmakternas sida för närvarande lämnas de blinda, vill det förefalla statskontoret tveksamt, huruvida staten även bör medverka till att bereda dessa de särskilda förmåner, som här avses. Denna ämbetsverkets tvekan torde vara så mycket mera befogad, som den planerade nybyggnaden endast avser att gagna blindvården inom en viss del av landet, och det ifrågasatta bidraget följaktligen torde medföra konsekvenser beträffande landet i övrigt.

Därest sociala eller humanitära skäl skulle anses tala för att staten i någon form underlättar anskaffandet av billiga och tidsenliga bostäder och arbetslokaler för de blinda, vill det förefalla statskontoret, som om detta spörsmål — innan beslut fattas i föreliggande ärende — borde göras till föremål för ett överbäggande i hela dess vidd. Härvid synes bland annat böra undersökas, om icke statens medverkan till lösandet av de blindas bostadsfråga lämpligen kunde ske i anslutning till de grunder, som gälla i fråga om bidrag för inrättande av pensionsårshem.

I varje fall — anför statskontoret fortsättningsvis — syntes vid ett tillmötesgående av framställningen statens understöd böra givas formen av ett räntefritt lån, förbundet med villkoret att detsamma skall återbetalas om verksamheten icke upprätthålles på tillfredsställande sätt. Vidare borde krävas, att såsom säkerhet för lånet lämnades inteckning i fastigheten, motsva-

rande lånebeloppet, med förmånsrätt näst efter inteckningar till säkerhet för bottenlånet, samt att de slutliga kostnadsberäkningarna och ritningarna för arbetena för fastställelse underställdes statlig myndighet, förslagsvis statens byggnadslånebyrå. För lånet erforderliga medel torde av riksdagen böra anvisas under fonden för låneunderstöd.

*Departements-
chefen.*

Trots de åtgärder av skilda slag — främst i form av blindhetsersättning jämte dyrtidstillägg och provisorisk förstärkning — som från statsmakternas sida vidtagits för att bispringa de blinda i deras förvärvsverksamhet, kämpa de blinda i regel med stora ekonomiska svårigheter. Deras av lytet begränsade arbetsförmåga hänvisar dem företrädesvis till vissa hävdvunna hantverksgrenar — de s. k. blindyrkena — vilka äro starkt hotade av den fortskridande industrialiseringen. Det ligger också i sakens natur, att den blinde hantverkaren har vida mindre möjligheter än den seende att kunna hävda sig i konkurrensen med fabriksproduktionen inom vederbörande yrkesområde. Uppenbart är vidare, att de blindas svårigheter att finna sin utkomst måste — bland annat med hänsyn till att blindhetsersättningen icke är dyrtortsgraderad — göra sig särskilt starkt gällande i de större städerna med deras högre levnadskostnader och hyresnivå. Framförallt på sådana orter måste en oproportionerligt stor del av den blindes inkomst åtgå till utgifter för bostaden och detta trots att ifrågavarande samhällsmedborgare ofta äro hänvisade till bostäder av låg kvalitet. Det sist sagda gäller givetvis i första hand Stockholm med dess höga hyresnivå.

Antalet i Stockholm för närvarande bosatta blinda personer torde utgöra omkring 600. I de blindas förenings nuvarande fastigheter i Stockholm upplåtas 34 bostadslägenheter på fördelaktiga hyresvillkor till blinda. Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår befinna sig emellertid dessa fastigheter i sådant skick, att de icke längre kunna lämpligen användas för sitt ändamål. I detta läge ha de blindas förening och dess lokalavdelning för Stockholm — Stockholms blindförening — planerat uppförandet av en större fastighet vid Gotlandsgatan på Södermalm i Stockholm, vilken, förutom lager-, verkstads-, kontors- och styrelselokaler jämte samlingssal och bibliotek, skulle inrymma 80 för blinda avsedda bostadslägenheter i olika storlekar av modern standard. För finansierande av byggnadsprojektet, vilket jämlikt föreliggande, av såväl Stockholms stad som statens byggnadslånebyrå godkänd kostnadskalkyl beräknats komma att, under förutsättning av fri tomtupplåtelse, draga en kostnad av 1 920 000 kronor, äro föreningarna beredda att upplåna ett bottenkapital av 620 000 kronor i allmänna marknaden samt att för egen del av tillgängliga fondmedel tillskjuta ett sammanlagt kapital av 300 000 kronor. I övrigt hava Stockholms stadsfullmäktige genom beslut den 18 juni 1945 förklarat sig villiga att för ändamålet anslå ett bidragsbelopp av 500 000 kronor och ställa kostnadsfri tomtmark till förfogande, dock under villkor, bland annat, att jämväl statsverket stöder byggnadsföretaget med ett bidrag å 500 000 kronor.

Vid mitt ställningstagande till frågan om statens medverkan finner jag,

att sökandeföreningarna med deras begränsade ekonomiska resurser endast genom kommunalt och statligt stöd i av föreningarna beräknad omfattning kunna genomföra byggnadsplanerna på en så gynnsam räntabilitetsbasis, att hyressättningen i de planerade bostadslägenheterna kan hållas på så låg nivå, att den någorlunda motsvarar de blindas inkomststandard. Ett bifall till framställningen skulle innebära, att sökandeföreningarna skulle kunna i väsentligt ökad omfattning bereda blinda personer förmånen av tidsenliga bostäder mot hyra, som avsevärt skulle understiga den på den allmänna marknaden nu förekommande. Ett sådant resultat framstår ur allmänna synpunkter som eftersträfvansvärt. Men därjämte anmäla sig sådana fördelar med byggnadsföretagets genomförande som att nya lokaler, motsvarande arbetarskyddets krav, tillföras de blinda förvärvsarbetarna i Stockholm samt att de blindas förening i sin allmänna blindvårdsverksamhet får tillgång till mera ändamålsenliga lokaler för administrations- och andra ändamål än dem som nu stå till buds.

Jag finner mig därför kunna tillstyrka, att staten medverkar till företagets utförande genom att för ändamålet lämna ett engångsbidrag med begärda 500 000 kronor. Beloppet torde i form av räntefritt lån utan amorterings-skyldighet tillhandahållas den stiftelse, som enligt handlingarna avses bildad av staden och sökandeföreningarna. Vid lånet bör knytas det villkoret, att lånet skall återbetalas, om verksamheten icke upprätthålles på tillfredsställande sätt. För lånets utbetalande bör krävas, att såsom säkerhet för lånet lämnas inteckning i fastigheten, att de slutliga kostnadsberäkningarna och ritningarna för byggnadsarbetena underställas statens byggnadslånebyrå för granskning och godkännande samt att för stiftelsen må föreskrivas skyldighet att underkasta sig den tillsyn över byggnadsföretagets utförande, som byggnadslånebyrån finner erforderlig.

För ändamålet torde å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår böra anvisas ett investeringsanslag av 500 000 kronor. Anslaget bör upptagas under rubriken Lån till uppförande i Stockholm av en byggnad för blinda och anvisas under fonden för låneunderstöd.

I enlighet med det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Lån till uppförande i Stockholm av en byggnad för blinda* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 500 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Olov Örtengren.

Bilaga 15.

Kapitalinvesteringar.

Kommunikationsdepartementet.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet NILSSON, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

I. Statens affärsverksfonder.

A. Postverket.

[1.] **11 a. Förvärv av billinjer.** Under åberopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag under postverkets fond till förvärv av billinjer (kapitalbudgeten: bil. 5, punkten 13) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv av billinjer* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 300 000.

B. Telegrafverket.

[2.] **21. Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (kapitalbudgeten: bil. 4, punkten 30) anvisade 1945 års riksdag till nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar för budgetåret 1945/46 ett investeringsanslag av 33 300 000 kronor.

I skrivelse den 27 september 1945 erinrar *telegrafstyrelsen* om att styrelsen i skrivelse den 3 oktober 1944 hemställde om ett anslag av 38 300 000 kronor till ifrågavarande ändamål. Därvid hade styrelsen beräknat den del av anslaget, som vore avsedd att täcka kostnaderna för nya abonnentanläggningar, till 20 000 000 kronor, varvid styrelsen utgått från den förutsättningen, att ökningen av antalet uppsatta telefonapparater under år 1945 skulle bli 65 000. Det av riksdagen anvisade anslaget motsvarade en ökning av apparatantalet med omkring 50 000, och av det totala anslaget — 33 300 000 kronor — beräknades 15 000 000 kronor falla på denna apparatökning. Ökningen under år 1945 kunde emellertid numera förutses uppgå till omkring 70 000 apparater, och kostnaden för nya abonnentanläggningar komme således att stiga till omkring 20 000 000 kronor eller 5 000 000 kronor mera än det av riksdagen anvisade anslaget. Det vore därför nödvändigt med ett tilläggsanslag å sistnämnda belopp.

Telegrafstyrelsen hemställer sålunda, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 för angivna ändamål måtte anvisas ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vid behandling av ifrågavarande anslagsbehov i 1945 års statsverksproposition ansågs en begränsning av det äskade anslaget böra ske med förslagsvis 5 000 000 kronor, detta med hänsyn till svårigheterna att överblicka hur abonnentantalet komme att öka. Därvid förutsattes, att erforderlig anslagsförstärkning finge äskas å tilläggsstat, därest den fortsatta utvecklingen av telegrafverkets rörelse det skulle påkalla och materialläget befundes vara sådant, att det tilläte ett tillgodoseende av de föreliggande behoven.

Telegrafstyrelsens nyss återgivna framställning utvisar, att vad rörelsens utveckling beträffar de sålunda angivna förutsättningarna för en anslagsförstärkning nu äro för handen. Jag finner mig därför böra tillstyrka telegrafstyrelsens hemställan om ett tilläggsanslag av 5 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellanortsledningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag
av kronor 5 000 000.

D. Statens vattenfallsverk.

[3.] **2. Kraftstation vid Forsmoforsen.** Under återopande av vad jag tidigare denna dag anförte vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag till kraftstation vid Forsmoforsen (kapitalbudgeten: bil. 5, punkten 97) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kraftstation vid Forsmoforsen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 2 000 000.

[4.] **3. Kraftstation vid Hölleforsen.** Under återopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag till kraftstation vid Hölleforsen (kapitalbudgeten: bil. 5, punkten 98) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kraftstation vid Hölleforsen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 3 000 000.

[5.] **8. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Under återopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag till förevarande ändamål för nästa budgetår (kapitalbudgeten: bil. 5, punkten 103) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 2 500 000.

II. Luftfartsfonden.

[6.] **6. Aktieteckning i aktiebolaget Aerotransport.** Enligt bolagsordningen för aktiebolaget Aerotransport skall bolagets aktiekapital utgöra lägst 3 000 000 kronor och högst 9 000 000 kronor. Varje aktie skall lyda å nominellt 100 kronor, och aktierna skola utgöras av två slag, aktier av serien A och aktier av serien B. Aktier av sistnämnda slag kunna utgivas till belopp av högst 584 000 kronor. Mellan de båda grupperna aktieägare förefinnes viss skillnad i fråga om rätten att utse styrelseledamöter och revisorer, medan aktierna av de båda serierna i övrigt äro sinsemellan likaberättigade. Vid ökning av aktiekapitalet medelst teckning mot penningar hava A-aktieägarna företrädesrätt framför B-aktieägarna att teckna nya A-aktier och B-aktieägarna företrädesrätt framför A-aktieägarna att teckna nya B-aktier. I bolagsordningen är vidare föreskrivet, att bestämmelserna i densamma icke må ändras utan tillstånd av Kungl. Maj:t.

Det hittills tecknade aktiekapitalet, vilket är till fullo inbetalt, uppgår till 3 084 000 kronor, varav 2 500 000 kronor i A-aktier och 584 000 kronor i B-aktier. B-aktierna hava sålunda utgivits till det högsta belopp, som enligt bestämmelserna i bolagsordningen må förekomma. Samtliga A-aktier ägas av svenska staten, medan B-aktierna ägas till ett belopp av 354 000 kronor av svenska staten och till övrig del av svenska företag och enskilda personer.

I skrivelse den 16 augusti 1945 har *aktiebolaget Aerotransport* anfört, att bolaget för såväl den trafik, som bolaget redan bedreve, som den trafik, som planerades att igångsättas inom de närmaste åren, nödgats ikläda sig och även framdeles måste ikläda sig betydande ekonomiska engagemang för anskaffande av erforderlig materiel. Emellertid vore bolagets kapitaltillgångar härför otillräckliga, i vilket hänseende bolaget hänvisade till följande, per den 31 december 1944 fastställda

Balansräkning.

Tillgångar

I. Anläggningar för lufttrafik

Flygplan (3 st. Douglas DC 3 jämte 5 st. Ju 52 och 1 st. F. XII)	kronor	75 006
Kontrakterade flygplan (3 st. Douglas DC 4)	»	4 095 000
Motorer	»	360 054
Propellrar	»	61
Radiostationer, instrument och hjälpapparater	»	487 014
Inventarier	»	536 563
Bilar, bussar och traktorer	»	32 500
Byggnader:		
Hangar I Bromma (Byggnadsår 1942; byggnadsvärde kr. 3 800 000)	»	2 352 000
Hangar II Bromma (Byggnadsår 1944; byggnadsvärde kr. 2 800 000)	»	2 416 000
Övriga byggnader	»	57 509
Summa I kronor		10 411 707.

II. Förråd

Reservdelar	kronor	583 867
Bränsle och olja (ca 7,3 milj. l bensin och 150 000 l olja)	»	2 290 817
Bensin och olja som beställts och är under transport (7 milj. l bensin och 144 000 l olja)	»	1 300 000
Ved till nya verkstadsbyggnaden	»	109 219
Summa II kronor		4 283 903.

III. Fordringar

Diverse personer	kronor	2 966 346
Summa III kronor		2 966 346.

IV. Banker och kassa

Depositions-, kapital- och checkräkning	kronor	584 054
Försvarsobligationer och aktier	»	310 000
Summa IV kronor		894 054.

Tillgångar, summa kronor 18 556 010.

Skulder

I. Eget kapital

Aktiekapital	kronor	3 084 000
Reservfond	»	128 432
Försäkringsfond	»	253 696
Dispositionsfond	»	60 000
Balanserade vinstmedel	»	20 435
Summa I kronor		3 546 563.

II. *Skulder*

Diverse personer	kronor	3 425 559
Douglasfabrikerna för 3 st. kontrakterade Douglas DC 4 flygplan	»	5 187 000
Inteckningslån:		
I Thule för hangar I	1 530 000	
I Thule för hangar II	1 200 000	2 730 000
I luftfartslånefonden för hangar I	918 000	
I luftfartslånefonden för hangar II	660 000	1 578 000
Växelskulder	»	4 308 000
		1 950 000
Summa II kronor		14 870 559

III. *Vinst*

Summa III kronor 138 888.

Skulder, summa kronor 18 556 010.

Av balansräkningen framginge, framhåller bolaget, att bolagets ställning tack vare kraftiga avskrivningar i konsolideringssyfte — speciellt under de senaste åren — vore mycket god. Skulderna vore visserligen avsevärda, men desamma motsvarades av säkra tillgångar, till största delen upptagna till låga värden. Mot de enligt balansräkningen till 14 870 559 kronor upptagna skulderna funnes följande, lätt realiserbara tillgångar:

Bränsle och olja i lager	kronor	2 290 817
Bränsle under transport	»	1 300 000
Ved	»	109 219
Kortfristiga fordringar	»	2 966 346
Banktillgodohavanden (584 054) samt försvarsobligationerna (300 000) äro oundgängligen nödvändiga såsom rörelsekapital resp. tulldepositioner.		

Lätt realiserbara tillgångar, summa kronor 6 666 382.

Återstående nettoskulder, summa kronor 8 204 177.

Under år 1945 planerades, meddelar bolaget, inköp av flygmateriel m. m. till ett sammanlagt belopp av 9 750 000 kronor. Härav framginge, att angivna »nettoskulder» tillsammans med nämnda belopp å 9 750 000 kronor komme att uppgå till en sammanlagd skuldsumma av ca 18 000 000 kronor. Av detta belopp vore omkring 4 300 000 kronor bundna hos Livförsäkrings-aktiebolaget Thule och hos luftfartslånefonden. Av återstoden, omkring 13 700 000 kronor, beräknade bolaget kunna amortera 6 000 000 kronor på fem år, och beloppet avsåges att upplånas hos luftfartslånefonden. Härutöver erforderligt belopp, cirka 8 000 000 kronor, ansåge bolaget böra täckas genom en ökning av aktiekapitalet.

I anslutning härtill meddelar bolaget följande.

Efter förslag, framlagt å 1945 års ordinarie bolagsstämma den 4 juni 1945, därvid samtliga aktieägare voro representerade, beslöts enhälligt, att § 4 i bolagsordningen — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — skulle ändras därhän, att bolagets aktiekapital skulle utgöra lägst 10 000 000 kronor och högst 30 000 000 kronor.

Vidare beslöts, likaså enhälligt, att — under förutsättning *dels* att nämnda ändring av bolagsordningen bleve vederbörligen godkänd och registrerad, *dels ock* att Kungl. Maj:t och kronan förbunde sig teckna hela det till teckning utbudna aktiekapitalet — bolagets aktiekapital skulle ökas från 3 084 000 kronor med 8 000 000 kronor till 11 084 000 kronor genom utgivande av 80 000 stycken nya A-aktier å vardera nominellt 100 kronor. För de nya aktierna, vilka alla, enligt bolagsstämmans beslut, skola gälla med sinsemellan lika rätt, fastställdes följande villkor:

att den företrädesrätt till teckning av de nya aktierna, som tillkomme A-aktieägarna enligt bestämmelserna i bolagsordningen § 7, skulle begagnas inom åtta månader från det beslutet om ökningen av aktiekapitalet vederbörligen kungjorts,

att de nya aktierna skulle betalas med nominella beloppet kontant,

att betalning för tecknade aktier skulle vara fullgjord senast den 1 juni 1946,

att de nya aktierna skulle medföra delaktighet i bolagets vinst från och med räkenskapsåret 1946,

att överteckning ej finge ske

samt att föreskriven stämpel å de nya aktierna skulle gäldas av tecknaren.

Under åberopande av vad bolaget sålunda anfört har bolaget hemställt, att Kungl. Maj:t måtte *dels* godkänna den av bolagsstämman beslutade ändringen av § 4 i bolagsordningen, *dels ock* vidtaga erforderliga åtgärder för teckning och inbetalning av det nya aktiekapitalet, 8 000 000 kronor.

Över framställningen ha utlåtanden avgivits av fullmäktige i riksgäldskontoret den 30 augusti, luftfartsstyrelsen den 1 oktober, riksräkenskapsverket den 2 oktober och statskontoret den 5 oktober 1945, varjämte generalpoststyrelsen den 2 september 1945 avgivit utlåtande i anledning av vad villkoren för teckning av nya A-aktier i bolaget innehålla rörande stämpel för aktierna.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha ej funnit anledning till erinran mot bolagets framställning.

Enligt *luftfartsstyrelsens* mening föreläge för närvarande bristande balans mellan bolagets aktiekapital och dess främmande kapital. Tillskottet av främmande kapital borde emellertid, med hänsyn till att bolaget så gott som helt ägdes av svenska staten, i huvudsak lämnas av denna. Det vore enligt styrelsens mening uppenbart, att den kredit, som nu tillhandahållits av enskilda kreditinstitut, kunnat lämnas i den utsträckning, som skett, därför att bolaget ägdes av staten.

Luftfartsstyrelsen, som anser frågan om utökning av aktiebolaget Aero-transporters aktiekapital äga visst samband med förhållandet mellan detta bolag och Svensk interkontinental lufttrafik aktiebolag, erinrar om att sistnämnda bolag ägdes av ett antal svenska företag och enskilda personer och att bolagen sig emellan uppdelat trafiken genom ett särskilt avtal. Hela trafiken sköttes emellertid av aktiebolaget Aerotransport, medan det andra bolaget saknade annan trafikorganisation än viss representation i Amerika. Av olika skäl kunde det ifrågasättas, om icke nuvarande ordning, vilken torde

få anses som ett provisorium, förr eller senare måste avlösas av en fastare organisationsform. Enligt styrelsens mening borde genom en särskild utredning undersökas förutsättningarna för en sammanslagning av de båda bolagen. Med hänsyn härtill ville styrelsen ifrågasätta, huruvida icke med avgörande av sättet för kapitaltillskottet till aktiebolaget Aerotransport borde anstå i avvaktan på resultatet av en dylik utredning.

Beträffande aktiebolaget Aero transports kapitalbehov framhåller styrelsen, att det icke torde behöva möta hinder för bolaget att mot dess obelånade flygplanpark och eventuellt andra tillgångar erhålla lån i luftfartslånefonden med så stort belopp, att något omedelbart behov av kapitaltillskott genom nyteckning av aktier icke föreläge, helst som bolagets likviditet förbättrats under den tid som gått från balansräkningens upprättande per den 31 december 1944.

Luftfartsstyrelsen har slutligen i detta sammanhang berört frågan om ett överlåtande på staten av bolagets hangar- och verkstadsbyggnader å Bromma flygplats, vilken fråga enligt styrelsens mening kunde komma att påverka bolagets kapitalbehov i framtiden. Styrelsen yttrar:

De större flygplatserna i landet — med undantag för den kommunala flygplatsen Bromma i Stockholm — förvaltas av luftfartsstyrelsen. Luftfartsfonden lämnar för närvarande ett betydande underskott, som under den närmaste tiden kan förväntas bliva ytterligare ökat på grund av att organisationens utbyggnad måste föregå den trafik, som giver fonden dess huvudinkomster. Luftfartsstyrelsen fattar det som en angelägen uppgift att i framtiden söka minska detta underskott. Styrelsen har för avsikt att efter ett driftårs erfarenheter söka framlägga vissa förslag till huru detta om möjligt skall kunna förverkligas. Härvid kommer styrelsen icke att kunna förbigå det förhållandet, att det är de anläggningar och den personal, som staten tillhandahåller, som giver övriga anläggningar vid flygplatserna deras värde. Detta stiger i den mån trafiken utökas. Det stegrade markvärde, som sålunda uppkommer, bör tillfalla staten. I princip böra därför alla anläggningar vid de statliga flygplatserna tillhöra staten eller åtminstone uppföras på av staten ägd eller disponerad mark. Anläggningarna böra sedan uthyras till företag eller enskilda, respektive marken upplåtas med tomträtt.

Då Bromma flygplats övertagits av staten, vilket luftfartsstyrelsen håller för sannolikt kommer att bliva fallet förr eller senare, synes det styrelsen böra övervägas, huruvida icke aktiebolaget Aero transports till ett byggnadsvärde av 6 000 000 kronor upptagna hangarer (verkstäder) böra inlösas av staten. Härigenom skulle bolaget erhålla ett med lösenbeloppet minskat kapitalbehov. Med hänsyn till att topplånen ligga i luftfartslånefonden och bottenlånen i sin tur äro bundna hos enskilda kreditföretag, torde emellertid redan nu tills vidare vid bedömandet av bolagets behov av kapitaltillskott kunna bortses från hangarerna.

På grund av vad luftfartsstyrelsen sålunda anfört har styrelsen — som säger sig visserligen icke vilja motsätta sig bifall till den remitterade framställningen — funnit, att med ökning av bolagets aktiekapital utan större olägenhet torde kunna anstå i avbidan på den begärda utredningens verkställande.

Riksräkenskapsverket har funnit det uppenbart, att relationen mellan bolagets eget kapital och skulder icke vore tillfredsställande. Den ytterligare investering, som nu planerades, komme, om det egna kapitalet icke ökades, att förskjuta denna balans i ännu ogynnsammare riktning. En höjning av aktiekapitalet måste alltså redan av detta skäl anses vara motiverad. Emellertid inginge bland skulderna två lån från staten, som tillika ägde 92 procent av aktiekapitalet. Nämda lån kunde anses nära jämförda med bolagets eget kapital.

Riksräkenskapsverket har även upptagit frågan om ett överförande i statens ägo av aktiebolaget Aero transports hangar- och verkstadsbyggnader. Här om anför ämbetsverket:

Bland bolagets tillgångar ingå hangarbyggnader med ett bokfört värde av 4,77 miljoner kronor. Dessa byggnader tillhöra det slag av anläggningar vid flygplatserna, som eljest pläga uppföras med luftfartsfondens medel och som redovisas som tillgångar för denna. Riksräkenskapsverket finner sannolikt, att hangarbyggnaderna kunna utnyttjas på ett mera rationellt sätt, om samtliga dylika byggnader tillhöra luftfartsfonden och förvaltas av luftfartsstyrelsen. Gentemot detta kan visserligen invändas, att de nu ifrågakommande hangarbyggnaderna äro belägna å Bromma flygplats, vilken tillhör Stockholms stad. Detta förhållande behöves dock icke rubba de principiella utgångspunkterna för det här förda resonemang. Som ett ytterligare skäl för detta resonemang kan anföras den av luftfartsstyrelsen åberopade sannolikheten för att staten förr eller senare kan väntas bli ägare även till Bromma flygplats. På grund av vad sålunda anförts, och med hänsyn till vad luftfartsstyrelsen i det remitterade utlåtandet anför i denna fråga, anser sig riksräkenskapsverket böra förorda, att staten förvärvar äganderätten till de av bolaget uppförda hangarerna. Då dessa hangarer äro relativt nya, anser sig riksräkenskapsverket vidare kunna förorda, att de inköpas till anskaffningsvärdet. Bolaget skulle härigenom tillföras kontanta medel, varigenom relationen mellan bolagets eget kapital och skulder skulle förbättras.

Genom den av riksräkenskapsverket nu föreslagna anordningen vinnes även den fördelen, att medel för finansiering av samtliga till luftfartsfonden hänförliga byggnader bliva anvisade av riksdagen. Därjämte elimineras risken, att riksdagens rätt att besluta om sådana medelsanvisningar åsidosättes genom den nära till hands liggande möjligheten, att det statliga aktiebolaget för ändamålet upptager lån i allmänna marknaden.

Riksräkenskapsverket får i detta sammanhang framhålla, att ett genomförande av denna transaktion på sätt riksräkenskapsverket här föreslagit icke torde påverka värdet av de privatägda aktierna i bolaget.

Den medelsanvisning, som erfordras för täckande av det härför erforderliga medelsbehovet, bör meddelas i form av anslag å investeringsstaten för luftfartsfonden. Fråga uppkommer då, huruvida för detta ändamål även bör äskas avskrivningsanslag. Riksräkenskapsverket vill här erinra, att principen om 100-procentig avskrivning av anläggningarna å flygfälten numera synes kunna rubbas. Med beaktande av luftfartsfondens ställning såsom affärsverksfond anser sig riksräkenskapsverket därför kunna förorda, att frågan om reglerna för avskrivning av luftfartsfondens tillgångar upptages till förnyad prövning. Riksräkenskapsverket ifrågasätter för sin del, om icke hangarbyggnader i framtiden böra avskrivas genom medel, anvisade å luftfartsfondens stat på samma sätt som sker med de affärsdrivande verkens byggnader. Hangarbyggnaderna torde nämligen inom en nära framtid kun-

na anses som räntebärande tillgångar. Riksräkenskapsverket har anledning räkna med, att luftfartsstyrelsen till år 1946 kommer att närmare undersöka detta spörsmål. I avvaktan härpå finner riksräkenskapsverket icke erforderligt att för nu ifrågavarande investeringsanslag förorda något avskrivningsanslag å driftbudgeten.

Under erinran om att luftfartsstyrelsen i ärendet även berört vissa frågor, som sammanhänge med förhållandet mellan aktiebolaget Aerotransport och det andra svenska bolag, som deltog i den internationella flygtrafiken på Sverige, uttalar riksräkenskapsverket, att ämbetsverket för sin del icke hade anledning taga ställning härtill. Riksräkenskapsverket ville dock framhålla, att de olika spörsmål, som luftfartsstyrelsen i detta sammanhang berört, syntes motivera att frågan om aktiebolaget Aerotransports kapitalbehov ytterligare utreddes. Med anledning härav förordade riksräkenskapsverket, att med realiserandet av den av bolagsstämman beslutade höjningen av aktiekapitalet finge anstå ytterligare ett år samt att i avvaktan härpå det nu omedelbart erforderliga kapitalbehovet tillgodosåges — utom genom förut förordade inlösning av hangarbyggnaderna — genom ett kortfristig statslån. Den höjning av aktiekapitalet, som senare kunde komma att genomföras, borde då, i den mån medel icke omedelbart erfordrades för anskaffning av nya flygmaskiner, kunna användas till återbetalning av lyftade statslån.

Under framhållande att de statliga lån, som hittills utlämnats till aktiebolaget Aerotransport, redovisades å luftfartslånefonden, medan däremot de statsägda aktierna i bolaget och samtliga statliga anläggningar å flygfälten redovisades under luftfartsfonden, ville riksräkenskapsverket vidare förorda, att det nu ifrågasatta lånet utlämnades från sistnämnda fond samt att de hittills till bolaget utlämnade lånen överflyttades från luftfartslånefonden till luftfartsfonden. Härigenom skulle den senare fonden komma att utvisa summan av samtliga statliga engagemang i den trafik, som ombesörjdes av bolaget, samtidigt som luftfartslånefonden kunde avvecklas.

Riksräkenskapsverket uttalar slutligen sammanfattningsvis, att ämbetsverket sålunda ville, utan att därmed definitivt avstyrka bifall till den av aktiebolaget Aerotransport gjorda hemställan, förorda, att frågan om genomförandet av bolagsstämmans beslut om ökning av aktiekapitalet finge anstå ytterligare ett år samt att bolagets omedelbara kapitalbehov tillgodosåges genom statsförvärv av de omnämnda hangarbyggnaderna och genom ett kortfristig lån från luftfartsfonden.

Statskontoret, som vid avgivande av sitt utlåtande haft tillgång till luftfartsstyrelsens och riksräkenskapsverkets yttranden i ämnet, har uttalat, att därest den av luftfartsstyrelsen förordade utredningen komme till stånd, statskontoret delade styrelsens uppfattning, att med ökning av aktiebolaget Aerotransports aktiekapital borde anstå i avbidan på utredningsresultatet.

För mötande av bolagets medelsbehov under den tid utredningen påginge torde, fortsätter statskontoret, på sätt luftfartsstyrelsen föreslagit, för ändamålet erforderliga medel kunna anvisas från luftfartslånefonden. Fondens

för utlåning tillgängliga medel belöpte sig den 30 juni 1945 till omkring 9 882 300 kronor. Av detta belopp hade genom Kungl. Maj:ts beslut den 10 augusti 1945 för lån tagits i anspråk ett belopp, motsvarande 90 % av det till sammanlagt 1 260 000 kronor beräknade värdet av fem nyförvärvade flygplan. Efter lyftning av lånet återstode för ytterligare utlåning omkring 8 748 300 kronor. Frågan huruvida bolagets lån ur luftfartslånefonden borde överföras till luftfartsfonden på sätt riksräkenskapsverket ifrågasatt torde enligt statskontorets mening böra upptagas till prövning i samband med utredningen.

I anledning av riksräkenskapsverkets uttalande rörande frågan om luftfartslånefondens upphörande ville statskontoret slutligen erinra därom, att fonden kunde tagas och hade tagits i anspråk även för andra ändamål än dem som sammanhängde med bolagets verksamhet.

Generalpoststyrelsen har rörande frågan om stämpelskyldighet för de aktier i aktiebolaget *Aerotransport*, som avsetts skola nyteknas, anfört:

Bolaget har tidigare enligt beslut å bolagsstämma den 4 juli 1935 verkställt ökning av aktiekapitalet med 2 500 000 kronor medelst utgivande efter teckning av 25 000 aktier à 100 kronor per aktie. Stämpelavgiften för dessa aktier, som tecknats av Kungl. Maj:t och kronan, skulle enligt bolagsstäm-mobeslutet gäldas av tecknaren.

Sedan bolaget under hänvisning till 19 § stämpelförordningen, vari stadgas viss stämpelfrihet för kronan, hemställt, att styrelsen ville förklara, att stämpelskyldighet icke föreläge för dessa aktier, har generalpoststyrelsen enligt beslut den 1 oktober 1935 funnit bolaget skyldigt att förse de aktiebrev avseende ökningen, som komme att utgivas av bolaget, med stämpel enligt de i 8 §, rubriken inländsaktiebrev i inländskt aktiebolag, av nämnda förordning angivna grunder.

Bolaget fullföljde sin talan hos Kungl. Maj:t. Målet avgjordes i regeringsrätten den 22 maj 1936, därvid regeringsrätten ej fann skäl göra ändring i generalpoststyrelsens beslut. Rättsfallet är refererat i regeringsrättens årsbok 1936 s. 60 ff.

Villkoren för ökningen av bolagets aktiekapital enligt rättsfallet synas i vad avser frågan om stämpelavgiftens erläggande överensstämma med villkoren för aktiekapitalets ökning enligt det i remissakten angivna beslutet av bolaget den 4 juni 1945.

På grund av det anförda anser generalpoststyrelsen, att stämpelavgift jämlikt 8 § i förenämnda förordning även skall erläggas för aktier motsvarande det belopp, varmed bolagets aktiekapital på grund av sistnämnda beslut kommer att ökas.

Aktiebolaget Aerotransport har i skrivelse den 11 oktober 1945 rörande frågan om inlösning av bolagets hangar- och verkstadsbyggnader å Bromma uttalat som sin bestämda uppfattning, att de som använde flygplatsen själva borde äga rätt att där uppföra och äga fasta anläggningar, lämpade för vars och ens speciella behov. Endast härigenom kunde dessa behov tillfredsställande tillgodoses, då utvecklingen ständigt påfordrade möjligheter till snabba om- och nybyggnader.

Luftfartsstyrelsen har i sitt utlåtande förordat en utredning rörande för- *Departements-*
utsättningarna för en sammanslagning till ett bolag av aktiebolaget Aero- *chefen.*
transport och Svensk interkontinental lufttrafik aktiebolag samt har ifrågasatt, huruvida icke i avvaktan på resultatet av en dylik utredning med utökningen av Aero transports aktiekapital borde anstå. I anledning härav har jag med bolagsledningarna dryftat frågan om sammanslagning. Det har därvid framkommit, att vissa fördelar måhända skulle stå att vinna genom ett samgående men att olika uppfattningar råda i fråga om, bland annat, den ställning inbörides, som de nuvarande delägarna i de båda bolagen skulle erhålla i ett sammanslaget bolag. Då denna fråga icke torde vara mogen för ett avgörande inom den närmaste tiden, synes anledning icke föreligga att skjuta på ett ställningstagande till spörsmålet om en höjning av Aero transports aktiekapital. En utökning nu av aktiekapitalet torde icke komma att försvåra en eventuell sammanslagning framdeles av de båda bolagen, enär ett betydande kapitaltillskott i någon form är nödvändigt, oavsett huruvida detta kommer Aero transport eller ett genom sammanslagning av de båda bolagen nyorganiserat bolag till godo.

I likhet med riksräkenskapsverket finner jag uppenbart, att nuvarande relation mellan Aero transports egna kapital och bolagets skulder icke är tillfredsställande. De ytterligare investeringar, som bolagets hastigt ökande trafik torde nödvändiggöra, komma att förskjuta denna balans i ännu ogynnsammare riktning, om icke det egna kapitalet förstärkes. Visserligen ingå bland bolagets skulder lån, erhållna ur luftfartslånefonden, och möjligheter till ytterligare lån ur fonden torde föreligga, men då verksamheten bedrivs i bolagsform, synes relationen mellan det egna kapitalet och skulderna böra bedömas utan hänsyn till det förhållandet att bolaget i huvudsak är ett statsägt företag.

Luftfartsstyrelsen och riksräkenskapsverket ha förordat, att det erforderliga kapitaltillskottet, som bolaget beräknat till 8 000 000 kronor, skulle till viss del tillgodoses genom att bolaget till staten överläte sina nyuppförda hangar- och verkstadsbyggnader å Bromma flygplats och sålunda erhöle likvida medel till belopp motsvarande byggnadernas värde. Det ytterligare erforderliga beloppet har riksräkenskapsverket förutsatt skola tills ställas till förfogande genom lån från staten i avvaktan på det förslag till ändrad redovisning av de av luftfarten föranledda statliga utgifterna och inkomsterna, vilket luftfartsstyrelsen enligt uppgift har för avsikt att under innevarande år framlägga. Riksräkenskapsverket har till stöd för sitt förslag om statens övertagande av ifrågavarande byggnader framhållit, att byggnaderna sannolikt skulle kunna utnyttjas på ett mera rationellt sätt, om samtliga byggnader av motsvarande slag å flygplatsen tillhörde luftfartsfonden och förvaltades av luftfartsstyrelsen. Enligt riksräkenskapsverkets mening skulle därjämte vinnas den fördelen, att medel för finansiering av samtliga till luftfartsfonden hänförliga byggnader bleve anvisade av riksdagen. Härigenom skulle risken elimineras, att riksdagens rätt att besluta om dylika medelsanvisningar åsidosattes genom den nära till hands liggande möjligheten,

att det statliga aktiebolaget för ändamålet upptog lån i allmänna marknaden.

I princip delar jag luftfartsstyrelsens och riksräkenskapsverkets uppfattning, att byggnaderna å flygplatserna böra ägas av staten och redovisas å luftfartsfonden. Beträffande det nu aktuella fallet äro emellertid förhållandena sådana, att ett avsteg från denna princip kan ifrågasättas. De ifrågavarande byggnaderna utgöras av en verkstadsbyggnad med tillhörande hangar för uppställning av de flygplan, som äro under reparation, samt en större hangar. Verkstadsbyggnaden har tillkommit för bolagets ökade verkstadsrörelse och för att en ur rationaliseringssynpunkt önskvärd koncentration av denna skulle kunna ske till Bromma flygplats. Tidigare var verkstadsrörelsen i huvudsak förlagd till Bulltofta flygplats. Lokalerna inrymma även bolagets omfattande förråd av reservmateriel och äro inredda och utrustade för att kunna tillgodose de särskilda krav, som föranledas av en rörelse sådan som den ifrågavarande. Då verkstaden och hangaren äro helt utnyttjade för bolagets egen rörelse, kunna de näppeligen utnyttjas på ett rationellare sätt än vad för närvarande sker. Det kan här nämnas, att enligt vad från bolaget upplysts bolagets rörelse nått en sådan omfattning, att planer föreligga på uppförande av ytterligare hangarbyggnader. Därest för bolagets rörelse erforderliga byggnader uppföras genom bolagets försorg, komma, såsom riksräkenskapsverket framhållit, dessa byggnadsfrågor icke under riksdagens prövning. Enligt min mening kan det ifrågasättas, huruvida icke vissa av de fördelar, som avsetts skola vinnas genom att bolagsformen valts för denna gren av statsverksamheten, skulle gå förlorade, därest riksdagens medverkan skulle erfordras för genomförande av byggnadsföretag av här ifrågavarande slag. Jag tänker därvid bland annat på den omgång och tidsutdräkt, som icke kan undvikas, därest erforderligt medelsbehov skall i vanlig ordning tillgodoses över riksstaten. Den av bolaget bedrivna flygverksamheten är stadd i en synnerligen snabb utveckling, och det är därför angeläget, att bolaget äger alla möjligheter att på ett smidigt och rationellt sätt kunna snabbt anpassa sin verksamhet efter nya eller ändrade förhållanden. Enligt min mening bör man vid bedömandet av här föreliggande fråga även taga hänsyn till att statsmakterna till följd av att bolaget i huvudsak är statsägt indirekt torde få anses äga tillfredsställande möjligheter att följa och påverka bolagets verksamhet.

Till de skäl som sålunda kunna anföras mot luftfartsstyrelsens och riksräkenskapsverkets förslag kommer därjämte, att Bromma flygplats tillhör Stockholms stad och att byggnaderna sålunda äro belägna på staden tillhörig mark. Frågan om ett övertagande från statens sida av flygplatsen är visserligen föremål för förhandlingar, men det är ovisst, huruvida förutsättningar föreligga för uppnående av en överenskommelse.

Vid överbägandet av de olika skäl, som tala för och emot ett övertagande från statens sida av de ifrågavarande byggnaderna, har jag kommit till den uppfattningen, att något övertagande icke nu bör komma i fråga. Jag anser sålunda, att det för bolaget behöfliga kapitaltillskottet bör tillgodoses genom

att staten begagnar sig av sin enligt bolagsstämmans beslut tillkommande rätt att teckna nytt kapital i bolaget. Då det av bolaget angivna kapitalbehovet av 8 000 000 kronor synes vara lämpligt avvägt, bör statens aktieteckning omfatta hela detta belopp. Enligt bolagsstämmans beslut åligger det tecknaren att gälda stämpelbeloppet, 80 000 kronor, å de nya aktierna. Det erforderliga anslagsbeloppet uppgår således till 8 080 000 kronor. Då betalningen för de aktier, som kunna komma att tecknas, skall vara fullgjord senast den 1 juni 1946, bör detta belopp anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Aktieteckning i aktiebolaget Aerotransport* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 8 080 000.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[7.] **16 f. Inredningsarbeten för länsstyrelsen i Uppsala län.** Genom beslut den 27 mars 1942 ställde Kungl. Maj:t 3 500 kronor av reservationsanslaget för utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. till byggnadsstyrelsens förfogande för bekostande av utredning angående ökade lokaler för länsstyrelsen i Uppsala län.

I skrivelse den 22 februari 1945 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av anslag för inredning av våningen tre trappor upp inom Uppsala slott.

Styrelsen meddelar till en början, att de av länsstyrelsen i Uppsala län disponerade lokalerna inom Uppsala slott sedan länge varit otillräckliga och att till följd härav allt flera avdelningar av länsstyrelsen samt med denna sammanhörande institutioner måst genom förhyrningar beredas lokaler utom slottet. För närvarande förhyrdes för länsstyrelsens räkning lokaler för taxeringsavdelningen, civilförsvarsavdelningen, länsarkitektkontoret och vägförvaltningen.

Den av byggnadsstyrelsen i samråd med länsstyrelsen och riksantikvarieämbetet verkställda utredningen i förevarande lokalfråga hade, anför byggnadsstyrelsen, i första hand tagit sikte på behovet av att inom slottet bereda lokaler för taxeringsavdelningen. För detta ändamål hade det befunnits lämpligt att iordningställa den nu oinredda vinden i våningen 3 trappor upp. I anslutning härtill hade länsarkitektkontoret i samråd med länsstyrelsen utarbetat ett vid byggnadsstyrelsens skrivelse fogat, i januari 1945 dagtecknat ritningsförslag till våningens iordningställande till tjänstelokaler. Enligt detta förslag skulle för taxeringsavdelningens räkning inredas 14 tjänsterum med tillhörande biutrymmen, såsom väntrum, toaletter, kapprum och deklara-tionsarkiv. Jämväl uppbördsavdelningen och familjebidragsnämnden, som för närvarande vore placerade i bottenvåningen och våningen 1 trappa upp

i slottet, kunde beredas nöjaktigt utrymme med tillsammans fyra rum i våningen 3 trappor upp. Härigenom frigjordes motsvarande utrymmen i bottenvåningen och våningen 1 trappa upp, vilka kunde tilldelas civilförsvarsavdelningen, vars behov av förhyrd lokal därigenom skulle upphöra.

Kostnaden för ifrågavarande inredningsarbeten jämte anordnande av erforderlig hiss hade av byggnadsstyrelsen beräknats till 250 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att utredningen rörande anskaffande av ytterligare lokaler för länsstyrelsen fortginge, varvid förslag att antingen tillbygga en flygel invid slottets norra torn eller uppföra en nybyggnad i slottets närhet väster om Stockholmsvägen komme att övervägas. Utredningens slutliga resultat komme att sedermera underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Byggnadsstyrelsen hemställer slutligen, att för inredande av våningen 3 trappor upp inom Uppsala slott måtte för budgetåret 1945/46 anvisas ett investeringsanslag av 250 000 kronor.

Departements-
chefen.

Behovet av utökade lokaler för länsstyrelsen i Uppsala län samt vissa länsstyrelsen närstående institutioner har sedan länge varit aktuellt. Då länsstyrelsen under senare år erhållit vidgade arbetsuppgifter, hava olägenheterna i nämnda avseende gjort sig alltmer kännbara. Genom förhyrningar utom slottet ha sålunda måst anskaffas lokaler för taxeringsavdelningen, civilförsvarsavdelningen, länsarkitektkontoret och vägförvaltningen.

Byggnadsstyrelsens nu framlagda förslag, vilket såsom styrelsen anført ingår som ett led i en större plan för nyanskaffning av lokaler för länsstyrelsens behov, innebär att den för närvarande oinredda vindsvåningen tre trappor upp i slottet inredes till ämbetslokaler. Härigenom skulle, visserligen för en relativt hög kostnad, erhållas sammanlagt 18 nya ämbetsrum, varav 14 avses för taxeringsavdelningen samt 4 för uppbördsavdelningen och familjebidragsnämnden, varjämte vissa lokaler skulle kunna frigöras för civilförsvarsavdelningen.

Det synes även mig vara lämpligt, att länsstyrelsens behov av utökade lokaler för här avsedda ändamål anskaffas genom inredning av vindsvåningen i slottet, och detta oavsett huru länsstyrelsens övriga lokalfrågor lösas. Med hänsyn till fördelarna av att de nya tjänsterummen erhålla anslutning till länsstyrelsens övriga lokaler i slottet anser jag mig icke böra avstyrka en medelsanvisning av föreslagen storlek. Då arbetena om möjligt böra påbörjas redan under senare hälften av maj 1946, torde anslag för ändamålet böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inredningsarbeten för länsstyrelsen i Uppsala län*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa
ett investeringsanslag av kronor 250 000.

[8.] **16 g. Nybyggnad för länsstyrelsen i Jönköpings län.** Med skrivelse den 20 april 1944 framlade byggnadsstyrelsen utredning rörande åtgärder för att bereda ökat lokalutrymme åt länsstyrelsen i Jönköpings län och denna närstående institutioner. Tre alternativa lösningar av lokalfrågan förelågo, nämligen *dels* ett förslag till om- och påbyggnad av residensbyggnaden, varigenom ett tillskott till länsstyrelsens tjänstelokaler av omkring 500 kvadratmeter skulle erhållas, *dels* ett förslag om tillbyggnad av residensets västra flygel samt uppförande av en bostadsbyggnad för landshövdingen och förändring av dennes nuvarande boställsvåning till tjänstelokaler, varigenom tjänsterum med sammanlagt omkring 900 à 950 kvadratmeter kunde utvinnas, *dels ock* — såsom alternativ till ett ianspråktagande av landshövdingebostaden — ett förslag om uppförande av en annexbyggnad åt länsstyrelsen, för vilken byggnad kostnaderna enligt byggnadsstyrelsens mening i vart fall icke komme att överstiga de sammanlagda kostnaderna för ett nytt landshövdingeresidens och ombyggnad av det befintliga residenset. Byggnadsstyrelsen hemställde, att 450 000 kronor måtte anvisas för att möjliggöra ett genomförande av det mest lämpliga förslaget.

Vid anmälan av anslagsfrågan i statsrådet tillstyrkte föredragande departementschefen styrelsens hemställan samt uttalade därvid bland annat, att han icke kunde taga ställning till de alternativa förslagen till lokalfrågans lösning, innan utredningen slutförts, samt att denna enligt hans mening borde inriktas på att finna en lösning, som icke nödvändiggjorde uppförande av en särskild ämbetslokal för landshövdingen.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i propositionen 1944: 281 (bil. 12, punkten 23) gjorda hemställan uppförde riksdagen sedermera å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 ett anslag av 450 000 kronor till ökade lokaler för länsstyrelsen i Jönköpings län. Därvid förutsattes, att Kungl. Maj:t skulle äga att träffa avgörande huru byggnadsfrågan inom anslagets ram borde lösas.

I skrivelse den 16 november 1945 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att styrelsen i anledning av Kungl. Maj:ts uppdrag att ombesörja detaljplanering av byggnadsföretaget verkställt ytterligare utredningar dels rörande den verkliga omfattningen av länsstyrelsens lokalbehov, vilket bland annat genom olika nytillkommande arbetsuppgifter för länsstyrelsen ökats under den tid, utredningarna pågått, och dels rörande ytterligare alternativ att tillgodose detta lokalbehov.

Under utredningens gång hade, meddelar byggnadsstyrelsen, en möjlighet öppnats att bereda lokaler åt vägförvaltningen i telegrafhuset, varifrån posten komme att avflytta. Byggnadsstyrelsen hade numera överenskommit med telegrafstyrelsen att i samband med förestående ombyggnad av telegrafhuset lokaler skulle inrättas för vägförvaltningen. Vid sådant förhållande hade byggnadsstyrelsen kunnat begränsa utredningen till att endast gälla tillgodoseendet av länsstyrelsens egna lokalbehov, däri inbegripet det nytillkomna behovet av lokaler för folkbokföringen och uppbördsväsendet.

Styrelsen meddelar vidare, att det syntes vara uteslutet att genom till- och ombyggnad av länsresidenset inom en och samma byggnad kunna erhålla såväl det utrymme länsstyrelsen för närvarande vore i trängande behov av som dessutom en sparsamt tilltagen utrymmesreserv, för såvitt icke även landshövdingens boställsvåning toges i anspråk. De utredningar, byggnadsstyrelsen vidtagit beträffande möjligheterna för ett utflyttande av landshövdingebostaden — styrelsen hade därvid bland annat undersökt möjligheten att för ändamålet få disponera det nuvarande, intill landsstatshuset belägna riksbankshuset — hade icke givit sådant resultat, att styrelsen ansåge sig böra framlägga förslag i denna riktning.

Vid tillgodoseendet av länsstyrelsens utökade lokalbehov gällde det, fortsätter byggnadsstyrelsen, icke allenast att bereda ett visst bestämt utrymme utan även att planlägga utbyggnaden så att en för länsstyrelsens arbete rationell uppdelning av utrymmet kunde erhållas. Härvid måste i första hand eftersträvas att samla länsstyrelsens båda avdelningar, landskansliet och landskontoret, till avgränsade enheter, som, i den mån en framtida utveckling av länsstyrelsens arbetsförhållanden så påfordrade, kunde var för sig och oberoende av varandra utvidgas eller omdisponeras.

Med anledning härav förordar byggnadsstyrelsen, med länsstyrelsens instämmande, såsom den lämpligaste lösningen, att åt endera avdelningen skulle uppföras en särskild nybyggnad, medan den andra i sin helhet kvarstannade i det nuvarande länsresidenset. Nybyggnaden borde avses för landskontoret, emedan denna avdelning för närvarande hade mest kännbart behov av utrymmestillskott. En given förutsättning för en sådan uppdelning vore, att de båda byggnaderna bleve belägna i varandras nära grannskap. I Jönköping disponerade kronan över den vid Brunnsgatan mellan Vall- och Verkstadsgatorna belägna tomt, varå kronohäktet vore uppfört. Denna tomts nordliga och alltså närmast länsresidenset belägna del vore för närvarande obebyggd. Fångvårdsstyrelsen hade medgivit, att å denna del utmed Brunnsgatan erforderligt utrymme finge tagas i anspråk för den avsedda nybyggnaden. Genom att fängelset i framtiden kunde förväntas bli flyttat till annan plats, skulle den planerade byggnaden även erhålla vissa utvidgningsmöjligheter.

På uppdrag av byggnadsstyrelsen har länsarkitekten utarbetat ritningar till nybyggnad för landskontoret. Förslaget innebär, att en byggnad av 48 meters längd och 12,2 meters bredd samt av tre våningars höjd uppföres utmed Brunnsgatan. I bottenvåningen äro inrymda lokaler för taxeringsavdelningen samt en vaktmästarbostad om två rum och kök. Våningen en trappa upp innehåller ämbetsrum för landskamrerare och länsassessor, ett sammanträdesrum samt lokaler för brevdariet, omsättningsskatteavdelningen, länsbokhållare och bokföringsavdelning. Översta våningen är avsedd för uppbörds- och folkbokföringsavdelningarna, varjämte till denna våning förlagts ett mindre reservutrymme och ett lunchrum. Kostnaden för den sålunda föreslagna nybyggnaden har av byggnadsstyrelsen beräknats till 600 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen anför till slut, att behovet av ökat utrymme för länsstyrelsen vore synnerligen trängande och måste tillgodoses med minsta möjliga dröjsmål. Byggnadsstyrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1945 års höstriksdag att för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med de företedda ritningarna av en nybyggnad för landskontoret i Jönköpings län å tilläggsstat för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 600 000 kronor.

Då förslag om utökning av lokalerna för länsstyrelsen i Jönköpings län förelades 1944 års riksdag, kunde ståndpunkt icke tagas till frågan hur en utbyggnad lämpligen borde ske. Sedermera företagna ytterligare utredningar ha givit vid handen, att länsstyrelsens hela lokalbehov icke skulle kunna tillgodoses genom en om- och tillbyggnad av länsresidenset utan ianspråktagande av landshövdingens boställsvåning. Då en dylik lösning torde få anses mindre tillfredsställande, och utrymmesbehovet icke kan tillgodoses genom förhyrning, anser jag mig böra tillstyrka att erforderliga lokaler i stället beredas länsstyrelsen genom uppförande av en nybyggnad i länsstyrelsens närhet. Efter samråd med chefen för justitiedepartementet vill jag förorda, att den nya byggnaden uppföres på kronohäktets nuvarande tomt. Departements-
chefen.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag torde den nya byggnaden böra givas sådan storlek, att landskontoret jämte uppbörds- och folkbokföringsavdelningarna kan inrymmas i densamma. Mot styrelsens kostnadsberäkningar, vilka sluta på en sammanlagd byggnadskostnad av 600 000 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta om byggnadens slutliga utformning.

Med hänsyn till byggnadsfrågans brådskande natur har jag ansett mig böra förorda, att medel för ändamålet äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för länsstyrelsen i Jönköpings län* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 600 000.

[9.] **16 h. Anordnande av häradsskrivarkontor.** Riksdagen har nyligen (r. skr. 1945: 605) i huvudsak godkänt av Kungl. Maj:t i propositionen 1945: 382 framlagda grunder för en omläggning av uppbördsorganisationen, avsedda att träda i kraft den 1 juli 1946. Enligt dessa grunder skall antalet fogderier och häradsskrivartjänster utökas från 119 till 156, varjämte en löne-reglering för häradsskrivarna skall genomföras och statsverket i samband därmed övertaga samtliga utgifter för häradsskrivarkontoren.

Vid anmälan av nämnda fråga uttalade föredragande departementschefen beträffande lokalbehovet, att statsverket borde anskaffa tjänstelokaler åt häradsskrivarna. För varje häradsskrivarkontor torde i medeltal behövas 4 tjänsterum jämte erforderliga biutrymmen. Lokaler syntes, fortsatte före-

draganden, i regel få anskaffas genom förhyrning. Där detta på grund av rådande läge på hyresmarknaden icke kunde ske, måste lokaler tills vidare ordnas genom provisoriska åtgärder.

Jag torde nu få anmäla frågan om anvisande av medel till anordnande av häradsskrivarkontor.

Beträffande behovet av lokaler för häradsskrivarkontoren i enlighet med den föreslagna fögderiindelningen samt kostnaderna för anskaffande av sådana lokaler har jag under hand inhämtat uppgifter från *byggnadsstyrelsen*. Enligt byggnadsstyrelsens mening komme det att möta synnerligen stora svårigheter att anskaffa erforderliga lokaler för kontoren, vilka komme dels att förläggas till residensstäderna, dels att placeras i mindre orter inom respektive län. Såvitt styrelsen för närvarande kunde finna, vore det icke möjligt att i något fall bereda kontoren lokaler inom någon staten tillhörig, befintlig byggnad. I första hand måste strävandena därför inriktas på att anskaffa lokaler genom förhyrning, men på grund av den lokalbrist, som för närvarande gjorde sig starkt gällande inom hela riket, och de restriktioner hyresmarknaden för närvarande vore underkastad funne styrelsen det föga sannolikt, att någon större del av lokalbehovet kunde tillfredsställas genom förhyrningar. Styrelsen ansåge för sin del icke tillrådligt att räkna med, att mer än omkring en tredjedel av häradsskrivarkontoren skulle kunna beredas erforderligt utrymme på detta sätt. För återstående två tredjedelar, eller i runt tal 100 häradsskrivarkontor, torde man få bereda sig på att tillgripa någon annan utväg, såsom inköp av mindre fastighet och iordningställande av densamma, uppförande av någon mindre byggnad, barack eller eventuellt monteringsfärdigt trähus eller om-, till- eller påbyggnad av någon under de affärsdrivande verken hörande fastighet. I en del fall kunde möjligen nuvarande kontorslokaler användas även i fortsättningen, men undersökningar i detta hänseende hade tiden icke medgivit byggnadsstyrelsen att verkställa.

Byggnadsstyrelsen anser en uppskattning av kostnaderna för här ifrågavarande lokalanskaffning icke kunna göras med någon större grad av säkerhet. De hyreskostnader, som kunde beräknas för det fall att förhyrningar för samtliga 156 häradsskrivarkontor stode att erhålla, hade styrelsen beräknat till omkring 600 000 kronor. Kostnaderna för de åtgärder, som kunde komma att visa sig erforderliga på platser, där förhyrningar ej kunde verkställas, undandroge sig helt naturligt varje säkrare bedömande. För att erhålla en föreställning om medelsbehovet vore det nödvändigt att antaga en genomsnittskostnad, och styrelsen hade kommit till den uppfattningen att man borde räkna med omkring 30 000 kronor för varje kontor. Beräknades, såsom förut antagits, att åtgärder av ett eller annat slag måste förutses för ungefär 100 kontor, komme alltså det belopp, som borde stå till förfogande, att uppgå till omkring 3 000 000 kronor. Detta belopp torde av riksdagen böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att användas på sätt Kungl. Maj:t i varje särskilt fall kunde finna lämpligt.

För att tillgodose lokalbehovet för häradsskrivarkontoren i samband med genomförandet av den beslutade utbyggnaden och omläggningen av upp- Departements-
chefen.
bördsorganisationen kan det komma att visa sig erforderligt att — i den mån förhyrningar icke kunna verkställas på den allmänna hyresmarknaden — taga i anspråk möjligen tillgängliga utrymmen i statens fastigheter samt att anordna nya lokaler i anslutning till sådana fastigheter. De härav föranledda kostnaderna torde i fråga om affärsverkens fastigheter kunna bestridas från verkens dispositionsanslag i den mån dessa förslå för ändamålet. Arbeten å fastigheter, redovisade under statens allmänna fastighetsfond, torde däremot få bekostas av medel, anvisade å ett särskilt investeringsanslag, förslagsvis betecknat Anordnande av häradsskrivarkontor. Från detta anslag torde, där-
est riksdagen icke finner anledning till erinran däremot, få överföras för för-
stärkning av affärsverkens dispositionsanslag erforderliga belopp. I andra fall, där lokaler icke gå att uppbringa genom förhyrning, torde lokalfrågan endast kunna lösas genom inköp och iordningställande av någon för ändamålet godtagbar fastighet eller uppförande av en provisorisk byggnad. Även härav föranledda kostnader synas böra bestridas från anslaget Anordnan-
de av häradsskrivarkontor. Slutligen kan det måhända i undantagsfall bliva
erforderligt att verkställa ändrings- och inredningsarbeten i andra fastigheter än statens. Kostnaderna härför torde däremot böra bestridas från den å sta-
ten för statens allmänna fastighetsfond upptagna utgiftsposten till hyres- och
arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade mark-
områden, delposten byggnadsstyrelsens delfond (C 5).

Ehuru en betydande osäkerhet uppenbarligen föreligger beträffande det verkliga medelsbehovet till ifrågavarande ändamål, anser jag dock, att anslagets storlek bör kunna något minskas i förhållande till vad byggnadsstyrelsen överslagsvis beräknat. Jag förordar därför, att anslaget bestämmes till 2 500 000 kronor. Då den nya häradsskrivarorganisationen är avsedd att träda i funktion den 1 juli 1946, torde beloppet böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av häradsskrivarkontor* å tilläggsstat II
till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investerings-
anslag av kronor 2 500 000.

IX. Diverse kapitalfonder.

[10.] 1. **Väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond.** Vid anmälan av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens petitaskrivelse den 27 september 1945 angående investeringsanslag för nästa budgetår för väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond har jag förordat, att ett sammanlagt belopp av 5 050 000 kronor, avseende förrådsbyggnader m. m., måtte anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Av nämnda belopp avse 1 512 000 kronor

smärre, icke närmare angivna byggnadsarbeten m. m., vilka vart för sig beräknats draga en kostnad icke överstigande 100 000 kronor, 800 000 kronor sanitära anordningar i befintliga garage samt 2 738 000 kronor särskilt specificerade förråds- och garagebyggnader, för vilka kostnaderna för var och en av dem beräknats överstiga 100 000 kronor.

Ifrågavarande anslag torde böra redovisas å riksstaten för innevarande budgetår under rubriken Väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget, varvid de olika posternas rubricering såvitt möjligt bör anslutas till den för nästa budgetår föreslagna anslagsuppdelningen.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond* å tillläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 5 050 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

F. Wessberg.

Bilaga 16.

Kapitalinvesteringar.

Ecklesiastikdepartementet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Erlander, anmäler här efter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] 20 a. Uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala. För uppgörande av byggnadsplaner och entreprenadhandlingar m. m. beträffande detta byggnadsföretag anvisades för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 75 000 kronor. I propositionen 1941:2 (sid. 288 ff.) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till ifrågavarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 500 000 kronor. Härvid förutsattes emellertid, att byggnadsprogrammet skulle underkastas granskning i besparings-syfte, innan detsamma förverkligades. Riksdagen biföll det framlagda förslaget. Sedan ytterligare granskning av byggnadsplanerna ägt rum inom såväl byggnadsstyrelsen som civila byggnadsutredningen, underställdes frågan 1942 års riksdag (1942 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, bilaga 6, punkt 1). Vid anmälan av ärendet förklarade chefen för ecklesiastikdepartementet sig biträda majoritetens inom civila byggnadsutredningen förslag till förenklings- och begränsningsåtgärder. Riksdagen framställde icke någon er-

inran mot vad sålunda anförts (se riksdagens skrivelse 1942: 81) och medgav med hänsyn till det trängande behovet av ifrågavarande nybyggnad på Kungl. Maj:ts förslag, att reservationsanslaget (B) av 500 000 kronor finge från och med budgetåret 1942/43 tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna.

Den 9 oktober 1943 förordnade Kungl. Maj:t, att av tillgängliga anslagsmedel ett belopp av 30 000 kronor finge av byggnadsstyrelsen disponeras för uppgörande av ritningar, arbetsbeskrivningar och entreprenadhandlingar för ifrågavarande byggnadsföretag. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t, att dessa ritningar m. m. skulle utarbetas i huvudsaklig överensstämmelse med det byggnadsprogram, som förordats vid anmälan av förutnämnda anslagsfråga i 1942 års statsverksproposition. Byggnadsstyrelsen ägde därvid, efter samråd med vederbörande institutionsföreståndare, vidtaga de jämkningar av nämnda byggnadsprogram, som kunde befinnas erforderliga, under villkor dock, *dels* att huvudbyggnadens volym icke komme att överstiga cirka 10 900 kubikmeter (d. v. s. den byggnadsvolym för huvudbyggnaden, varmed civila byggnadsutredningen räknat), *dels ock* att den på grundval av byggnadskostnaderna i december 1941 beräknade totala kostnadssumman, 1,320,000 kronor (d. v. s. det belopp, som angivits av civila byggnadsutredningen) icke därigenom överskredes.

I 1943 års statsverksproposition (Kapitalbudgeten, bilaga 5, punkt 1) föreslog Kungl. Maj:t — med anledning av en av större akademiska konsistoriet i Uppsala gjord framställning om slutanslag för ifrågavarande byggnadsföretag — riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av 745 000 kronor. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag. Av handlingarna i ärendet inhämtas i övrigt följande. Större akademiska konsistoriet hade i sin framställning anhållit, att slutanslaget måtte bestämmas till (1 320 000 — 500 000 ==) 820 000 kronor med tillägg av det belopp, som betingades av byggnadskostnadens stegring sedan den tidpunkt, då byggnadsutredningens beräkning verkställdes (d. v. s. i december 1941). Vid anmälan av ärendet ansåg emellertid chefen för ecklesiastikdepartementet, att för budgetåret 1943/44 borde anvisas allenast återstoden av det belopp, som erfordrades för byggnadsföretagets fullbordande jämlikt de på grundval av prisnivån i december 1941 beräknade totalkostnaderna, d. v. s. (1 320 000 — 75 000 — 500 000 ==) 745 000 kronor. Skulle kostnaden för det fastställda byggnadsprogrammet på grund av prisstegring visa sig överstiga den sålunda beräknade, finge eventuellt erforderligt tilläggsanslag senare anvisas.

Den 25 februari 1944 förordnade därefter Kungl. Maj:t, att återstående medel av ovannämnda reservationsanslag av 500 000 kronor samt omförmälda investeringsanslag av 745 000 kronor skulle av byggnadsstyrelsen disponeras för därmed avsett ändamål.

I skrivelse den 27 augusti 1945 har nu *byggnadsstyrelsen* hemställt om utverkande för ifrågavarande byggnadsföretag av ett slutanslag av 150 000 kronor. Till stöd härför har byggnadsstyrelsen anfört följande.

Byggnadsföretaget igångsattes i oktober 1944 och har numera fortskridit så långt, att såväl huvudbyggnaden som bostadshusets stomme uppförts och invändig puts verkställt. Arbetena, som försenats genom knapp materialtillgång, begränsade arbetskrafter och arbetsinställelsen inom metallarbetarfacket, beräknas vara fullbordade under förra hälften av år 1946.

Betydande prisstegringar ha förekommit, sedan kostnaderna för byggnadsföretaget beräknades i december 1941. I genomsnitt kunna de uppskattas till lägst 15 % av nämnda kostnader. Prisstegringen skulle således utgöra lägst 198 000 kronor. Emellertid håller byggnadsstyrelsen före, att merkostnaden icke torde komma att överstiga 150 000 kronor.

Totalkostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag beräknades i december 1941 till 1 320 000 kronor. Statsanslag för ändamålet har beviljats med 75 000 kronor vid 1938 års riksdag, med 500 000 kronor vid 1940 års riksdag och med 745 000 kronor vid 1943 års riksdag eller sålunda med tillhopa 1 320 000 kronor, vilket motsvarar det för byggnadsföretagets utförande beräknade beloppet. Vid anmälan av anslagsfrågan till 1943 års riksdag förutsatte dåvarande departementschefen, att ytterligare anvisning av medel kunde bli erforderlig på grund av inträdd prisstegring sedan december 1941. Byggnadsstyrelsen har nu hemställt om anvisande av ett belopp av 150 000 kronor för täckande av genom prisstegring uppkomna merkostnader för byggnadsföretagets utförande. Den av byggnadsstyrelsen gjorda framställningen har icke givit mig anledning till erinran.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 150 000.

[2.] **28 a. Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler.** Sedan riksdagen i skrivelse den 16 juni 1943, nr 310, anmält, bland annat, att riksdagen till om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler inom kvarteret Grönlandet norra i Stockholm för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisat ett investeringsanslag av 755 000 kronor, uppdrog Kungl. Maj:t den 23 juli 1943 åt byggnadsstyrelsen att ombesörja om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen med underdånig skrivelse den 17 december 1942 framlagt, av chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen 1943: 214 förordad förslag.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 8 januari 1944 anbefallt byggnadsstyrelsen att vid utförandet av om- och tillbyggnader av tandläkarinstitutets lokaler m. m. vidtaga vissa ändringar beträffande byggnadsföretaget enligt i ärendet företedda ritningar av innebörd, att en inom bottenvåningen i fastighetens gårdshus belägen bostad, som för närvarande disponeras av medicinal-

styrelsens förste expeditionsvakt, skall tagas i anspråk för anordnande av en experimentdjuravdelning för tandläkarinstitutets räkning. Utgifterna för omändring av lägenheten för avsett ändamål hava i de för om- och tillbyggnadsföretaget beräknade kostnaderna upptagits till omkring 9 000 kronor.

Med skrivelse den 9 mars 1945 har *byggnadsstyrelsen* överlämnat en av *medicinalstyrelsen* gjord framställning angående viss lokaldisposition inom kvarteret Grönlandet norra m. m. jämte yttrande från *tandläkarinstitutets lärarråd* i anledning av densamma. Av handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Medicinalstyrelsen har motsatt sig experimentdjuravdelningens anordnande i den av styrelsens förste expeditionsvakt disponerade lägenheten samt anfört bland annat följande.

På grund av de olägenheter i hygieniskt avseende, som den planerade dispositionen av ifrågavarande utrymmen kommer att medföra för *medicinalstyrelsen* och för innehavarna av andra bostadslägenheter i fastighetens gårds- hus, anser sig styrelsen icke kunna godtaga en dylik byggnadsplan. Någon annan bostad för förste expeditionsvakten kan icke beredas inom fastigheten, enär en härtill tidigare avsedd lägenhet redan tagits i anspråk och delvis ombyggt för *medicinalstyrelsens* materielnämnd. *Medicinalstyrelsens* förste expeditionsvakt bör hava bostad inom fastigheten för att kunna utöva erforderlig tillsyn över styrelsens ämbetslokaler efter tjänstgöringstidens slut. Med hänsyn härtill böra lokalutrymmen för en experimentdjuravdelning iordningställas på någon annan plats inom fastigheten, förslagsvis inom vindsvåningen av de av tandläkarinstitutet disponerade lokalerna. Då dessutom för *medicinalstyrelsen* uppstått ett oavvisligt behov av ökat lokalutrymme, som icke kan tillgodoses inom fastigheten, kommer styrelsen — trots de olägenheter ur arbetssynpunkt som därigenom uppstå — att nödgas hemställa att, räknat från och med den 1 juli 1945, ett utrymme utanför styrelsens nuvarande lokaler om cirka 170 kvadratmeter ställes till förfogande.

Tandläkarinstitutets lärarråd har icke funnit någon anledning föreligga att icke söka tillmötesgå *medicinalstyrelsens* önskemål under förutsättning, att djurstallar och djurexperimentellt laboratorium av samma omfattning som det planerade kunna beredas institutet på annan plats inom byggnadskomplexet och anför bland annat följande.

Enligt beslutet den 8 januari 1944 har tandläkarinstitutet tilldelats vaktmästarbostaden på nedre botten av ifrågavarande fastighet, varjämte fastslagits att ifrågavarande lokal skall äga anslutning till de lokaler på nedre botten, som institutet fått sig tilldelade såsom laboratorier för vetenskapligt ändamål. Institutet har ett oundgängligt behov av att senast från och med hösten 1945 kunna taga i bruk de färdigställda djurstallarna. Samtliga de laboratorier för vetenskapligt arbete, som vid om- och tillbyggnaden iordningställts på tandläkarinstitutet, måste för såväl vetenskaplig forskning som för dagligt rutinarbete kunna repliera på ett djurexperimentellt laboratorium. Alla nödvändiga ritningar för sanitet, värme, ventilation, belysning och kraft äro färdiga och godkända; även snickeriarbetena äro färdigritade. Genom *medicinalstyrelsens* åtgärder i frågan, vilka medfört, att expeditionsvaktmästaren ännu icke — trots Kungl. Maj:ts beslut — avflyttat från lägenheten, har arbetet på djurlaboratoriets iordningställande hejdat, och tandläkarinstitutet fruktar nu att icke kunna utnyttja detsamma på beräknad tid, till allvarligt men för klinisk och teoretisk forskning och undervisning. — För

inredande av djurstallar och djurexperimentellt laboratorium av samma omfattning som de planerade kan endast vinden komma i fråga. Ragnar Östbergs arkitektbyrå har på uppdrag av byggnadsstyrelsen uppgjort ett förslag över djuravdelningens iordningställande inom vindslokalerna av längan utefter Wallingatan. Fodertillförsel och bortskaffande av gödsel kan här endast ske genom hiss och hisstrumma inåt gården. Konstruktion, vattentillförsel och avlopp, värme, ventilation, kraft och belysning äro här mycket besvärliga att ordna och draga dryga kostnader. Lokalen beräknas kunna bli färdig hösten 1945. Merkostnaderna kunna icke inrymmas i de för tandläkarinstitutets ombyggnad anvisade anslagen. Den föreslagna ändringen bereder medicinalstyrelsen de önskade fördelarna; dels kan expeditionsvaktmästaren tills vidare bo kvar i lägenheten på nedre botten, dels kan lägenheten en trappa upp i gårdslängan användas såsom tjänstelokaler för medicinalstyrelsen även efter materielnämndens eventuella avflyttning, dels slutligen slippa medicinalstyrelsens tjänstemän ifrån det fruktade obehaget av eventuell stank från djurstallarna. För tandläkarinstitutet bereder det nya förslaget vissa fördelar men även nackdelar. Fördelen består däri att djurexperiment bäst utföras inom vindslokaler där även golvytan bättre kan tillvaratagas än i bottenvåningen. Nackdelarna utgöras därav att tillträdet till vindslokalerna är synnerligen besvärligt och att deras skötsel bereder betydligt större arbetsbörda för personalen, vartill kommer att djuravdelningen saknar direkt förbindelse med de närmast till hands liggande laboratorierna.

Byggnadsstyrelsen har ansett sig icke med säkerhet kunna bedöma i vad mån de olika för- och nackdelarna äro av betydelse att inverka på ett slutligt avgörande i förevarande fråga. Därest det skulle befinnas mest ändamålsenligt att förlägga djuravdelningen till vinden, föreslår byggnadsstyrelsen, att det inom Ragnar Östbergs arkitektbyrå utarbetade förslaget principiellt godkännes och att medel för täckande av härigenom uppkomna ökade kostnader till ett belopp av (85 000 — 9 000 =) 76 000 kronor ställes till byggnadsstyrelsens förfogande. Byggnadsstyrelsen anför vidare.

En inredning av vinden på förslaget sätt komme enligt av byggnadsstyrelsen gjorda beräkningar att betinga en byggnadskostnad av omkring 85 000 kronor. Härvid är att bemärka, att lokalerna måste förläggas å träbjälklag, varvid särskilda åtgärder för bjälklagets och golvens isolering mot inträngande spolvatten måste vidtagas. Relativt dyrbara värmeisoleringsanordningar beträffande taklaget över lokalerna måste föranstaltas och belysning anordnas genom upptagande av takfönster. Ledningar för värme-, sanitetstekniska och elektriska anläggningar komma att betinga betydande kostnader, likaså hissanordningar för foder och gödsel, förlagda utefter byggnadens gårdsfasad. Den av Kungl. Maj:t på styrelsens förslag fastställda dispositionen för ändamålet av den av medicinalstyrelsens förste expeditionsvakt behodda lägenheten inom gårdshuset erbjuder den onekliga fördelen av en lämplig belägenhet i anslutning till de lokaler, som skola iordningställas för tandläkarinstitutets laboratorium för vetenskapligt ändamål. Härtill kommer att detta förslag betingar en väsentligt lägre kostnad än alternativet med en vindsförläggning. Vid frågans bedömande är det ävenledes att beakta att lägenheten är av hälsovårdsnämnden utdömd såsom bostad. Byggnadsstyrelsen anser det icke kunna vara av större betydelse att medicinalstyrelsens förste expeditionsvakt nödgas förhyra sig bostad utanför fastigheten, enär såväl maskinist som eldare äga bostad inom densamma.

En förläggning av djuravdelningen å vinden erbjuder vissa fördelar ur hygienisk synpunkt men innebär dels en väsentligt högre anläggningskostnad och dels vissa olägenheter beträffande kommunikationen med tandläkarinstitutets forskningsavdelning ävensom ökad arbetsbörda för personalen.

*Departements-
chefen.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har hinder mött för ett ianspråktagande av den av medicinalstyrelsens förste expeditionsvakt disponerade lägenheten i gårdshuset inom ifrågavarande kvarter till djurstall för tandläkarinstitutets behov. I stället har förslag framkommit att inreda nämnda djurstall å vinden till institutets lokaler. Institutet synes ha ett oavvisligt behov av dylika experimentdjurslokaler och någon annan utväg än att inreda dylika på vinden torde icke stå till buds. Efter samråd med chefen för socialdepartementet har jag därför nödgats frångå planerna på att nämnda gårdshuslägenhet skulle tagas i anspråk för ändamålet och förordar i stället lärarrådets förslag, ehuru dettas realiserande på sätt byggnadsstyrelsen framhållit medför väsentligt högre kostnader. Då byggnadsföretaget är av brådskande natur, torde medel för ändamålet böra anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Kostnaderna för byggnadsarbetena ha beräknats till 85 000 kronor. Då emellertid 9 000 kronor finnas tillgängliga för ändamålet, reduceras det erforderliga tilläggsanslaget till 76 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 76 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

C. A. Bruno.

Bilaga 17.

Kapitalinvesteringar.

Jordbruksdepartementet.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 samt anför därvid följande.

Statens affärsverksfonder.

Domänverket.

[1.] **3. Inköp av viss mark vid Öjebyn i Norrbottens län.** I propositionen nr 139 till 1944 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att försöksverksamhet på jordbrukets område skulle få anordnas vid Öjebyn i Norrbottens län i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i propositionen angivna riktlinjer. För ändamålet avsågs skola inrättas en ny försöksgård under lantbrukshögskolan förlagd till de av egnahemsnämnden i Norrbottens län inköpta, å jordfonden bokförda s. k. Hedquistska egendomarna vid Öjebyn i Piteå socken. I anslutning härtill uttalades, att egendomarnas övertagande kunde ske genom Kungl. Maj:ts beslut om deras överförande från jordfonden till statens domäners fond, vilket syntes icke böra ske vid senare tidpunkt än den 1 juli 1945. Någon särskild medelsanvisning i samband härmed förutsattes icke bliva erforderlig. För att få till stånd en bättre anordning och lämpligare ägovidd å den nya försöksgården föreslogs vidare, att

densamma skulle kompletteras genom inköp av ett intill densamma beläget jordbruk, tillhörigt A. V. Bergstedt. Till bestridande av kostnaderna härför äskades å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket ett investeringsanslag av 50 000 kronor. I skrivelse nr 309/1944 biföll riksdagen vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Sedermera anbefallde Kungl. Maj:t genom beslut den 9 juni 1944 domänstyrelsen och styrelsen för lantbrukshögskolan att efter erforderligt samråd med egnahemsstyrelsen gemensamt upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag såväl beträffande erforderliga åtgärder för de s. k. Hedquistska egendomarnas överförande från jordfonden till statens domäners fond, som ock rörande inköp för kronans räkning av det s. k. Bergstedtska hemmanet. I anledning härav har *domänstyrelsen* i skrivelse den 1 juni 1945, med överlämnande av yttranden från egnahemsstyrelsen och styrelsen för lantbrukshögskolan, föreslagit, att den 1 juli 1945 skulle från jordfonden till statens domäners fond överföras dels de s. k. Hedquistska egendomarna mot den nedskrivning av jordfonden och uppskrivning av statens domäners fond, varom Kungl. Maj:t sedermera efter förslag av domänstyrelsen och egnahemsstyrelsen komme att förordna, dels ock det s. k. Bergstedtska hemmanet — vilket numera inköpts för 50 000 kronor av egnahemsnämnden i Norrbottens län — mot en ersättning till jordfonden av nämnda belopp, att gäldas av domänstyrelsen från det för ändamålet anvisade investeringsanslaget.

Över domänstyrelsens förslag har *riksräkenskapsverket* den 21 juni 1945 avgivit utlåtande och därvid anfört i huvudsak följande.

Enligt domänstyrelsens föreliggande framställning skulle de s. k. Hedquistska egendomarna överföras till domänfonden utan ersättning, varvid jordfonden skulle nedskrivas och domänfonden uppskrivas med ett ännu icke fastställt belopp. Riksräkenskapsverket vill härtill erinra, att jordfonden är en förlagsfond, som bör erhålla kontant ersättning för avyttrade egendomar. Jordfonden torde alltså icke böra användas såsom ett inköpskonto för förvärfv av statliga domäner. I proposition nr 139/1944 och jordbruksutskottets utlåtande nr 49/1944 har förutsatts, att överföring till domänfonden skall ske utan medelsanvisning. Detta skulle enligt riksräkenskapsverkets mening innebära, att ersättning till jordfonden skulle utgå från domänfondens markförvärvsfond. Enligt vad riksräkenskapsverket under hand erfarit äro emellertid kostnaderna för förvärvet så höga, att domänstyrelsen icke anser sig kunna disponera markförvärvsfonden för detta ändamål.

I totalkostnaden ingå emellertid reparationskostnader och kostnader för inköp av inventarier. Hur jordfonden skall ersättas för dessa kostnader är icke utrett. Hänsyn bör vidare tagas till att den del av kostnaderna, som finansierats med driftbudgetsanslag, icke ingå i jordfonden och ej heller i annan kapitalfond.

Om egendomen skall med värde ingå i domänfonden och utnyttjas av lantbrukshögskolan, bör domänfonden tillföras viss ersättning för nyttjanderätten. Hur denna ersättning skall finansieras är icke utrett.

Riksräkenskapsverket hemställer, att ärendet återremitteras till domänstyrelsen för förnyad utredning så att frågorna om den ersättning som skall utbetalas till jordfonden, det kapitalvärde som skall redovisas å domänfonden och den årliga ersättning som skall utbetalas till domänfonden för nyttjanderätten kunna lösas i ett sammanhang och eventuellt underställas riks-

dagen. Redovisning å domänfonden per den 1 juli 1945 kan beslutas under loppet av budgetåret 1945/46.

Med anledning av vad riksräkenskapsverket sålunda anfört har *domänstyrelsen* i skrivelse den 11 december 1945 inkommit med nytt förslag i ämnet. I skrivelsen har styrelsen — under åberopande av vad egnahemsstyrelsen i ett vid skrivelsen fogat yttrande anfört — föreslagit, att de s. k. Hedquistska egendomarnas bokföringsvärde å domänfonden måtte fastställas till 319 579 kronor 36 öre, samt att ett belopp av nämnda storlek måtte äskas av riksdagen för beredande av ersättning till jordfonden.

Egnahemsstyrelsen har i nyssnämnda yttrande anfört i huvudsak följande.

Enligt uppgift från egnahemsnämnden i Norrbottens län uppgå de bokförda inkomsterna och utgifterna från och med startandet av Öjebyns jordförmedlingsföretag den 10 november 1938 till och med den 30 juni 1945 till respektive 276 138 kronor 3 öre och 811 071 kronor 18 öre. Skillnaden mellan inkomster och utgifter, 534 933 kronor 15 öre, utgör nettokostnaden för jordförmedlingsföretaget sistnämnda dag. Jordförmedlingsföretagets värde inklusive yttre inventarier och förråd den 1 juli 1945 kan sålunda beräknas till nämnda belopp 534 933 kronor 15 öre. Av detta värde äro 369 579 kronor 36 öre bokförda på den från och med den 1 juli 1940 inrättade jordfonden, medan återstoden avser medel, som före den 1 juli 1940 anvisats å driftbudgeten till jordförmedlingsverksamhet i Norrland. För det belopp, som finnes bokfört å jordfonden, bör denna fond, som är en förlagsfond, ovillkorligen erhålla kontant ersättning. Då emellertid i beloppet 369 579 kronor 36 öre ingår värdet av det s. k. Bergstedtska hemmanet, för vars inköp 1944 års riksdag å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket anvisat 50 000 kronor, synas sålunda ytterligare 319 579 kronor 36 öre böra anvisas för att jordfonden skall erhålla kontant ersättning för hela det på fonden bokförda beloppet. Domänstyrelsen torde därför — därest medel för ändamålet icke finnas disponibla — utverka, att Kungl. Maj:t hos riksdagen måtte göra framställning om anvisande av medel för att bereda jordfonden ersättning i nämnda hänseende. Däremot synes någon ersättning för de medel, som anvisats å driftbudgeten, icke ovillkorligen böra ifrågakomma.

Beträffande frågan med vilket kapitalvärde Hedquistska egendomarna böra redovisas å domänfonden vill styrelsen meddela följande. Egendomarna inköptes den 10 november 1938 för ett belopp av 150 000 kronor. Därefter har från samma egendomar fastighetsförsäljningar skett till ett belopp av 25 247 kronor. Skillnaden mellan köpeskillingen och vad som erhållits vid försäljningarna uppgår till 124 753 kronor. Vid beräkningen av förenämnda kapitalvärde böra till sistnämnda belopp läggas de värden, vilka blivit investerade i egendomarna. Hit är att hänföra dels byggnadsverksamheten å egendomarna, vilken dragit en kostnad av tillhoppa 222 151 kronor 27 öre, dels ock nyodlingsverksamheten därstädes, för vilket ändamål utgivits 5 198 kronor 41 öre. Nu angivna kostnader representera alltså ett kapitalvärde av $(124\,753 + 222\,151:27 + 5\,198:41 =) 352\,102$ kronor 68 öre.

Såsom framgår av det förut anförda förutsattes vid beslutet om inrättande *Departementa-* av en ny försöksgård å de s. k. Hedquistska egendomarna vid Öjebyn, att *chefen.* nämnda egendomar skulle överföras från jordfonden till domänfonden utan någon särskild medelsanvisning i samband därmed. Emellertid torde, så-

som riksräkenskapsverket och egnahemsstyrelsen framhållit, med hänsyn till jordfondens konstruktion vara lämpligare, att denna fond vid ifrågavarande överlåtelse erhåller kontant ersättning med egendomens å fonden bokförda värde. I förevarande fall skulle sålunda ett belopp av i runt tal 320 000 kronor behöva tillföras jordfonden. Då emellertid domänfondens medel icke avsetts för transaktioner av förevarande slag, synes lämpligt, att å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket ett särskilt anslag av nyssnämnda storlek äskas av riksdagen för ändamålet. Enär ifrågavarande överföring avsetts skola ske senast per den 1 juli 1945, torde anslaget, som synes böra benämnas Inköp av viss mark vid Öjebyn i Norrbottens län, böra uppföras å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande anslagets disposition ävensom de övriga bestämmelser, som i förevarande sammanhang kunna vara erforderliga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av viss mark vid Öjebyn i Norrbottens län* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 320 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Bengt Holmgren.

*Bihang.***Förteckning**

över av Kungl. Maj:t hos riksdagen äskade anslag å tilläggsstat II
till riksstaten för budgetåret 1945/46.

Driftbudgeten.**A. Egentliga statsutgifter.***I. Kungl. hov- och slottsstaterna.*

		Kronor
B: 1	Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten	12 000

II. Justitiedepartementet.

Hovrätterna:

C: 9 a	Flyttning av Göta hovrätts arkiv	80 000
G: 14	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	550 000
		630 000

III. Utrikesdepartementet.

Avlöningar vid beskickningar och konsulat:

B: 4	Skrivbiträden, <i>reservationsanslag</i>	100 000
B: 11	Lastkommittén i New York, <i>förslagsanslag</i>	250 000
C: 2	Tillfälliga representationskostnader, <i>reservationsanslag</i>	10 000
D: 13	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	25 000
D: 14 a	Utländska pressbesök, <i>reservationsanslag</i>	50 000
D: 19	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	80 000
		515 000

IV. Försvarsdepartementet.

Flygmateriel m. m.:

C: 116	Underhåll av flygmateriel, <i>reservationsanslag</i>	875 000
C: 119	Motorfordon och motorbåtar, <i>reservationsanslag</i>	215 000
Krigsarkivet:		
D: 7 a	Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad, <i>reservationsanslag</i>	114 000
E: 12 b	Historik över den militära försvarsberedskapen m. m., <i>reservationsanslag</i>	55 000
E: 30	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	12 500 000
		13 759 000

V. Socialdepartementet.

		Kronor
B: 27	Bidrag till inrättande av pensionärshem, <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
B: 62 a	Blindvård: Vissa nybyggnader för en central depå för blindas arbeten, <i>reservationsanslag</i>	46 000
	Provinsialläkarstaten: Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:	
C: 14 a	Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden, <i>reservationsanslag</i>	36 000
	Sinnessjukvårdsanstalter: Statens sinnessjukhus:	
C: 17 a	Utrustning av nya sinnessjukhus, <i>reservationsanslag</i> ...	549 000
C: 75 a	Anskaffande av apparatur m. m. för allmän skärmbildsundersökning, <i>reservationsanslag</i>	385 000
C: 82 a	Odontologisk försöksverksamhet vid Vipeholms sjukhus i Lund, <i>reservationsanslag</i>	30 000
G: 17	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	500 000
G: 17 a	Jordbrukets byggnadsstudiekommitté, <i>reservationsanslag</i>	90 000
G: 23	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	4 100 000
		7 736 000

VI. Kommunikationsdepartementet.

	Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:	
B: 11	Barmarksunderhållet, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	8 000 000
F: 6 a	Bidrag till upprättande av brandkårer, <i>reservationsanslag</i> ..	5 400
G: 18	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	350 000
		8 355 400

VII. Finansdepartementet.

E: 7	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	150 000
E: 14	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	1 500 000
		1 650 000

VIII. Ecklesiastikdepartementet.

	Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
D: 13	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 000
	Karolinska mediko-kirurgiska institutet:	
E: 17 a	Utrustning för hygieniska institutionen	6 500
	Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet:	
E: 28 a	Ändringsarbeten inom neurokirurgiska kliniken, <i>reservationsanslag</i>	39 500
E: 32	Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm	30 000
J: 35	Fortbildningskurs för vissa lärare inom yrkesundervisningen, <i>reservationsanslag</i>	12 000

		Kronor
	Statens studielån:	
K: 10	Studielånenämnden	10 000
N: 13	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	400 000
N: 14	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	25 000
N: 21 a	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	2 000 000
		2 526 000

IX. Jordbruksdepartementet.

	Statens maskin- och redskapsprovningsanstalter:	
G: 42 a	Särskilda undersökningar, <i>reservationsanslag</i>	9 000
G: 47	Befrämjande av landsbygdens elektrifiering, <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
G: 48	Bidrag till bestridande av kostnaderna för lantbruksmöten .	60 000
	Statens skogsmästarskola:	
J: 11 a	Byggnadsarbeten, <i>reservationsanslag</i>	10 000
	Skogsvård m. m.:	
J: 20	Skogsvårdens befrämjande	50 000
	Distriktslantmätare och extra lantmätare m. fl.:	
K: 5 a	Provisorisk avlöningsförbättring till viss biträdespersonal hos distriktslantmätare och extra lantmätare, <i>förslagsanslag</i>	60 000
	Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.:	
K: 11 a	Bidrag till ersättning åt vissa förrättningsmän enligt lagen om enskilda vägar, <i>förslagsanslag</i>	25 000
N: 9	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	175 000
N: 15 a	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	475 000
		2 864 000

X. Handelsdepartementet.

C: 30	Bidrag till standardiseringsverksamheten	82 500
F: 4 a	Ersättningar för vissa skador i samband med den s. k. Hansa-katastrofen, <i>förslagsanslag</i>	25 000
F: 14	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	500 000
		607 500

XI. Folkhushållningsdepartementet.

C: 4	Undanförsel av varuförråd, <i>reservationsanslag</i>	660 000
D: 16	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	5 500
		665 500

XIV. Riksdagen och dess verk.

33	Tillfälligt lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	65 000
	Säger för driftbudgeten	39 385 400

Kapitalbudgeten.**Kapitalinvestering.***I. Statens affärsverksfonder.***A. Postverket.**

Kronor

11 a	Kommunikationsdepartementet:	
	Förvärv av billinjer	300 000

B. Telegrafverket.

21	Kommunikationsdepartementet:	
	Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellan- ortsledningar	5 000 000

D. Statens vattenfallsverk.

2 3 8	Kommunikationsdepartementet:	
	Kraftstation vid Forsmoforsen	2 000 000
	Kraftstation vid Hölleforsen	3 000 000
	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	2 500 000
		7 500 000

E. Domänverket.

3	Jordbruksdepartementet:	
	Inköp av viss mark vid Öjebyn i Norrbottens län	320 000
		13 120 000

II. Luftfartsfonden.

6	Kommunikationsdepartementet:	
	Aktieteckning i aktiebolaget Aerotransport	8 080 000

III. Statens allmänna fastighetsfond.

16 f 16 g 16 h	Kommunikationsdepartementet:	
	Inredningsarbeten för länsstyrelsen i Uppsala län	250 000
	Nybyggnad för länsstyrelsen i Jönköpings län	600 000
	Anordnande av häradsskrivarkontor	2 500 000
20 a 28 a	Ecklesiastikdepartementet:	
	Uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farma- kologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala ...	150 000
	Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler	76 000
		3 576 000

IV. Försvarets fonder.

A. Försvarets fastighetsfond.

		Kronor
	Arméns delfond:	
11 c	Täckning av utgift för förbättringsarbeten å Norrlands dragonregementes skolskjutningsbana	56 000
11 d	Täckning av utgift för utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde	5 100
		<u>61 100</u>

C. Försvarets fabriksfond.

9	Täckning av utgift för förvärv av mark vid ammunitionsfabriken i Karlstad	20 300
		<u>81 400</u>

V. Statens utlåningsfonder.

	Socialdepartementet:	
2	Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	20 000 000

VI. Fonden för låneunderstöd.

	Socialdepartementet:	
1	Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet	25 000 000
6 a	Lån till uppförande i Stockholm av en byggnad för blinda	500 000
		<u>25 500 000</u>

IX. Diverse kapitalfonder.

	Kommunikationsdepartementet:	
1	Väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond	5 050 000
	Summa för kapitalbudgeten	<u>75 407 400</u>